

ISSN 0859-8665

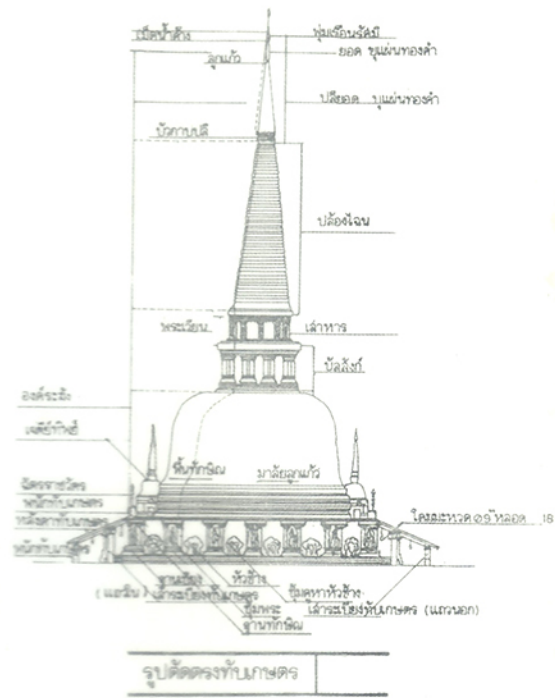
นิตยสารศิลปวัฒนธรรม

สาร

ฉบับพิเศษ

เดือนสิบ'๕๑

(เนื่องจากปก)

พระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช เป็นเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีความสำคัญองค์หนึ่งของหัวเมืองปักษ์ใต้ มีหลักฐานทางโบราณคดี ศิลปวัตถุ และหลักฐานทางด้านเอกสารบันทึกไว้มากตั้งแต่โบราณกาล ที่มีชื่อเสียงดลี่ย่อยแตกต่างกันออกไปบ้างบางตำนาน แต่สรุปแล้วพระบรมสารีริกธาตุได้เข้ามาประดิษฐานในดินแดนแถบนี้เป็นครั้งแรก ในทางพระพุทธศาสนาที่เผยแพร่เข้ามาในสุวรรณภูมิ และที่มีเอกสารส่วนหนึ่งกล่าวว่า.....

....เมื่อศักราชได้ ๑๐๙๘ ปี พระยาศรีธรรมราชโคตรราชก็สร้างการลง ณ หาดทรายขาวรอบ เป็นเมืองนครศรีธรรมราชมหานคร แล้วสั่งให้ทำอิฐทำปูนก่อพระธาตุครั้งนั้น และยังมีพระสิริองค์ล่องลงมา แต่เมืองลังกามาถึงเกาะปีนังและพม่าถึงหาดทรายแก้วที่จะก่อพระมหาธาตุนั้น.....

พระบรมสารีริกธาตุ ได้มาประดิษฐานที่หาดทรายแห่งนี้ก่อนหน้านั้นนับเป็นพันปีมาแล้ว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเจดีย์พระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเจดีย์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งใหญ่แก่ที่สุดในตำนานทางพระพุทธศาสนา

ชาวนครศรีธรรมราชยึดถือเอา 'พระธาตุ' เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจมาตั้งแต่บรรพบุรุษแม้เวลาจะผ่านล่วงเลยมานับพันปี แต่สิ่งที่ชาวนครศรีธรรมราชกล่าวถึงจนติดปากว่า 'ขอให้พระธาตุจงคุ้มครอง' แสดงถึงความศรัทธา เชื่อมมั่น ในบารมี ความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระบรมธาตุเจดีย์ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์เป็นระยะ ๆ ตามกาลเวลา และได้นำเทคนิคสมัยใหม่เข้ามาเสริมเพื่อความคงทนถาวร จนครั้งสุดท้ายกรมศิลปากร ได้ทำการบูรณะครั้งใหม่ทั้งหมด (๒๕๓๕) และทำการวัดระยะลัดส่วนต่าง ๆ อีกครั้งอย่างละเอียดมีดังนี้

- ระดับพื้นวิหารทับเกษตร - พื้นทักษิณ	:	๕.๐๐	เมตร
- ระดับพื้นทักษิณ - บัวปากระฆัง	:	๓.๑๐	เมตร
- ระดับบัวปากระฆัง - หลังองค์ระฆัง	:	๙.๘๐	เมตร
- หลังองค์ปากระฆัง - หลังบัลลังค์	:	๕.๓๐	เมตร
- หลังบัลลังค์ - ฐานบัวปล้องไฉน	:	๓.๑๕	เมตร
- ฐานบัวปล้องไฉน - ใต้บัวกามปาลี (บัวคว่ำ - บัวหงายทองคำ)	:	๑๗.๕๕	เมตร
- ใต้บัวกามปาลี - หลังบัวกามปาลี	:	๑.๑๗	เมตร
- หลังบัวกามปาลี - ลูกแก้ว	:	๖.๘๐	เมตร
- ลูกแก้ว - ยอดสุดเรือนพุ่มรัศมี	:	๓.๙๑	เมตร

รวมความสูงขององค์พระบรมธาตุตั้งแต่ระดับพื้นดินถึงระดับสูงสุดรวม ๕๕.๙๘ เมตร

"สารนครศรีธรรมราช" ฉบับพิเศษวันสารทเดือนสิบ ๕๑ จึงนำเอาภาพพระบรมธาตุเจดีย์มาขึ้นปก ด้วยเหตุผลที่ว่าตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา การทำบุญในวันสารทเดือนสิบเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพชนผู้ล่วงลับจะต้องกระทำกันที่วัด และวัดที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวนครศรีธรรมราชอย่างมั่นคง คือ "วัดพระธาตุ" สำหรับตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ท่านที่สนใจสามารถศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานอื่นๆ มากมายจึงไม่น่าแปลกใจ ณ ที่นี้

เดือนสิบ '๕๑

ที่ระลึกงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ
จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๕๑

ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด)

ชื่อหนังสือ

สารนครศรีธรรมราช ฉบับพิเศษ

“เดือนสิบ ’๕๑”

ที่ระลึกในการจัดงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๕๑

เจ้าของ - ผู้จัดการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช โทร. (๐๗๕-๓๕๖๒๕๒)

ที่ปรึกษา	นายวิชม ทองสงค์	ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	นายวิฑูรย์ เดชเดโช	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	นายวิชิต ชาติโพธิ์	ว่าที่ร้อยตรีจิตวิวัฒน์ เชาวลิต นายสุนทร ประทุมทอง	
		รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	ว่าที่ร้อยตรี พีระพันธ์ สุวรรณโอภาส	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	นายอนันต์ คลังจันทร์ นายวิสุทธิ์ บุญชูวงศ์ นายศิลปชัย สุนทรมัญญ์		
		รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	นายบุญวัฒน์ ชีช้าง	ปลัดจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	นายราชพร ทิปรัดนะ	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	นางวรรณิ ผลาวรรณ นางวรรณมา อักษรวงศ์	รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช	
	ประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช		
	ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นครนครศรีธรรมราช		
	ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาหน้าม้านันทนาการจังหวัดนครศรีธรรมราช		
	นายสวัสดิ์ กฤตราชนันท์	นายเอี่ยม อุบลพันธุ์	นายสมพุทธรุจิระเจน
	ศส. ฉัตรชัย สุกระกาญจน์	ดร. ณรงค์ บุญสวยขวัญ	รศ. อุดม หนูทอง
	ศส. ประหยัด เกษม	นายบุญเสริม แก้วพรหม	นางสุนันทา อิศวเรศตระกูล
	รศ. ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ	นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช	นางพูนสุข พูนพิพัฒน์
	ศส. แอบ ชามทอง	นายสมบุรณ์ สว่างวรชาติ	รศ. วิมล คำศรี
	นายสวัสดิ์ สมกรพงษ์	ดร. ไมตรี จันทรา	นายเกษม จันทร์คำ
	ศส. ดร. เหม ทองชัย	นายประคิษฐ์ ทองคำปลิว	

อำนวยการ - จัดการ

นางสาวเฉลิมลักษณ์ นิลวงศ์วัฒนา	นายชำนาญ เอียดแก้ว	นางนัฏฐร เพชรพลอย
นายสมศักดิ์ ราชพิลา	นางประไพศรี เอียดเกลี้ยง	นายสุชาติ ทองบุญยัง
นายจำเริญเกียรติ ขาวขำ	นายเฉลิมชัย โชติกะวงษ์ชัย	นางปะรินดา ปัญจะสุวรรณ
นางรัชฎ์ทิพ สิริสังคม	นายพอล อุบลพันธุ์	นายศุภชัย สงวนแสง
นายวัชรระ สุดคะเมือง	นายโกมล รัตนสุภา	นายสุโขโชค เดชเดโช

บรรณาธิการ

นายสงวน กลิ่นหอม

กองบรรณาธิการ

นายชาติ สิลปรัสมิ์	นายบัณฑิต สุทนต์ลิก	นายจำรัส เพชรทัฬ
นายแพทย์รังสิต ทองสมัคร	นายมาโนชญ์ พันธ์	รศ. สมบุรณ์ บุญฤทธิ์
ดร. กัณตภณ หนูทองแก้ว	ศส. ดิเรก หนูกล้า	นายธีระศักดิ์ ศักดิ์ศรี
นายนิพนธ์ สุขสะอาด	ดร. เชชชาติ ตรีทรัพย์	นายไพบุลย์ พงษ์สุธรรม
นายสุธา ธรรมชาติ	นางสุธาทิพย์ แสนเดช	นางเครือมาส เพชรชู
นายจวน ชูส่งแสง		

ปีที่พิมพ์ - จำนวน

กัณยาน ๒๕๕๑ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

ศิลปกรรม - รูปเล่ม

นายพอล อุบลพันธุ์

สถานที่พิมพ์

บริษัท งานพิมพ์คุณภาพ เค.ยู. จำกัด อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา

คำนำ

สารนครศรีธรรมราช ฉบับนี้เป็นฉบับพิเศษเนื่องในงานประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ ซึ่งเป็นงานประจำปี ที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่จัดติดต่อกันมาเป็นเวลา ๘๕ ปีแล้ว รูปแบบของการจัดงานนั้นก็มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยของกาลเวลา แต่จุดรวมของงาน คือ การทำบุญอุทิศถึงบรรพชนผู้ล่วงลับ โดยกำหนดเอาวัดเป็นศูนย์รวม และยึดเหนี่ยวเอาพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้สื่ออธิฐานถึงจิตวิญญาณบรรพชน เปรตชน ให้ได้รับโภชนาทิพย์ที่ลูกหลานได้กระทำในงานบุญสารทเดือนสิบ

สารนครศรีธรรมราช ฉบับพิเศษ “เดือนสิบ ’๕๑” เป็นเอกสารที่ระลึกประกอบในงานเทศกาลนี้ ที่คณะกรรมการได้จัดทำติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว เพื่อเน้นความสำคัญและค้นหามันทีกรื่องราวของความเป็นเมืองนครศรีธรรมราช ที่เคยเป็นอาณาจักรยิ่งใหญ่ในอดีต ได้สืบค้นหาในทุกแห่งทุกมุม ไว้ให้เยาวชนศึกษาอ้างอิงสืบไป

ถ้าพูดถึงบุญสารทเดือนสิบเมืองคอนแล้ว จะต้องนึกติดต่อไปทันทีว่า ยกหมฺรับ อันเป็นสาระสำคัญของงานบุญเดือนสิบเมืองคอนที่เลื่องลือ เช่นเดียวกับงานบุญของภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ซึ่งในแต่ละบริบทของงานนั้น ๆ ได้บันทึกถึงจิตวิญญาณ วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งคนรุ่นหลังได้ศึกษาได้อย่างภาคภูมิใจ เมื่อพูดถึง หมฺรับ หรือสำหรับ ที่เป็นสาระสำคัญคือการจัดเครื่องอุปโภคบริโภคไปถวายพระสงฆ์ในวัดที่แต่ละสายสกุลศรัทธา และวัดอันเป็นที่พึ่งแน่นอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนเมืองนครศรีธรรมราช คือ วัดพระบรมธาตุ ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่สายเลือดนครศรีธรรมราชมีความภาคภูมิใจเป็นที่สุด เมื่อถึงงานบุญสารทเดือนสิบ สายเลือดเมืองนครศรีธรรมราชมีจิตสำนึกที่จะต้องกลับมาร่วมยกหมฺรับกับวงศาณาญาติ เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพชนผู้ล่วงลับไปแล้ว

สารนครศรีธรรมราช ฉบับพิเศษ “เดือนสิบ ’๕๑” นี้จึงนำเอาภาพ พระบรมธาตุ มาเป็นปกหน้า และนำเอาภาพ หมฺรับ เป็นปกหลัง และศึกษารายละเอียดจากด้านในภาพปกทั้งสองเรื่อง ซึ่งเป็นสาระสำคัญของฉบับพิเศษนี้

สารบัญ

สารผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	๕
สารจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	๖
ประเพณีรวมญาติของชาวนคร *พจนานัติ.....	๗
งานประเพณีเทศกาลเดือนสิบนครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๕๑ จำเริญเกียรติ ขาวขำ.....	๘
นิราศเมืองไทย นายเอี่ยม อุบลพันธุ์.....	๑๖
พระและเทพเจ้าสำคัญที่เป็นศูนย์รวมใจของพี่น้องชาวไทยเชื้อสายจีน พอล อุบลพันธุ์.....	๒๒
การจัดกิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรมในงานเทศกาลประเพณีเดือนสิบนครศรีธรรมราช รศ.ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ.....	๓๐
ประวัติศาสตร์ นครศรีธรรมราช ชลิต อังวิทยาธร.....	๓๖
อานิสงส์วันสารท สงวน กลิ่นหอม.....	๕๐
เครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงอำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช	๕๑
ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภานิดชาวนบ้าน : ภูมิปัญญาสะท้อนภาคทางสังคมและวัฒนธรรม ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช สุชาติ ปิยะภาณุจน์.....	๖๔
วิถีชีวิตคนอพยพจากลุ่มน้ำปากพนัง ทวี แดงหวาน.....	๖๕
เยี่ยมชม พุทธภูมิ สุขกาย สบายใจ ประยัด เกษม.....	๗๕
พระพุทธรูปจำลองวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร สมนุทธี จุระเจน.....	๘๖
เดือนสิบ : เลือฟ้าใหม่ - ไปจึงปรด สาทร คิยธสุวรรณ.....	๙๓

สารผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องในการจัดงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ ประจำปี ๒๕๕๑

การจัดงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราช ถือเป็นงานประเพณีที่สำคัญและยิ่งใหญ่ที่สุดของชาวนครศรีธรรมราช ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดงานให้ยิ่งใหญ่ขึ้นทุก ๆ ปี โดยการประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนจากทุกภาคส่วนของสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงาน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ ประจำปี ๒๕๕๑ นับเป็นปีที่ ๘๕ ได้กำหนดระหว่าง ๒๑ กันยายน ถึง ๒ ตุลาคม ๒๕๕๑ ณ บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด) ในวันอาทิตย์ที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๑ ตรงกับวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือนสิบ จะมีการจัดขบวนแห่หมรับจากสนามหน้าเมืองไปยังวัดมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยยังคงไว้ซึ่งความยิ่งใหญ่ งดงาม ตระการตา สามารถสร้างความประทับใจให้แก่พี่น้องชาวนครศรีธรรมราช ตลอดจนผู้มาเยือนในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบปีนี้โดยทั่วกัน

ในนามของชาวนครศรีธรรมราช ใคร่ขอเชิญพี่น้องชาวนครศรีธรรมราชทุกท่านในฐานะเจ้าบ้าน ได้ช่วยกันให้การต้อนรับผู้มาเยือนด้วยไมตรีจิตอันดี และช่วยกันร่วมสืบสานงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบให้ดำรงไว้ซึ่งความยิ่งใหญ่ และความล้ำค่าทางวัฒนธรรมอันดีงามคงอยู่คู่กับจังหวัดนครศรีธรรมราชสืบไป

(นายวิชม ทองสงค์)

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

สารจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องในการจัดงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ ประจำปี ๒๕๕๑

เมื่อเข้าไปในพื้นที่ชายทะเลหลายแห่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช สิ่งแรกที่ได้เห็นแทนที่จะเป็นผืนน้ำและพื้นทรายของชายทะเลที่โล่งกว้าง ได้พ็อ่นมองอย่างสบายตาและพลอยให้ไปรงใจกลับเห็นแต่ป้ายโฆษณาหลายหลากเรียงรายกันอยู่ เป็นอันว่าการได้เห็นทะเลและชายหาดอยู่ลำดับหลัง ๆ

บางอำเภอที่แม่น้ำผ่านกลางเมือง เป็นเครื่องปรับอากาศชั้นดีทีเดียวเพราะจะได้ลมจากน้ำกับทั้งมีถนนใหญ่ตัดผ่านและถนนซอย ทำให้กลุ่มบ้านส่วนมากถูกขนาบด้วยถนนด้านหนึ่งกับแม่น้ำอีกด้านหนึ่ง ถนนเหล่านี้ช่วยในการถ่ายเทของลม แต่วันหนึ่งเจ้าของที่ดินบอกว่าริมแม่น้ำต้องทำตึกแถว

เส้นทางจากหอนาฬิกากลางเมืองที่มองทะเลดูแม่น้ำ แต่มองตอนนี้พบแต่แผงร้านค้า ความจริงสิ่งที่มองจากหอนาฬิกาจะทำให้เห็นทิวทัศน์และปล่องโรงสีอีกฟากหนึ่งของแม่น้ำ เพราะจะเป็นการเพิ่มค่าของเมืองและสภาพแวดล้อมที่ไม่รุ่งรังของเมือง กับทางลมที่ไม่ถูกกั้นบังจากตึกแถว

กับอีกพื้นที่หนึ่งมีห้างใหญ่กำลังเปิดในตัวเมือง แม้กระแสด้านห้างจะมีอยู่แต่รัฐก็ยังลังเลกับการจัดการขยายตัวของห้างใหญ่ ลังเลกับการให้สร้างในหรือนอกเขตเมือง ลังเลกับความเกรงใจเจ้าของที่ดิน และลังเลกับความทับซ้อนของผลประโยชน์ ร้านค้าปลีกจึงต้องเตรียมรับสถานการณ์และชะตากรรมต่อไป

ส่วนพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้นน้ำที่ปกคลุมด้วยป่าไม้อย่างหนาแน่นเขียวจี แต่จากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายพื้นที่ทำกินทำให้พื้นที่ป่าต้นน้ำต้องหดหายไป พร้อมกับความสมบูรณ์ของน้ำท่าก็ลดลงไปด้วย จึงเชื่อกันอย่างแพร่หลายว่าการสูญเสียป่าทำให้ฝนลดน้อยลง และการกระจายของฝนไม่สม่ำเสมอเหมือนแต่ก่อน ทำให้เกิดคำขวัญ “ไม่มีป่าไม่มีน้ำ”

จากตัวแบบข้างต้น มีแต่การได้ประโยชน์ทั้งสองทางแต่เป็นประโยชน์ที่แตกต่างกัน เป็นประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวมเป็นประโยชน์ระยะสั้นหรือระยะยาว จริงอยู่วิถีชีวิตนั้นต้องเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่การเปลี่ยนแปลงควรเปลี่ยนอย่างมีทางเลือก บนพื้นฐานที่ถูกต้องเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชาติด้วยความรักท้องถิ่นและต้องการรักษาท้องถิ่นไว้ เพราะทุกคนคือคนเมืองนี้ตั้งใจใช้ชีวิตในเมืองนี้ ต้องการเมืองที่ดีเพื่อลูกหลานของตน

ค่าของเมืองจึงอยู่ที่คนเมืองนี้เอง หรือท่านจะเห็นเป็นประการใด ?

(นายวิฑูรย์ เดชเดโช)

คำกรอง

เดือนสิบ สารทไทย

ประเพณีรวมญาติของชาวนคร

สิบสองเดือนเดินผ่านกาลจักร	ไทยยึดหลักฐานพุทธศาสนา
กับตำนานสารคดีเคยมีมา	บรรพบุรุษรักษาประเพณี
ถึงเดือนหกยกมือขึ้นไหว้พระ	วิสาขบูชารุ่งราศี
วันประสูติตรัสรู้พระผู้มี	พระภาคเจ้าล่งลีนิรพาน
เดือนเมษาหน้าร้อนรุ่มอากาศ	เป็นวันตรุษไทยชาติสนุกสนาน
ส่งปีเก่ารับปีใหม่ไทยโบราณ	เล่นสงกรานต์บุญชุมทุกมุมเมือง
พอเดือนสิบหีบยกชาดกล่ำ	ถึงญาติเจ้าพิมพ์สารผสมเรื่อง
ได้ก่อกรรมทำลายระคายเคือง	ตายตกเมืองนรกเขตเวทนา
ไทยทำบุญสุนทรมาสาสารท	อุทิศญาติเก่าใหม่ในวงศา
ด้วยเดือนสิบฝนสาดพสุธา	พืชผลอาสินสุกและชุกชุม
จึงทำบุญสุนทรทานในกาลนี้	เป็นบุญเพเปิดพลีทั่วทุกชุม
ได้รวมญาติมิตรเชื้อมาชุมนุม	ไอบุญอุ้มอุ้นกมลคนนคร

*พจนานัติ

งานประเพณีเทศกาลเดือนสิบนครศรีธรรมราช

ประจำปี ๒๕๕๑

โดย จำเริญเกียรติ ขาวขำ

ที่ทำการปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเพณีเทศกาลเดือนสิบเป็นประเพณีที่สำคัญ ที่คนนครศรีธรรมราชและภูมิภาคใกล้เคียงได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตอันยาวนานจนถึงปัจจุบัน นอกจากประเพณีแห่งความเชื่อและแสดงความกตัญญูทเวทิต โดยการทำบุญอุทิศส่วนกุศลแด่บรรพชนและผู้ล่วงลับไปแล้ว ยังเป็นประเพณีแห่งการ “รวมญาติ” ประจำปีของคนนครศรีธรรมราช อีกด้วย กล่าวคือ เมื่อถึงเวลาแห่งการทำบุญสารทเดือนสิบนั้น คนเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งอยู่ห่างต่างถิ่น ก็จะถือโอกาสกลับมาพร้อมทำบุญที่บ้านเกิดของตนเองโดยพร้อมกัน บรรดาญาติพี่น้องจึงได้มีโอกาสพบปะกันในคราวนี้เป็นประจำทุกปี

จาก “ประเพณีการทำบุญเดือนสิบ” ในเบื้องต้น ครั้นในระยะเวลาต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๖ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้จัด “งานเทศกาล” ผสมเข้ากับ “งานประเพณีทำบุญ” อีกส่วนหนึ่ง จนกลายเป็น “งานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ” โดยใช้สถานที่จัดงานบริเวณสนามหน้าเมือง ซึ่งถือว่าเป็นบริเวณที่มีความเหมาะสมในการจัดงานมากที่สุด

เนื่องจากตั้งอยู่จุดศูนย์กลางและพื้นที่กว้างขวางสามารถรองรับผู้คนที่มาชมงานได้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังอยู่ติดถนนราชดำเนิน การคมนาคมสะดวก ดังนั้น ในปีต่อๆ มาจึงได้มีการจัดงานเดือนสิบ ณ บริเวณสนามหน้าเมืองติดต่อกันมาโดยตลอดจนกระทั่งปี ๒๕๓๕ จึงได้ย้ายสถานที่จัดงานเดือนสิบเนื่องจากบริเวณสนามหน้าเมืองมีสิ่งปลูกสร้างต่างๆ เพิ่มขึ้น อาทิ หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นต้น ทำให้สถานที่ที่เหลื้อยู่มีความคับแคบ ไม่เพียงพอที่จะรองรับหน่วยงานร้านค้าต่างๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนผู้มาเที่ยวชมงานมีมากขึ้นทุกๆ ปี ในที่สุดได้ข้อสรุปว่าบริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด) มีความเหมาะสมเนื่องจากมีพื้นที่กว้างขวางและไม่มีผลกระทบต่อการจราจรในตัวเมือง จึงได้ใช้บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด) เป็นสถานที่จัดงาน “งานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ” ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

การประกวด-แข่งขัน โนราห์-เพลงบอก-กลอนสด

ภาพโฆษณาการประกวดในงานเดือนสิบเมื่อครั้งอดีต

การจัดงานเดือนสิบ ประจำปี ๒๕๕๑ ได้กำหนดในระหว่างวันที่ ๒๓ กันยายน - ๒ ตุลาคม ๒๕๕๑ โดยในปีนี้จะมีการจัดให้ยิ่งใหญ่เป็นพิเศษ ภายใต้กรอบแนวคิด “งานมหกรรมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนคอน” โดยมีเป้าหมายดังนี้

๑) เพื่อส่งเสริมและสืบสานเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีของชาวนคร

๒) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

๓) เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

กำหนดสถานที่จัดงาน จำนวน ๒ แห่ง ดังนี้

๑) วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

๒) สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด)

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร มีกิจกรรม ดังนี้

๑) ณ ลานหน้าศาลาร้อยปี

- ตลาดย้อนยุค
- ประกวดหมฺรับ แต่งกายย้อนยุค หมฺรับย่อหมาวัดแมวไทย ไก่ไทย
- สาธิต/จำหน่ายขนมเดือนสิบ

- แข่งขันป็นเสาน้ำมัน
- การละเล่นพื้นบ้าน เช่น เรือหมากruk มวยดัดจาก รื้อข้าวสาร ร่วงเวียนครก

๒) ณ ลานทรายหน้าวัด

- นิทรรศการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม นครเมืองพุทธภูมิ
- สาธิตช่างปั้น ช่างแกะสลัก

๓) ณ ลานหน้าพระวิหารหลวง

- นิทรรศการมหรสพทางวิญญาณ
- การเสวนาธรรม
- การแข่งขันตอบปัญหาธรรม จากภาพ
- การตั้งเปรต ชิงเปรต

๔) ณ เวทีกลาง

- การแสดงมโนราห์ หนึ่งตะลุง
- การประกวดเพลงร้องเรือเด็ก
- การแสดงดนตรีพื้นบ้าน เด็กเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน

กิจกรรมอื่นๆ

- การประกวดเรียงความหัวข้อ
“งานประเพณีเดือนสิบกับการ
ปลูกฝังคุณธรรม”

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด)

- การแข่งขันกลอนสด โนรา เพลงบอก
- การออกร้านกาชาดจังหวัดนครศรี
ธรรมราช
- การแสดงของเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน
ชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
- การแสดงจำหน่ายสินค้าราชทัณฑ์
- การกระโดดหอสูง ๓๔ ฟุต
- กีฬาประลองยุทธยิงปืนเพนทathlon
- กีฬาบาสเกตบอล เซปักตะกร้อ
ตะกร้อลอดห่วง
- การจัดวิพิธทัศนา
- มหกรรมดนตรีพื้นบ้านเฉลิม
พระเกียรติ
- มหกรรมประกวดแข่งขันสาธิต
หัตถกรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การออกรางวัลสลากกาชาด ของ
เหล่ากาชาดจังหวัดนครศรีธรรมราช

- การจัดกิจกรรมโครงการวิชาชีพของ
นักศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
- การจัดกิจกรรมของการไฟฟ้า
ส่วนภูมิภาค
- การประกวดนางสาวนครศรีธรรมราช
- การประชันหนังตะลุง มโนราห์
ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- การสาธิตและประกวดหุ่นเปรด
เดือนสิบ
- การจัดมหกรรม “ชุมชนอินทรีย์”
- การจัดกิจกรรมของสถาบันประถม
มัธยม อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา
- การพัฒนาทักษะและประกวดผลงาน
ด้านศิลปะนักเรียน

สำหรับการประกวดหมรับและขบวน
แห่หมรับ กำหนดในวันอาทิตย์ที่ ๒๘ กันยายน
๒๕๕๑ ซึ่งตรงกับวันแรม ๑๔ ค่ำเดือนสิบ โดย
แห่จากสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ไปยังวัด
พระมหาธาตุวรมหาวิหาร

กำหนดการพิธีเปิดงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ ประจำปี ๒๕๕๑

วันอังคารที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๑

ณ สนามหน้าเมืองและสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด)

ภาคเช้า

สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช

เวลา ๐๘.๓๐ น.

- พิธีบวงสรวงพระบรมรูปสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ บริเวณพระบรมรูป สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช

เวลา ๐๙.๐๐ น.

- การแข่งขันรถสามล้อพ่วงท้าย จากหน้าสถานีตำรวจภูธรเมืองนครศรีธรรมราช ไปยังสนามกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคค่ำ

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด)

เวลา ๑๗.๓๐ น.

- หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ กลุ่มองค์กร พ่อค้า ประชาชน และผู้มีเกียรติพร้อมกัน ณ บริเวณเวทีกลางสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด)

เวลา ๑๘.๓๐ น.

- ประธานพิธีเดินทางถึงบริเวณงาน
- ประธานอำนวยการจัดงาน กล่าวรายงาน
- ประธานพิธีกล่าวเปิดงานและตัดริบบิ้นปล่อยผ้าแพรลูกโป่งเปิดงาน
- จุดพลุดอกไม้ไฟ
- ประธานเดินทางกลับ

การประกวดหมรับและขบวนแห่หมรับ วันอาทิตย์ที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๑

- เวลา ๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.
- ลงทะเบียนรับเกียรติบัตร ณ บริเวณศาลาประดู่หก สนามหน้าเมือง และรับเงินสนับสนุน การส่งหมรับและจัดรถตกแต่งหมรับ เข้าประกวด
 - จัดรถหมรับร่วมขบวนแห่หมรับเตรียมพร้อม ณ บริเวณศาลาประดู่หก สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช
- เวลา ๐๘.๐๐ น.
- ประธานในพิธีถึงบริเวณงาน สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช
 - ประธานอำนวยการจัดงานกล่าวรายงาน
 - ประธานกล่าวเปิดงาน
 - เริ่มเคลื่อนรถหมรับและริ้วขบวนแห่หมรับทุกขบวน จากบริเวณศาลาประดู่หก สนามหน้าเมืองสู่วัดพระมหาธาตุ
 - คณะกรรมการพิจารณาตัดสินการประกวดหมรับและขบวนแห่หมรับ
 - จัดรถหมรับเข้าสู่ที่กำหนด คณะกรรมการติดโบว์รางวัลที่ชนะการประกวด ณ บริเวณถนนราชดำเนิน หน้าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
- เวลา ๑๕.๐๐ น.
- พิธีสมโภชหมรับ ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
 - พิธีมอบโล่และเงินรางวัลให้แก่ผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหมรับและขบวนแห่หมรับ พร้อมหมรับทองคำพระราชทานสำหรับ กลุ่มอำเภอที่ชนะการประกวดหมรับ

- หมายเหตุ : การประกวดแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทหมรับและประเภทขบวนแห่หมรับ ซึ่งในแต่ละประเภทแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้
๑. กลุ่มทั่วไป ประกอบด้วย สถานศึกษา บริษัท ร้านค้า มูลนิธิ สมาคม กลุ่มองค์กร เอกชน หน่วยงานส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ฯลฯ
 ๒. กลุ่มอำเภอ ประกอบด้วยอำเภอต่างๆ โดยแบ่งเป็น ๕ กลุ่ม ดังนี้
 - กลุ่มฝั่งทะเลตอนบน ประกอบด้วย อำเภอท่าศาลา ขนอม สิชลและนบพิตำ
 - กลุ่มหาดทรายแก้ว ประกอบด้วย อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ลานสกา พรหมคีรี และพระพรหม

- กลุ่มลุ่มน้ำปากพนัง ประกอบด้วย อำเภอปากพนัง เชียรใหญ่ หัวไทร ชะอวด และเฉลิมพระเกียรติ
- กลุ่มลุ่มน้ำตาปี ประกอบด้วย อำเภอนาวัง พุนนัง ทุ่งใหญ่ ถ้ำพรรณรา และช้างกลาง
- กลุ่มที่ราบเชิงเขา ประกอบด้วย อำเภอทุ่งสง ร่อนพิบูลย์ นาบอน และจุฬาภรณ์

รางวัลการประกวดหมຸรับและขบวนแห่หมຸรับ ประเภทกลุ่มท่ຸวไป

- รางวัลที่ ๑ เงินสด ๖,๐๐๐ บาท พร้อมโล่
- รางวัลที่ ๒ เงินสด ๔,๐๐๐ บาท พร้อมโล่
- รางวัลที่ ๓ เงินสด ๓,๐๐๐ บาท พร้อมโล่
- รางวัลชมเชยมี ๒ รางวัล เงินสด ๒,๐๐๐ บาท พร้อมโล่

รางวัลการประกวดหมຸรับและขบวนแห่หมຸรับ ประเภทกลุ่มอำเภอ

- รางวัลที่ ๑ เงินสด ๑๕,๐๐๐ บาท พร้อมด้วยงบประมาณอำเภอ ๒๕๐,๐๐๐ บาท และหมຸรับทองคำพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำหรับการประกวดหมຸรับ และงบประมาณอำเภอ ๑๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับการประกวดขบวนแห่หมຸรับ
- รางวัลที่ ๒ เงินสด ๑๐,๐๐๐ บาท พร้อมโล่
- รางวัลที่ ๓ เงินสด ๗,๐๐๐ บาท พร้อมโล่
- รางวัลชมเชยมี ๒ รางวัล เงินสด ๓,๐๐๐ บาท พร้อมโล่

นิราศเมืองไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

พุทธศักราช ๒๕๔๕

วัตถุประสงค์

๑. ให้เยาวชนและประชาชนแสดงออกซึ่งทักษะ การใช้ภาษาไทยผสมผสานกับความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม

๒. รังสรรค์นิราศจังหวัด (นั้นๆ) ไว้เป็นมรดกของแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๙

๓. จุดประกายให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทะนุบำรุง ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาเก่าแก่และงดงาม สืบเนื่องต่อไปไม่สิ้นสุด

(เกริ่นนำ ของ ม.ร.ว. จักรกร จิตรพงศ์ เลขาธิการ สวช. ในหนังสือนิราศเมืองไทย)

วิธีการดำเนินงาน

จัดการประกวด คัดเลือก และเชิญนักกลอนในบางจังหวัด ให้เขียนกลอนนิราศตามวัตถุประสงค์ทั่วเมืองไทย กำหนดให้ถูกต้องสมบูรณ์ด้วยกวีรสและอรรถรส จำนวนละ ๕๐ บท (๑๐๐ บรรทัด) แล้วจัดพิมพ์เผยแพร่ในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ การนำมาลงพิมพ์

คณะกรรมการวัฒนธรรมราชเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเนื้อหาปรากฏในนิราศเมืองไทย โดยนักเขียนกลอนชาวเมืองนครมีข้อความพื้นฐานอ้างอิง เป็นวรรณกรรมเชิงวัฒนธรรมเรื่องหลังที่ควรดำรงรักษาไว้ให้ยั่งยืนสืบไป

จึงขออนุญาตผู้เขียนนำลงในสารานุกรมฯ ฉบับที่ระลึกงานเทศกาลเดือนสิบปี ๒๕๕๑ อีกครั้งหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงวัฒนธรรม

นิราศนครศรีธรรมราช

นายเอี่ยม อุบลพันธุ์

นิราศนครศรีธรรมราช

เอี่ยม อุบลพันธุ์

นิราศเรื่องเมืองนครขจรลือ

นครศรีธรรมราชพิลาสเลื่อง

สืบกษัตริย์ท้าววงศ์ดำรงนคร

พระนามศรีธรรมมาโศกราช

สร้างพระธาตุบูชาเป็นสาธารณะ

มีสิบสองเมืองมาสามัคคี

เป็นเมืองพระเมืองท่าคุณานันต์

พุทธศกหนึ่งพันเจ็ดร้อยเศษ

นครเป็นเมืองเอกอันอำไพ

จะเรียงร้อยถ้อยคำทำหนังสือ

จารึกชื่อนานนับนิรันดร์

เคยเป็นเมืองนครรัฐประภัสสร

เรื่องกฤษฎาภรณ์การ

ศรัทธาพุทธศาสน์ธรรมสาร

อภิไธยาริณกษัตริย์อัศจรรย์

สิบสองนักษัตรสร้างสมานฉันท์

ลือลั่นมาแต่ก่อนสุโขทัย

อยุธยาเรื่องเคยเป็นเรื่องใหญ่

เกียรติยศเกริกไกรดังบรรยาย

กรรมการวัฒนธรรมประจำชาติ
ให้แต่งเรื่องเมืองนครสุพรรณิบาย
อันเหตุการณ์บ้านเมืองเป็นเรื่องมาก
จะยกเรื่องแยกประเด็นเป็นตอนตอน
นครเป็นเมืองใหญ่ในทักษิณ
ประชากรล้านห้าเศษมากมาย
*ยี่สิบสามอำเภอกับสองกิ่ง
มีร่องรอยประวัติศาสตร์แต่นานมา
มีพระธาตุเจดีย์เป็นศรีศาสน์
สูงสามสิบเจ็ดวาโอพาพาร
ทองหุ้มยอดไข่น้อยแปดร้อยชั่ง
เจดีย์รายเรียงรอบเจริญใจ
อนุสาวรีย์งามสามกษัตริย์
คือพระจุลจอมเกล้าเจ้าแผ่นดิน
พระรูปสมเด็จย่าที่ท่าลาด
ขอกษัตริย์สามพระองค์ทรงเดชา
มีอนุสาวรีย์ทหารกล้า
นามอนุสาวรีย์วีรไทย
วันที่แปดธันวาคมพุทธศก
ญี่ปุ่นยกทัพตีเมืองนคร
หลวงเสนามรงค์ณรงค์รับ
ประจัญบานรบอย่างครบครัน
ร้อยสิบหกนายพลสิ้นชีวิต
จนรัฐบาลสั่งหยุดด้วยจำใจ

ออกประกาศกำหนดในจดหมาย
ห้ามสืบทอดไพรายเป็นเชิงกลอน
ล้วนยุ่งยากเยื้องยักในอักษร
เล่าเรื่องเมืองนครพรรณราย
การอยู่กินสมบุรณ์ไม่สูญหาย
แบ่งเป็นฝ่ายเป็นเขตเจตนา
เป็นเมืองมิ่งเมืองขวัญเมืองहरษา
ประตูปราการเห็นเป็นพยาน
บรรจุพระทนต์ธาตุประดิษฐาน
งามตระการมองแลเห็นแต่ไกล
สูงงามปลั่งตลอดปลั่งรังสีไส
เหมือนเมืองในสถานพิมานอินทร์
สวยสันตัดแลสล้างด้วยช่างศิลป์
พระมังกุฎจอมรินทรราชา
ประทับนั่งเหนืออาสน์ศิลาพา
แผ่ศักดิ์คุ้มกันอนันต์ภัย
อิริยาบถผู้รู้ปูกษัย
กำยำใหญ่ท่วงท่าตะลุมบอน
สองสี่แปดสี่ยกอนุสรณ์
เวลาก่อนรุ่งสางสว่างวัน
เป็นแม่ทัพกำแหงเข้มแข็งขัน
พลีชีพกันคุ้มถิ่นแผ่นดินไทย
ตายอุทิศเพื่อชาติไม่หวาดไหว
ยอมเป็นไมตรีกันแต่นั้นมา

*ปัจจุบันเป็นอำเภอทั้งหมด

อนุสาวรีย์นี้ตระหนัก
 รักดีต่อองค์กษัตริย์ชาติดิยา
 ถึงแปดรัชวามอุดมคติ
 ราลิกถึงลูกไทยที่ม้วยมรณ์
 เมืองนครนี้มีเมธีชาติ
 พ่อขุนรามคำแหงสุโขทัย
 ว่าปู่ครูอยู่เมืองสุโขทัย
 ล้วนลูกมาแต่นครไม่อ่อนเอน
 หัตถกรรมการศึกษาวิชาชีพ
 เครื่องเงินถมเงินทองผ่องอำไพ
 มีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
 ราชภัฏวชิรพัฒนารัษฎะบือ
 มีมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง
 ได้เรียนรู้โลกธรรมจรรยา
 ณ บัดนี้นครศรีธรรมราช
 หัตถกรรมจิตรกรรมการแสดง
 หนัง โนรา เพลงบอกร้องบอกเรื่อง
 มีกลอนสดเขาวชนปฎิภาณ

ว่าไทยรักร่วมชาติศาสนา
 ให้คงอยู่คู่ฟ้านิรันดร
 ทั้งราษฎร์รัฐทำพลีอนุสรณ์
 ผู้ราษฎรอนงค์กาถึงขาดใจ
 เกลียวนลาคลือเลื่องกว่าเมืองไหน
 จารึกไว้ในประวัติอย่างชัดเจน
 ผู้เจนใจวิทย์ยามหาเถร
 รู้กฎเกณฑ์สังฆกรรมธรรมวินัย
 เป็นประทีปส่องทางสว่างไสว
 ผ้ายกไหมดักทอที่เลื่องลือ
 หลายสำนักศึกษาน่าเชื่อถือ
 เเด่นกระเดื่องเลื่องชื่อเสมอมา
 เหมือนเป็นแหล่งทะเลลึกการศึกษา
 สืบอายุศาสนารุ่งแรง
 มีศิลปินแห่งชาติสี่แขนง
 วรรณกรรมแจกแจงพิสดาร
 ศิลปินคู่เมืองมาตรฐาน
 จัดในงานวันสารทวิสาขบูชา

สุนทรน้อยร้อยกรองทำนองนิราศ
มีบทรักบาทบาททอลย์
แต่ นิราศเรื่องนี้ไม่มีหญิง
จึงเขียนถึงบ้านเมืองเรื่องดำรง
แสดงความกตัญญูรู้คุณท่าน
กตเวทิตามหานิยม

อนึ่งขออาษาจน์ประกาศว่า
ขอเกิดในเมืองนครที่สำคัญ
อาศัยร่มเงาโพธิ์อันโอภาส
ได้เรียนรู้หลักธรรมพระคัมภีร์
ให้แม่นยำคำประพันธ์ฉันทลักษณ์
เหมือนกวีศรีนครแต่ก่อนกาล

ภิกษุอินองค์หนึ่งที่พึงทราบ
แต่งกฤษณาสอนน้องก้องกัมภาย
พระยาตรังภูมาภิบาลปราชญ์
ภิกษุนามพระครูวินัยธร
ทั้งนายเรื่อนาในกีไสสศ
โคบุตรเพราะเสนาะนามตามกระบวณ
ส่วนอุเทนคำฉันท์โสฬสนิมิต
ปลัดเลี่ยมอาสาโยควรรำพึง
เขียนเรื่องพลายจำเรญกลอนแปดบท
เพลงบอกเนตรป่านบอรรคปรีชา
โนราวันหนังจันแก้วผู้จอมปราชญ์
มากมุดโคตโวหารเชี่ยวชาญชัย

ศิลปินแห่งชาติมาตรฐาน
เลื่องฝีมือลือฝีปากฝากกรองรอย
ขอหยุดน้อยร้อยกรองทำนองนิราศ
สรุปเรื่องเมืองนครกลอนพาที

ต้องมีมาตรฐานกลอนอักษรสมัย
เมื่อจากไกลคู่สวาทนาฏอนงค์
มาพาดพิงผูกใจให้ลุ่มหลง
และผู้ทรงอุปการมานานนม
กราบสักการให้เห็นเป็นปฐม
ให้ชื่นชมความดีทุกวี่วัน
เกิดชาติหน้าฉันใดยังไผ่ฝัน
ร่วมพงศ์พันธุ์พี่น้องปรองดองดี
คือพระธาตุขององค์พระชินสีห์
เป็นเมธีธรรมชั้นในสันดาน
แจ้งประจักษ์อรรถรสบทโวหาร
ดังจะยกคุณท่านมาบรรยาย
ชำนาญกาพย์กลอนโคลงโยงขยาย
เป็นเพชรพรายรุ่งเรืองของเมืองนคร
แต่นิราศลำนาน้อยร้อยอักษร
แต่งสุบินกาพย์กลอนสร้างสำนวน
แต่งพระรถเมรีงามถึถ้วน
จำปีสี่ต้นชวนหวานคำนึง
พระสมุห์หนูลิจิตไว้ถ้วนถึง
ชูปราชญ์ซึ่งสัมผัสสวณศรัทธา
ปฏิภาณสดสดในภาษา
ถึงขุนอาเทศคดีกวีไทย
ชำนาญนาฏศิลป์เสียงพ้องเกลี้ยงใส
ผูกมัดใจคนชมที่รอคอย
ก้องกังวานเพลงบอกชื่อดอกสร้อย
หวานกว่าอ้อยปรากฏรสกวี
ฝากมิตรญาติสร้างเสริมเฉลิมศรี
จงเปรมปรีดิ์ปราชทุกข์เป็นสุขเอย ฯ

พระและเทพเจ้าสำคัญ
ที่เป็นศูนย์รวมใจ
ของพี่น้องชาวไทยเชื้อสายจีน

พอพล อุบลพันธุ์ : รวบรวม - เรียบเรียง
วัชระ สุดตะเมือง : ถ่ายภาพ

เกรประวัติหลวงปู่ได้สองใจซื่อ

พระเถระได้สองใจซื่อ เป็นมหาสมณะ สมัยราชวงศ์ซ่ง เดิมรับราชการเป็นนายอำเภอ เมืองเซียงเฮง แคว้นเจียงเจี๊ยะ ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ต่อมาได้สละตำแหน่งเพื่ออุปสมบทในพระบวร พุทธศาสนา ในศักราชเจ่งฮั่ว ปีที่ ๖ (พ.ศ. ๑๖๕๖) พระคุณท่านได้จาริกจากฮกเกี้ยน มาจำพรรษา ณ วัดปักชัว อำเภอเตี้ยเอี้ย ในระหว่างนั้นเมือง กำลังเกิดกบฏ ทั้งยังถูกรัษฎรมาตีซ้ำเติม ผู้คน ตายกันเป็นใบไม้ร่วง พระคุณท่านรู้สึกเวทนาเป็น อย่างยิ่งที่เห็นสภาพศพถูกทอดทิ้งเกลื่อนกลาดอยู่ ข้างถนน และลอยน้ำมาไม่ขาดระยะ จึงให้คณะ ศิษย์ทำการเก็บศพและนำไปฝังไว้ ณ สุสานวัด ปักชัว ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นศพที่ตายใหม่ๆ หรือที่เน่า เพลแล้วก็ตาม พระคุณท่านจะต้องลงมือเก็บเอง โดยมีคณะศิษย์เป็นผู้ช่วย เมื่อเก็บศพมาแล้วก็จะ ให้คณะศิษย์ไปบอกบุญให้ชาวบ้านในละแวกนั้น ช่วยกันบริจาคเงินซื้อหีบศพเพื่อบรรจุศพให้มีญาติ

จะเป็นผู้ขุดหลุมฝังศพเอง การบำเพ็ญกุศลใน ลักษณะเช่นนี้ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกซาบซึ้งศรัทธา พากันมาขอสมัครเป็นลูกศิษย์ของพระคุณท่านเป็น จำนวนมาก พระคุณท่านจึงระดมกำลังของศิษยา นุศิษย์ ประกอบกุศลกิจในด้านเก็บศพ และฝังศพ อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ต่อมาพระคุณท่านได้ย้ายมาจำพรรษา อยู่ ณ วัดเมี่ยงอัน ตำบลฮั่วเพ็ง เมืองเตี้ยเอี้ย ซึ่งที่ตำบลฮั่วเพ็งนี้ มีแม่น้ำเหลียงก้ง ซึ่งกว้างกว่า สามร้อยวาไหลผ่าน กระแสน้ำเชี่ยวกรากตลอดปี เมื่อเกิดมรสุมขึ้นครั้งใด ก็มักจะมึเรือล่มจมน้ำ โดยกระแสน้ำได้คร่าชีวิตของผู้ที่สัญจรไปมา ในปีหนึ่งๆ เป็นจำนวนมาก พระคุณท่านจึงได้ เชิญชวนราษฎรให้ช่วยกันบริจาควัตถุปัจจัยเพื่อ สร้างสะพานข้ามแม่น้ำ โดยพระคุณท่านเป็นผู้ ออกแบบวางแผนงานก่อสร้างด้วยตนเอง เมื่อได้ เงินทุนและวัสดุมามากพอสมควรแล้ว ท่านจึง

มูลนิธิมหากุศลใต้เด็กเซี่ยงต้ง

เดินทางไปว่าจ้างช่างไม้ช่างปูนมาจากฮ่องกง และ
ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างในปีที่ ๑ แห่งศักราช
เกียงเอี่ยม (พ.ศ. ๑๖๗๐) การก่อสร้างสะพาน
ข้ามแม่น้ำที่กว้างกว่าสามร้อยวาเช่นนี้ นับว่าเป็น
โครงการที่ใหญ่โตมาก แต่พระคุณท่านก็สามารถ
สร้างเสร็จภายใน ๑ ปี

เมื่อกลียุคผ่านพ้นไปแล้ว อาณาประชาราษฎร์
ก็ได้รับความสงบสุขบ้างเป็นบางขณะ ชาวบ้านต่าง
ตั้งหน้าทำมาหากินและไปมาหาสู่ติดต่อค้าขายกัน
ตามปกติ แต่ถนนหนทางส่วนมากได้ชำรุดทรุด-
โทรมลงเพราะภัยธรรมชาติหรือการรบกวน ซึ่งเป็น
อุปสรรคต่อการไปมาหาสู่และการขนถ่ายสินค้า
เป็นอันมาก พระคุณท่านจึงได้ระดมกำลังของศิษยา-
นุศิษย์ มาทำการซ่อมแซมถนนที่ชำรุด ตลอดจน
สร้างถนนสายใหม่เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม
ติดต่อระหว่างตำบล โดยพระคุณท่านเป็นหัวหน้า
งาน จับบจอบถือพรวนขุดดินเข็นรถด้วยตนเอง
จนการก่อสร้างแล้วเสร็จเป็นประโยชน์แก่มหาชน

เมื่อพระคุณท่านได้มรณภาพลงแล้ว
ชาวบ้านต่างพากันเศร้าสลด ร่ำลือถึงพระคุณและ

คุณูปการที่ท่านได้บำเพ็ญไว้ จึงได้รวมใจกันก่อสร้าง
คุณธรรมานุสรณ์ศาลาป่อเต็กตึ้ง ไว้เป็นอนุสรณ์
สถาน เพื่อสานต่อปณิธานในการบำเพ็ญกุศลกิจ
ของพระคุณท่าน ที่ประดิษฐานรูปนุชาที่ย่อนนับถือ
พระคุณท่านบูรพาจารย์ แล้วก่อตั้งองค์การกุศล
ดำเนินงานตามรอยบาทของพระคุณท่านเป็นที่แพร่หลาย
ในชุมชนต่างๆ อย่างมากมาย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ คุณเบ๊หย่งได้
เชิญรูปนุชาของพระคุณท่านเดินทางมายังประเทศ
ไทยโดยประดิษฐานไว้ในชุมชนชาวจีนกรุงเทพฯ
ไม่นานก็มีผู้เคารพศรัทธาพากันมาราบไหว้อย่าง
เนืองแน่น จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๓ คุณแต้ต้ง และ
คณะจำนวน ๑๒ ท่าน จึงได้ริเริ่มก่อสร้างศาล
พระได้ซ่งกงจิ้น ดำเนินงานด้านกุศลสงเคราะห์
ช่วยเหลือสังคม และได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิ
ป่อเต็กตึ้ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๕ จากนั้นเป็นต้นมา
กุศลกิจและงานสาธารณกุศลต่างๆ ตามแนวทาง
ของพระคุณท่านก็ได้ขยายเติบโตใหญ่ไปทั่วไทย
ตราบจนถึงปัจจุบัน

เทพประวัติเทพบดีเหียงเหียงเสียงดี
(เจ้าพ่อเสือ)

เทพบดีเหียงเหียงเสียงดี หรือที่ชาวไทยรู้จักในนามเจ้าพ่อเสือ นั้น เป็นนิรมานกายของเทพเจ้าเหียงบู๊ เล่ากันว่าทรงจิตสู่ยังโลกมนุษย์ โดยการขับเคลื่อนจักรภพเป็นไตรวัฏฏ์ ประกอบด้วยธาตุประจำทิศทั้งสี่ คือ มังกรเขียว (ทิศตะวันออก) เสือขาว (ทิศตะวันตก) นกแดง (ทิศใต้) และเต่าดำ (ทิศเหนือ) ซึ่งเทพเจ้าเหียงบู๊นั้นเป็นเทพภิบาลทางทิศเหนือ ซึ่งเป็นบริวารดวงดาวทั้งเจ็ดในหมู่ดาวฤกษ์ที่เรียกกันว่า กลุ่มดาวจระเข้ อันปรากฏรายละเอียดที่กล่าวถึงเทพเจ้าเหียงบู๊อยู่ในบันทึกดาราศาสตร์ของคัมภีร์หังจื่อ ซึ่งเป็นหนังสือโบราณของจีนว่าเทพเจ้าเหียงบู๊มีตำแหน่งที่ประทับอยู่ทางสวรรค์ด้านทิศเหนือ ถือเป็นเทพภิบาลแห่งอุดรทิศ นอกจากนี้ ยังปรากฏคำอธิบายอยู่ในคัมภีร์ เหียงเหียงห่วยเสียงบู๊ปั้งตั้งสิ่งจิว

เหมียวเก็ง ของลัทธิเต๋าว่า อริยบุรพาจารย์ เหียงจ้วนเซียวโจว ได้เนรมิตกายครั้งที่ ๘๒ เป็นเทพบดีเหียงบู๊ได้ตรี ทรงเปี่ยมด้วยเทพฤทธิ์ มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เลื่องลือดั่งนั้นด้วยอุทยานาภาพของเทพเจ้าเหียงบู๊ ซึ่งประทับอยู่ ณ พรหมโลก จึงจุติมีประสูติกาลในครรภ์ของมเหสีแห่งอ่องแคว้นเจ่งลัก ซึ่งมีสุบินนิมิตว่าได้กลืนดวงตะวันผ่านไป ๑๔ เดือน พระมเหสีก็ให้กำเนิดพระโอรสในวันขึ้นสามค่ำ เดือนสาม ในปีปฐมศักราชไคฮ้วงแห่งราชวงศ์ซุ่ย (พ.ศ. ๑๑๒๔) ครั้นเจ้าชายเติบโตใหญ่เจริญวัย ก็ปลื้มเวกสู่ป่าเขา ทูลลาพระบิดาพระมารดาขึ้นเขาบู๊ตั้งเพื่อบำเพ็ญพรต แล้วช่วยเหลือเกื้อกูลผู้คนเป็นเวลา ๔๒ ปี ครอบเมื่อสำเร็จมรรคผลคืนกล้านภาลัย เทวราชเง็กเซียนฮ่องเต้จึงประทานสมัญญาให้เป็นผู้ยศเหียงบู๊จึงยังในปีศักราชเจ่งกวงที่ ๒ แห่งราชวงศ์ถัง (พ.ศ. ๑๑๓๑) ราชวงศ์ซ่งฮ่องเต้ถังไทจงได้ถวายสมัญญาประกาศยกย่องให้ เทพบดีอิ้วเสียงเหียงบู๊แห่งเอ่งจิงกุง ถึงราชวงศ์ซ่ง สมัยฮ่องเต้ซ่งจิงจง (พ.ศ. ๑๕๔๑-๑๕๖๕) จึงได้เปลี่ยนสมัญญานามเป็น เทพบดีจิงบู๊ได้ตรี โดยเปลี่ยนอักษรเหียงซึ่งเป็นอักษรตัวเดียวกับพระนามของฮ่องเต้ นอกจากนั้น ในหนังสือหังจื่อ ยังมีบันทึกเกี่ยวกับเทพบดีจิงบู๊ได้ตรี ไว้ด้วยว่า เทพเจ้าเหียงบู๊ นั้นเป็นเทพภิบาลประจำทิศเหนือ มีเต่า - งู รวมหลอมเป็นรูปลักษณ์ ดังนั้นจึงใช้รูปเต่า-งูเป็นสัญลักษณ์ประจำทิศเหนือ ดังนั้นผู้คนมีศรัทธาหันถือเทพเจ้าเหียงบู๊ จึงนิยมสร้างเทวรูปของท่านโดยมีรูปเต่า-งูอยู่เคียง โดยลัทธิเต๋าดำเนินเอา เทพบดีเหียงเหียงเสียงดี เป็นเทพเจ้าองค์สำคัญของลัทธิ โดยยกย่องสรรเสริญในเทพฤทธิ์และความศักดิ์สิทธิ์ ด้วยการประกาศนามเป็น เทพบดีอิ้วเสียงเหียงบู๊เหียงเหียงเสียงดี หรือ เทวอิฐราชงเกียบจี้ไค้วเหียงจุง

ชีวประวัติเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว สตรีผู้เป็นปูชนียบุคคลของชาวปัตตานี มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ตำนาน ปูชนียสถาน และประเพณีของจังหวัดปัตตานีมาเป็นเวลานาน

เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวถือกำเนิดในครอบครัวของตระกูลลิ้ม ตำนานบางถิ่นของได้วันกล่าวนามเจ้าแม่ว่า กิมโน หรือ บัวทอง ภูมิปัญญาเดิมของเจ้าแม่นั้นเชื่อว่าเป็นชาวมณฑลชกเกี้ยน ทั้งนี้พี่ชายของเจ้าแม่ที่ชื่อ ลิ้มเต้าเคียน (ลิ้มโต๊ะเคี่ยม) มีประวัติการต่อสู้อัน โลดโผน ได้สร้างชื่อเสียงกระฉ่อนทางแถบทะเลจีนด้านมณฑลชกเกี้ยน ดังจดหมายเหตุราชวงศ์หมิงได้บันทึกไว้ว่าเป็นชาวเมืองจัวจิมณฑลชกเกี้ยน ซึ่งหนังสือ “ตำนานมณฑลเมืองปัตตานี” ก็ได้ถือตามหลักฐานดังกล่าว แต่ในหนังสือ “ภูมิประวัติเมืองใต้จิ๋ว” เล่มที่ ๓๘ เรื่อง “ชีวประวัติลิ้มเต้าเคียน” กล่าวว่า ท่านมีพื้นเพเดิมเป็นชาว

อำเภอสุยได้ แขวงเมืองใต้จิ๋ว ซึ่งจากการตรวจสอบหลักฐานที่เมืองใต้จิ๋วของนักโบราณคดีปรากฏว่าที่หมู่บ้านเทียเพ็งตอนใต้ยังมีอวงซุ้ยบรรพบุรุษตระกูลลิ้มเต้าเคียนเป็นประจักษ์พยานหลักฐานอยู่ที่นั่น ณ บริเวณอวงซุ้ยเคียวคายไปด้วยศิลา ซึ่งชาวบ้านท้องถิ่นนั้น ได้ขนานนามอวงซุ้ยเก่าแก่แห่งนั้นว่า “แปะเจียวเหนี่ยวฮัก” หรือ “มวลวิหกเผ่าราชปึกษา” อันหมายถึงทำเลสุสานที่ดี

ในสมัยพระเจ้าสิ่งฮ่องเต้แห่งราชวงศ์หมิง (ครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ. ๒๐๖๕ - ๒๑๐๕) ยังมีครอบครัวตระกูลลิ้มอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีบุตร ๒ คน บุตรชายชื่อ ลิ้มเต้าเคียน มีลักษณะท่าทางอันตระหง่านองอาจ ใจคอกว้างขวาง และมีสมักรพรรคพวกมาก ส่วนบุตรสาวมีนามว่าลิ้มกอเหนี่ยวเป็นผู้มีอัธยาศัยอันดีงาม มีความกตัญญูต่อบิดามารดา และมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เมื่อเยาว์วัย

ทั้ง ๒ คนพี่น้องได้ศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาต่างๆ จนแตกฉาน ลืมเต้าเคียนผู้ที่เป็นหนุ่ม จึงได้สนองคุณบิดามารดาและสมัครเข้าเป็นราชการอำเภอมือ สิ้นบุญบิดาแล้ว ลืมเต้าเคียนไปทำราชการอยู่ที่เมือง จั้วจิว แขวงมณฑลชกเกี้ยน น้องสาวลืมกอเหนี่ยว คอยเฝ้าปรนนิบัติมารดา ลืมเต้าเคียนมีอุปนิสัยรัก ความเป็นธรรม ชาวบ้านจั้วจิวต่างก็ให้ความนับถือ รักใคร่ หากแต่เป็นที่อิจฉาและยำเกรงของเหล่า ขุนนางกังฉินยิ่งนัก

ในรัชสมัยของพระเจ้าถังซ่งเต๋ ปราบกว่า มีโจรสลัดชุกชุมที่ร้ายกาจนัก ก็คือโจรสลัดญี่ปุ่น ซึ่งเที่ยวปล้นชิงตามชายฝั่งทะเลจีนอยู่เนืองนิตย์ สร้างความเดือดร้อนเป็นอันมาก ต่อมาโจรสลัด ญี่ปุ่นได้ระดมกำลังเข้าโจมตีมณฑลฉกเกี้ยนเมืองหลวง จึงได้แต่งตั้งขุนพลนามว่าเซ็กกิกวง เป็นแม่ทัพคุม ทัพเรือไปทำการปราบปรามโจรสลัดญี่ปุ่นอย่างเฉียบขาด ลืมเต้าเคียน จึงถูกอุ๋อริผู้พยาบาลมาดร้ายถือโอกาส ใส่ความว่า ลืมเต้าเคียนได้สมคบกับโจรสลัดญี่ปุ่น มีการช่องสมกำลังผู้คน และอาวุธคิดจะทำการกบฏ ก่อความวุ่นวาย ลืมเต้าเคียนคิดว่าการที่ตนมาถูก ปรักปรากฏว่าโทษจรรจ์เช่นนี้ ย่อมไม่มีโอกาส แก่ตัวเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ ลืมเต้าเคียนจึงได้ ชักชวนเหล่าสมัครพรรคพวกของตนที่กระจัดกระจาย แล้วพากันอพยพหลบภัยด้วยการนำเรือ ๓๐ กวาล่า ตีออกจากที่ลี้ภัยของทหารหลวง โดยเล่นออกทะเล อย่างปลอดภัย แล้วบ่ายหน้าไปถึงเกาะไต้หวัน เป็นแห่งแรก

ตามความในจดหมายเหตุราชวงศ์หมิง เล่มที่ ๓๒๓ เรื่อง “ประวัติเมืองกู่ล่ง” (ไต้หวัน ในปัจจุบัน) กล่าวว่า เมื่อปลายปีเกียเจิ้ง ตรงกับปี พ.ศ. ๒๐๐๕ เมื่อแม่ทัพเซ็กกิกวงได้ทำการปราบปราม พวกโจรสลัดญี่ปุ่นจนราบคาบแล้ว ลืมเต้าเคียน กับพวกได้หลบหนีไปอาศัยที่เกาะไต้หวัน แต่ ไม่กล้าตั้งมั่นอยู่ที่นั่นตลอดไป เพราะกลัวว่าทัพหลวง

จะติดตามไปโจมตี ทั้งยังถูกโจรสลัดรังควานอยู่ เสมอ ลืมเต้าเคียนจึงนำสมัครพรรคพวกเดินทาง ฝ่าคลื่นผจญภัยต่อไปจนถึงเกาะลูซอน (ฟิลิปปินส์ ในปัจจุบันขณะถูกสเปนยึดครอง) เกิดปะทะกับ กองเรือรบของสเปนที่นอกฝั่งเกาะลูซอน ลืมเต้าเคียนได้ทำลายเรือรบของสเปนเสียหายย่อยยับ หลายลำ แต่ภายหลังขาดเสบียงอาหาร และไม่มี กำลังหนุน จึงต้องล่าถอย (ความในตอนนี้นัก ภูมิศาสตร์จีนถือเอาว่าลืมเต้าเคียนเป็นนักรบ นัก ผจญภัยที่มีความสามารถผู้หนึ่ง จึงให้เกียรติตั้งชื่อ เป็นเกาะแห่งหนึ่งในทะเลจีนใต้ เรียกว่า หมู่เกาะ เต้าเคียน)

ส่วนในจดหมายเหตุราชวงศ์หมิง เรื่อง “ประวัติเมืองลูซอน” บันทึกว่าเมื่อศักราชบ่วง และปีที่ ๔ (พ.ศ. ๒๑๑๕) ชาวเมืองลูซอนได้ฟื้นฟู สัมพันธไมตรีกับจีน เนื่องจากได้ช่วยเหลือทาง ราชการจีนปราบพวกลืมเต้าเคียน หลังจากนั้นแล้ว ลืมเต้าเคียนก็เดินทางผ่านเวียดนาม บางตำนานว่า ลืมเต้าเคียนเคยอาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยา ต่อมาจึง ได้มาตั้งรากฐานอยู่ที่เมืองปัตตานี ในจดหมายเหตุ ราชวงศ์หมิง เล่มที่ ๓๒๓ บันทึกว่า ลืมเต้าเคียน ได้หลบหนีการจับกุมไปอาศัยอยู่ที่เมืองปัตตานี มี ทำเรือเรียกว่าท่าเรือเต้าเคียน ภายหลังลืมเต้าเคียน ได้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม และได้ภรรยาซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าเมืองปัตตานี เป็นที่โปรด ปรานของเจ้าเมืองมาก ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหัวหน้า ด้านสุลตากร เก็บส่วยสาอากร

ลืมเต้าเคียนจากถิ่นฐานบ้านเดิมมาอาศัย อยู่ที่เมืองปัตตานีเป็นเวลาช้านาน ไม่ได้ส่งข่าวคราว ไปให้มารดาและน้องสาวทราบ ทำให้มารดาซึ่งอยู่ ในวัยชรามากแล้วมีความห่วงใย ไม่รู้ว่าบุตรชาย เป็นตายร้ายดีอย่างไร ทั้งยังลืมนิยามอยู่เนืองๆ ลืมกอเหนี่ยวได้เฝ้าปรนนิบัติมารดาจนอาการป่วย หายเป็นปกติ ด้วยความกตัญญูทวดที่ จึงได้ขอ

เทววิหารไต้เต็กเซ่งต้ง

อนุญาตจากมารดาอาสาตามหาพี่ชายให้กลับบ้าน แต่มารดาไม่อนุญาต เพราะเกรงว่าการเดินทางจะได้รับความลำบากและเสี่ยงต่ออันตราย แต่ในที่สุดทนต่อคำอ้อนวอนด้วยเหตุผลของด้วยเหตุผลของลี้มกอเหนี่ยวมิได้จึงยินยอม ลี้มกอเหนี่ยวก็จัดสัมภาระเดินทาง โดยชักชวนญาติมิตรสนิทหลายคนไปด้วย

ในวันออกเดินทาง มารดาและญาติมิตรมาร่วมส่งกันอย่างคับคั่ง ทุกคนต่างซาบซึ้งในความกตัญญูของลี้มกอเหนี่ยว ก่อนจากลี้มกอเหนี่ยวได้ล่ำลามารดาด้วยสัจวาจาว่า “หาก मैं พี่ชายไม่ยอมกลับไปหามารดาแล้ว ไซ้ร้ ตนก็จะไม่ขอมิชีวิตอยู่อีกต่อไป” พร้อมกับอวยพรให้มารดามีความสุขและฝากฝังให้ญาติพี่น้องช่วยกันปรนนิบัติมารดาด้วย

ลี้มกอเหนี่ยวกับญาตินำเรือออกเดินทางเป็นเวลาหลายเดือน จนกระทั่งถึงเขตเมืองนครศรีธรรมราชได้ทอดสมอจอดเรือไว้ที่ริมฝั่ง ลี้มกอเหนี่ยวกับพวกก็ขึ้นฝั่งที่เมืองนครศรีธรรมราช เดินทางเข้าไปในเมืองสอบถามชาวบ้าน ได้ความว่าลี้เต้าเตียนยังมีชีวิตอยู่ ทั้งยังได้ดิบได้ดีเป็นใหญ่อยู่ที่จังหวัดปัตตานี ทุกคนต่างมีความปิติยินดียิ่ง ครั้นพบปะกับพี่ชายแล้ว ลี้มกอเหนี่ยวก็เล่าความประสงค์ที่ได้

ติดตามมาในครั้งนีว่ พี่ได้ทอดทิ้งมารดาและน้องสาว จากบ้านมาอยู่แดนไกลเสียเช่นนี้หาควรไม่ मैं พี่กลับไปอยู่ที่บ้านเดิมก็พอทำกินเป็นสุขได้อีก ทั้งทุกคนจะได้พร้อมหน้าอยู่ใกล้ชิดมารดา แต่ลี้เต้าเตียนคิดตรึกตรองแล้วว่า ถ้าหากกลับไป ในขณะนี้ก็ย่อมยุ่งยากลำบากใจตนเอง เพราะทางราชการเมืองจีนยังไม่ประกาศอภัยโทษให้แก่ตน และฐานะความเป็นอยู่ทางนี้ก็มีคุณสมบัติพลสุข จึงว่าแก้น้องสาวว่า พี่นั้นไซ้จะเป็นผู้คิดเนรคุณทอดทิ้งมารดาและน้องสาว เพราะเหตุที่ถูกทางราชการเมืองจีนกล่าวโทษว่าเป็นโจรสลัด อภัยอย่างยิ่งนัก จำต้องพลัดพรากหนีมาพึ่งอาศัยอยู่ที่นี่ จนไม่มีโอกาสกลับไปทดแทนบุญคุณมารดาได้อีกทั้งพี่อยู่ทางนี้ก็มีภารกิจมากมาย เพราะพี่ได้อาสาทำนเจ้าเมืองก่อสร้างมัสยิด จึงมีอาจรับคำคิดจะกลับไปพร้อมน้องขณะนี้ได้ โปรดอภัยให้พี่คิดว่ากล่าวดังนี้แล้วลี้เต้าเตียนก็จัดสิ่งของมีค่าเป็นอันมากเพื่อนำกลับไปฝากมารดาและญาติพี่น้อง ลี้มกอเหนี่ยวจึงขอพักอยู่ที่ปัตตานีชั่วคราว และคิดหาโอกาสอ้อนวอนพี่ชายกลับไปเมืองจีนต่อไป

ขณะนั้นเจ้าเมืองปัตตานีได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคชรา และไม่มีบุตรที่จะยกขึ้นให้ครองเมืองต่อ พวกศรีตะวันกรมการจึงปรึกษารือกันว่า จะเลือกบุตรพระญาติวงศ์ใดที่จะยกให้เจ้าเมือง แต่ยังไม่ทันจะดำเนินการ เหตุการณ์ร้ายแรงที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น คือเกิดกบฏแย่งอำนาจเป็นใหญ่ ถึงกับรบพุ่งนองเลือดระหว่างพระญาติวงศ์ของเจ้าเมือง พวกกบฏนั้นได้เตรียมการไว้ล่วงหน้า ผิดกับฝ่ายเจ้าเมืองที่ไม่ระวังมาก่อน จึงมีอาจต่อต้านป้องกันได้ทันทั่วทั้งที่ ล้มเต้าเคียงกับเหล่าทหารผู้จงรักภักดีได้ต่อสู้กับกบฏ ล้มกอเหนี่ยวประสบเหตุการณ์เข้าเช่นกัน ด้วยความเป็นห่วง พี่ชายจะได้รับอันตราย จึงได้เสี่ยงชีวิตเข้าช่วย พี่ชายรบรุกกับพวกกบฏอย่างห้าวหาญ ฝ่ายกบฏที่ชุมนุมอยู่อีกทางหนึ่งเห็นพวกล้มกอเหนี่ยวรุกไล่มาถึงรุกออกมาล้อมตีสกัดไว้ ล้มกอเหนี่ยวก็ไม่คิดหวาดหวั่นถอยหนีพร้อมกับพวกเขาเข้าต่อสู้อยู่ท่ามกลางวงล้อม ดังในเวลาไม่นานนักพรรคพวกก็ถูกฆ่าตายบาดเจ็บหลายคน ล้มกอเหนี่ยวเห็นว่า ถ้าจะสู้รบกับพวกกบฏคงจะถูกฆ่าตายแน่ จึงตัดสินใจว่า ถึงตัวตายครั้งนี้ก็ให้ปรากฏชื่อไว้เป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูลลี้ม ประกอบกับน้อยใจที่ไม่สามารถนำพี่ชายกลับเมืองจีนตามที่ได้รับปากกับมารดาไว้ จึงได้ทำลายชีวิตของตนเองด้วยการผูกคอตายที่ต้นมะม่วงหิมพานต์

ลี้มเต้าเคียงกับพวกต่างเสรีโสกอาลัยยิ่ง จึงพร้อมกันจัดการศพตามประเพณีอย่างสมเกียรติ ทำขวงซุ่ยบรรจุศพดังปรากฏมาจนทุกวันนี้ ที่หมู่บ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลูโล๊ะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ส่วนผู้ที่ติดตามมากับล้มกอเหนี่ยวในครั้งนั้นก็ไม่คิดจะกลับไปเมืองจีนอีก บรรดาคนจีนในสมัยนั้นต่างซาบซึ้งถึงความกตัญญู ซื่อสัตย์ รักษาคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับมารดาว่า ถ้าหากนำพี่ชายคือลี้มเต้าเคียงกลับเมืองจีนไม่ได้จะไม่ขอ

กลับเมืองจีน และยินดียอมตาย บรรดาคนจีนจึงได้อาภังมะม่วงหิมพานต์ที่ลี้มกอเหนี่ยวผูกคอตายมาแกะสลักเป็นรูปลี้มกอเหนี่ยว และกราบไหว้บูชา มาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาเล่ากันว่า ล้มกอเหนี่ยวได้สำแดงเทพฤทธิ์ปรากฏความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวเรือและประชาชนผู้ศรัทธาไปมาแถบถิ่นนั้นเสมอ จนเป็นที่เลื่องลือกันทั่วไป

กิตติศัพท์อภินิหารของล้มกอเหนี่ยวเป็นเหตุให้ประชาชนผู้เลื่อมใสศรัทธาสร้างศาลขึ้นที่หมู่บ้านกรือเซะ และสร้างรูปจำลองเพื่อไว้สักการะ โดยทำพิธีอัญเชิญวิญญาณมาสิงสถิตในรูปจำลองนั้น พร้อมกับขนานนามว่า “เจ้าแม่ล้มกอเหนี่ยว” ปรากฏว่ามีผู้คนหลั่งไหลไปกราบไหว้กันมากมาย ใครมีเรื่องเดือดร้อนก็ไปบนบานให้เจ้าแม่ช่วยเหลือ บ้างกราบไหว้ขอให้ทำมาค้าขายเจริญ เมื่อบนบานแล้วต่างก็บังเกิดผลตามความปรารถนาแทบทุกคน จึงทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่ล้มกอเหนี่ยวแผ่ไพศาลออกไปยังเมืองอื่น ๆ เป็นที่เคารพนับถือของคนไทยทั่วทั้งประเทศ

ในส่วนของเกี่ยวข้องกับบทความนี้ ที่นครศรีธรรมราชมีสถานที่หนึ่งซึ่งเป็นที่ประดิษฐานรูปหลวงปู่ได้ขึงใจชื่อ เจ้าพ่อเสือ เจ้าแม่ล้มกอเหนี่ยว นั่นคือ ภายในเทววิหารมูลนิธิมหากุศลใต้เด็กเชียงตุง นครศรีธรรมราช ซึ่งตั้งอยู่ในวัดชะเมา ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสถานที่ที่สวยงามและน่าตื่นตาตื่นใจ และเลื่อมใสศรัทธา และเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้กราบไหว้สักการบูชาทุกวัน มีเจ้าหน้าที่คอยบริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือนด้วยมิตรไมตรี

ข้อมูล

มูลนิธิมหากุศลใต้เด็กเชียงตุง นครศรีธรรมราช

การจัดกิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม
ในงานเทศกาลประเพณีเดือนสิบนครศรีธรรมราช

รศ.ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ประเพณีเดือนสิบหรือประเพณีสารทเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีสืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั่งปัจจุบัน ส่วนจะเริ่มมีขึ้นครั้งแรกเมื่อไรนั้น ยังไม่มีหลักฐานและเอกสารใดๆ ยืนยันได้ แต่รู้ว่าประเพณีน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย ประเพณีเดือนสิบปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดในจังหวัดนครศรีธรรมราชและบางจังหวัดในภาคใต้ นอกจากนครศรีธรรมราช มีประเพณีที่มีคุณค่าแล้ว ชาวนครฯ ยังจัดงานเฉลิมฉลองประเพณีนี้ด้วยเรียกว่า “งานเทศกาลประเพณีเดือนสิบบนนครศรีธรรมราช” หรือบางที่ก็เรียกงาน “ประเพณีบุญสารทเดือนสิบบนนครศรีธรรมราช” แล้วตามด้วยปี พ.ศ. ที่จัดการจัดงานเฉลิมฉลองนั้นมีมาร่วม ๘๐ ปีเศษแล้ว เริ่มครั้งแรกที่สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช เาเงินรายได้สร้างสโมสรข้าราชการนครศรีธรรมราช ปัจจุบันคือสำนักงานการท่องเที่ยวภาคใต้เขต ๒ นครศรีธรรมราช (บางท่านกล่าวว่า ก่อนจัดที่สนามหน้าเมืองมีการจัดเฉลิมฉลองที่วัด

พระบรมธาตุหรือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารมาก่อนแล้ว) ต่อมามีการจัดที่ทุ่งท่าลาด (สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔) จนปัจจุบัน ในการจัดงานฉลองประเพณีเดือนสิบนั้น มีการจัดกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรมด้วยอย่างหนึ่ง

การจัดกิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรมในช่วงมีงานฉลองประเพณีบุญสารทเดือนสิบจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่าถ้าที่วัดพระบรมธาตุ (ผู้เขียนยังไม่เกิด) จะมีการรับหนัง (หนังตะลุง) มโนห์รา ไปเล่นและมีเพลงบอก นอกจากนี้ยังมีการแข่งขันเขียนบทร้อยกรองแบบสดๆ ตอนนั้นเรียกว่า “แข่งกลอนสด” ทั้งของผู้ใหญ่และเด็ก ตลอดจนการวาดภาพและปั้น (ประติมากรรม) นับว่าเป็นสิ่งที่ดีมากๆ สิ่งเหล่านี้บรรพชนนครศรีธรรมราชได้วางฐานเอาไว้ให้ จึงทำให้ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความโดดเด่นตลอดมา เมื่อมีการย้ายที่เฉลิมฉลองที่จัดเป็นทางการไปที่สนามหน้าเมือง กิจกรรมต่างๆ มีมากขึ้น เช่น

การแข่งขันบาสเกตบอล การแข่งขันแบดมินตัน การแข่งขันหรือประชันหนัง (หนังตะลุง) และ มโนห์รา เป็นต้น (กีฬาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง) กิจกรรมมีหลากหลายประเภท เป็นมหรรรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมประจำปีของจังหวัด นครศรีธรรมราช บริเวณจัดงานประเพณีเดือนสิบ จึงกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย และการศึกษานอกสถานศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๒ ของไทย จะเห็นได้ว่าบรรพชนนครฯ ท่านรู้จักให้การศึกษาแก่ลูกหลานมานานแล้ว คงด้วยเหตุที่มีความรู้จักคิดเช่นนี้ จึงทำให้ผลผลิตลูกหลานเมืองนครฯ ก่อนข้างมีคุณภาพและมีคุณค่า กลายเป็นสินค้าขายออกไปช่วยพัฒนาในที่ต่างๆ ทั่วประเทศดังที่ประจักษ์กันอยู่ อาจจะมีชาวนครฯ บางคน บางกลุ่มที่ไม่รู้จักเช่นนี้ และไม่เห็นตาม อย่างนี้แต่กลับบอกว่าคนนครฯ ไม่ได้เรื่อง พวดเก่ง เบ่งก็เท่านั้น (บางคนใช้ว่าหัวหมอโดยให้มีความหมายว่า คอยขัดคอเพื่อน ทำเผ่าทุกรื่อง ทำเป็นทุกรื่อง) ก็เป็นความเห็นแตกต่าง และเป็นสิทธิของบางคนและบางกลุ่ม อย่างไรก็ตามเรื่องความเปรื่องปราดฉลาดทันคนนั้นต่างเป็นที่รู้กัน ชาวนครฯ ได้รับการยกย่องในที่หลายแห่งทั้งที่เป็นหลักศิลาจารึก และเอกสารเก่า เช่นในหลักศิลาพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเจ้าเมืองสุโขทัย (เมืองพี่เมืองน้องของนครศรีธรรมราชมหานคร) มีข้อความว่า “สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลกว่าปู่ครูทั้งหลายในเมืองนี้ ทุกคนลูกจากศรีธรรมราชมา...” ข้อความนี้ใครจะบอกว่าไม่จริงก็คงไม่จริงเพราะคนนครฯ ได้ขึ้นไปช่วยบ้านพี่เมืองน้องจริงๆ

สมัยปัจจุบันผู้เขียนได้ไปศึกษาลงพื้นที่ที่สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร คนที่นั่นพูดยกย่องว่า “คนที่ฟื้นฟูพัฒนาโบราณสถานและอุทยานประวัติศาสตร์ที่เมืองเหล่านี้ได้สำเร็จคือคน

จากเมืองนครฯ หรือไม่กี่คนที่อยู่ในอาณาจักรนครศรีธรรมราชแต่เดิม นี่เป็นเรื่องแปลก หรือว่าในสมัยโบราณ คนนครฯ เป็นผู้สร้างเอาไว้” คำกล่าวนี้แม้จะไม่ตรงทุกคำแต่เนื้อความไม่คลาดเคลื่อน คนนครฯ ที่น่าจะยกย่องอย่างน้อย ๓ คน ที่ไปช่วยทะนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรมดังกล่าวที่เมืองเหนือคือ นายนิคม มุลิกคามะ (ตำแหน่งสุดท้าย อธิบดีกรมศิลปากร) นายสด แดงเอียด (ปัจจุบัน อธิบดีกรมการศาสนา) และนายธราพงศ์ ศรีสุชาติ (ปัจจุบันผู้อำนวยการกองประวัติศาสตร์และโบราณคดี) นี่คือการเสียดสีถึงเรื่องการสร้างลูกปลูกลานนครฯ บรรพชนนครฯ เพื่อให้ลูกหลานนครฯ มีความรู้ความสามารถ ความเก่งกาจในด้านศิลปะและวัฒนธรรมผู้หลวก (คนฉลาดและเก่ง) ทั้ง ๓ ท่าน นี้และท่านอื่นๆ ล้วนแต่ได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยจากมหาวิทยาลัยงานเทศกาลเดือนสิบนครศรีธรรมราชด้วยส่วนหนึ่ง จึงทำให้มีความอึดในการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนได้เป็นคนที่มีสมบุรณ์ยิ่งขึ้นสมกับที่เป็นคนหรือมนุษย์ (ใช้คำว่าคนกับมนุษย์ในความหมายที่เหมือนกัน คือสิ่งมีชีวิตที่เกิดมา มีสมองในการคิดในสิ่งที่ดี คนเป็นคำไทย สันสกฤต มนุษย์ คำไทย มาจากภาษาบาลีสันสกฤต)

การจัดกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมในการฉลองประเพณีงานเดือนสิบอย่างหนึ่งที่อยู่ในความสนใจของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช และชาวไทยในภาคใต้ตลอดจนชาวไทยทั่วไปและชาวต่างประเทศ คือ กิจกรรมการเล่นหนัง (แสดงหนังตะลุง) และมโนห์รา (อาจจะมีเพลงบอกในบางปี) อาจจะเป็นการประชันหรือแข่งขันหรือไม่ก็ตามก็เป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจอยู่มาก เพราะการแสดงของภาคใต้ดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญของคนไทยภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสัญลักษณ์

ของคนไทยภาคใต้ เมื่อเห็นรูปหนังเห็นมโนห์รา หรือ ได้ยินดนตรีของการแสดงทั้ง ๒ ประเภทนี้ ชาวไทยต่างจังหวัดและชาวต่างประเทศก็จะนึกถึง คนไทยภาคใต้ นึกเห็นภาพความเป็นภาคใต้ ดังนั้นเรื่องการจัดกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม ของงานฉลองประเพณีเดือนสิบนครศรีธรรมราช จะต้องมีการจัดกิจกรรมนี้ไม่ว่างานฉลองจะจัดที่ไหนก็ตาม ที่ผ่านมามีมาก่อนการจัดกิจกรรมทางศิลปะและ วัฒนธรรมด้านนี้นั้น จะจัดรวมคู่กับการจัดกิจกรรม อื่นๆ ของงานคือ ให้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ครั้นต่อมา มีความคิดในการที่จะจัดแยกออกมาให้เด่นชัดเพื่อให้ เห็นความสำคัญเน้นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงจัด ที่หน้าศาลากลางจังหวัดเมื่อ ๒ ปี ที่ผ่านมามี คือ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ กับปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สองปีที่ผ่านมา นี้ มีการกราบทูลขอโล่พระราชทานสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้แก่หนังตะลุง และมโนห์ราที่ชนะเลิศในการประชันหรือการแข่งขัน จึงนับว่าเป็นศรีมงคลแก่ศิลปินภาคใต้อย่างยิ่ง การ ย้ายสถานที่การจัดกิจกรรมหนังตะลุงและมโนห์รานั้น เหตุผลอย่างหนึ่งคือ สถานที่ที่ทุ่งท่าลาดมีไม่ค่อย เพียงพอ ประกอบกับมีเสียงดังมากส่งผลต่อการ แสดงหนังตะลุงและมโนห์ราเพราะทำให้ขาดสมาธิ ทั้งศิลปินและผู้ชม ดังนั้นหากจะส่งเสริมอนุรักษ์ พัฒนา ศิลปะและการแสดงที่มีคุณค่า นี้จริง จะต้องจัดที่ที่เหมาะสมไม่ว่าจะอยู่ร่วมกับ งานใหญ่หรือจะแยกพื้นที่ออกไปก็ตาม

การจัดกิจกรรมการแสดงหนังตะลุงและ มโนห์ราในลักษณะการประชันชิงโล่พระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช ๒ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๕๐) นั้นนับว่าเป็นการส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนาที่ได้ผลยิ่งเพราะกว่าจะ ประกาศออกมาได้ว่าชนะเลิศหนังหรือมโนห์ราชนะเลิศ

รับโล่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารีและรางวัลรองลงมานั้น จะต้องผ่านกระบวนการ คัดเฟ้นหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การสมัคร การที่ ศิลปินคณะใดจะตัดสินใจสมัครประชันแข่งขันนั้น จะต้องประมาณคุณภาพของตนเองก่อนถึงจะสมัคร เมื่อประมาณตนแล้วได้คำตอบว่าคุณภาพพอ ไม่ว่า การพากย์ การพูด การขับบท หรือท่าร่ำ และดนตรี แล้วก็จะสมัคร ขึ้นต่อมาต้องทำวิดีโอ (ปัจจุบัน วิซีดี) ส่งให้คณะกรรมการตรวจคัดเฟ้นครั้งแรก ว่าผ่านหรือไม่ ขึ้นต่อมาเมื่อผ่านแล้วก็จะประชัน ขันแข่งเป็นรอบๆ จนกระทั่งรอบชิงชนะเลิศซึ่ง จะมี ๔ คณะ รอบสุดท้ายมีรางวัลคือ ชนะเลิศ โล่พระราชทานฯ พร้อมเงินรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑ รองชนะเลิศอันดับ ๒ และรางวัลชมเชย โล่และเงินรางวัล กว่าที่จะถึงรอบชิงชนะเลิศได้นั้น ต้องผ่านอะไรๆ ไม่น้อยนอกจากจะมีคณะกรรมการ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการแสดงศิลปะภาคใต้ คอยให้คะแนนแล้ว บรรดาสื่อมวลชนและผู้ชม ก็มีส่วนอย่างยิ่งในการประชันหนังตะลุงและมโนห์รา ของงานเทศกาลประเพณีเดือนสิบนครศรีธรรมราช

บรรยายการได้ทำงานเดือนสิบในอดีต

ผู้เข้าร่วมได้ทำงานเดือนสิบในอดีตบางท่านยังอยู่ บางท่านก็เสียชีวิตแล้ว จากซ้าย คมสัน พงษ์สุธรรม, พร้อม บุญสุข, อรรถกร ถาวรมาศ, เอี่ยม อุบลพันธุ์, นมะ โสกาพงษ์, เรวัณน์ ดิษฐานพพงษ์, ฉัฐวุฒิ ชายวงศ์, ดิเรก พรตตะเสน

สองปีที่ผ่านมาคณะกรรมการจะต้องมีความเที่ยงตรงและรอบคอบ ไม่เช่นนั้นตัดสินสื่อมวลชนและผู้ชมจะแสดงอาการไม่พอใจหากผลการตัดสินออกมาขัดสายตาและความรู้สึก สองปีที่ผ่านมาหนึ่งตระกูลและมโนราห์ที่ได้รับโล่ชนะเลิศพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และรางวัลต่าง ๆ คือ หนึ่งวรรณกิจ เทียนทอง อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช กับหนึ่งเอิบน้อย ยอดขุนพล อำเภอปากพะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช หนึ่งที่ได้รับรางวัลรองชนะเลิศและชมเชยปี ๒๕๔๘ ได้แก่ รองชนะเลิศอันดับที่ ๑ หนึ่งอาจารย์สมปอง สงวนศิลป์ รองอันดับ ๒ หนึ่งอัญมณี สืบแสง ศ.โชคชัยชมเชย จังหวัดสงขลา (หนึ่งหญิงนักเรียนชั้น ม.๖ โรงเรียนมหาวิทยาลัย) หนึ่งที่ได้รับรางวัลชมเชย ได้แก่ หนึ่งอัศวิน ศ.เกล้าน้อย ส่วนการประชันมโนราห์คณะที่ได้รับรางวัลโล่พระราชทานฯ คือ มโนราห์เกษร นครศิลป์ อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช รองชนะเลิศอันดับ ๑ มโนราห์น้ำอ้อย

เสียงทอง รองชนะเลิศอันดับ ๒ มโนราห์ปรีดา ประเสริฐศิลป์ และมโนห์ร่ากัน บ้านเทิงศิลป์ รับรางวัลชมเชย รางวัลชนะเลิศและชมเชยปี พ.ศ.๒๕๕๐ ได้แก่ รางวัลชนะเลิศ คือ คณะมโนราห์เอ ดาวรุ่ง รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑ คือ มโนราห์ภูมินทร์ ศ. สมนึกชูศิลป์ และรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ ได้แก่ มโนราห์หนูเขียน เสียงทอง ส่วนคณะหนึ่งตระกูลที่ได้รับรางวัลโล่พระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้แก่ หนึ่งเอิบน้อย ยอดขุนพล รองอันดับ ๑ ได้แก่ หนึ่งสามารด ศ. เกล้าน้อย รองอันดับ ๒ หนึ่งอาจารย์สมปอง สงวนศิลป์ ศ. ปรีชา รางวัลชมเชย ได้แก่ หนึ่งประเสริฐ ศ. แสงแก้ว การประชันหนึ่งและมโนราห์เป็นสิ่งที่ดึงดูด ทำให้ศิลปและวัฒนธรรมของไทยมั่นคงอยู่กับประเทศไทยอีกยาวนาน จึงเห็นว่าควรจะทำอย่างต่อเนื่องและตลอดไป การลงทุนเพื่อการนี้ถือว่าคุ้มค่ายิ่งและได้รับผลประโยชน์ในวงกว้าง ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดงานฉลองประเพณีเดือนสิบในด้านงบประมาณควรให้ความสนใจ

ในเรื่องนี้ให้มากเป็นพิเศษ เพราะนี่คือการทะนุบำรุงด้านศิลปะและวัฒนธรรมอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามในแง่ของการจัดการจะต้องมีหน่วยงานที่มั่นใจได้ว่า จัดกิจกรรมนี้อย่างตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม ที่ผ่านมามีวัฒนธรรมจังหวัดเป็นหลักซึ่งถือว่าถูกต้องแล้ว หน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่นให้ความร่วมมือ เช่น มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยโครงการอาศรมวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช วิทยาลัยนาฏศิลป์ และสื่อมวลชน เป็นต้น เชื่อว่าบุคคลและหน่วยงานที่เข้าไปมีส่วนร่วมที่เป็นผ่านมานั้นมีจิตใจใฝ่รักและหวงแหนศิลปะและวัฒนธรรมไทยภาคใต้อย่างจริงใจ มิได้มีสิ่งใดแฝงเร้นที่ผลประโยชน์ตนและผลประโยชน์พวก อย่างไรก็ตามหากมีบุคคลที่มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้อยู่อีกไม่ว่าจะเป็นชาวนครฯ หรือต่างจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัดก็น่าจะติดต่อมาร่วมสร้างสรรค์ศิลปะและวัฒนธรรมเกี่ยวกับหนังตะลุง มโนราห์ เพลงบอก และศิลปะการแสดงอื่นๆ ต่อไป

นอกจากการจัดกิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรมที่กล่าวแล้ว ก็มีการจัดกิจกรรมเช่นนี้ที่บริเวณวัดพระบรมธาตุ นครฯ (วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช) มีการประกวดร้องเพลงร้องเรื่อเด็ก ทั้งระดับเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ “หลาบ่าวแสง” โดยได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดและมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ การจัดตลาดย้อนยุค (เรื่องอาหารการกินเป็นหลัก) และการแสดงบนเวทีกลางทางด้านทิศเหนือขององค์พระบรมธาตุ ในส่วนของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด) มีเวทีประกวดศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งมีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชเป็นฝ่าย

ประสานหลัก มีหน่วยงานราชการและเอกชนส่งเข้าประกวดอย่างหลากหลายมีทั้งระดับเยาวชนและประชาชน เวทีแห่งนี้สร้างคนเก่ง คนดี ด้านศิลปะและวัฒนธรรมไว้มากมายตลอดมา เพราะไม่ว่าจะจัดในสมัยก่อนที่วัดพระบรมธาตุ ที่สนามหน้าเมืองก็ล้วนแต่มีเวทีประกวดศิลปะและวัฒนธรรมทั้งสิ้น โดยเฉพาะการประกวดการเขียนร้อยกรอง และได้เวทีจะมีมิได้ขาด แต่ช่วงหลังการได้เวทีหายไป และไม่เห็นหลายปีแล้วที่จริงได้เวทีเป็นสิ่งสำคัญมากเป็นการฝึกการพูดที่ดียิ่ง ที่ผ่านมามีเวทีแห่งนี้ ได้ผลิตคนพูดเก่ง พูดเป็น ให้กับชาวนครฯ ได้ไม่น้อยเลย บางคนได้เป็น สว. และ ส.ส. และเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ จึงเห็นว่าการให้มีการได้เวทีซึ่งเป็นศิลปะและวัฒนธรรมด้านการพูด (การใช้ภาษาไทย) นั้น เป็นส่วนหนึ่งที่ควรจะได้นำกลับมา (ฟื้นฟู)

การจัดกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมของงานฉลองประเพณีเดือนสิบนครศรีธรรมราชเป็นหัวใจของงานที่ผู้จัดงานที่มีตำแหน่งเป็นแม่ข่ายไม่ควรมองข้ามเพราะนี่คือแก่นแท้ของงาน ส่วนกิจกรรมอย่างอื่นก็มีความสำคัญเช่นกัน แต่เมื่อขึ้นตาซังแล้วการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญมากกว่า เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ประชาชนนครศรีธรรมราชได้สร้างสรรค์เอาไว้ให้สืบทอดมาและเพียบพร้อมไปด้วย ภาษา วรรณกรรม จิตรกรรม คีตกกรรม และจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นสื่อหนังตะลุง มโนราห์ เพลงบอก และการประกวดร้อยกรองก็ตาม หากการจัดศิลปะและวัฒนธรรมดังกล่าวของงานฉลองประเพณีเดือนสิบนครศรีธรรมราชหย่อนยานลงไปก็นับว่าเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง

ประวัติศาสตร์ นครศรีธรรมราช

ชวลิต อังวิทยาธร

ตอนที่ ๑.

ภูมิศาสตร์กับการตั้งเมืองตามพรลิงค์ - นครศรีธรรมราช

หากย้อนหลังไป ๖,๐๐๐ ปี (ดูแผนที่ประกอบ) พื้นดินของภาคใต้ฝั่งตะวันออกที่ติดกับอ่าวไทยน้ำทะเลกินลึกเข้ามายังแผ่นดินด้านในค่อนข้างมาก สุราษฎร์ธานี พุนพินอยู่ริมทะเล ไม่มีอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่มีอ่าวนครศรีธรรมราช ไม่มีทะเลสาบสงขลา ทะเลลงไปจรดเทือกเขานครศรีธรรมราช อำเภอขนอม - สิชล - ทำศาลาพื้นน้ำเข้ามาค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับอำเภอเมือง และสงขลา พื้นน้ำเข้ามาเป็นบริเวณกว้างมาก ล่วงมา ๔ - ๕,๐๐๐ ปี คือประมาณพันกว่าปีที่แล้ว น้ำทะเลคงถอยออกไปมาก แต่คงไม่มากกว่าที่เห็นในปัจจุบัน การถอยของน้ำทะเลทำให้เกิดพรุ (บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด) แนวสันทรายซึ่งมีอยู่สองแนวตั้งแต่อำเภอทำศาลามาจรดอำเภอเมือง เกิดแผ่นดินบกระโนด

- สทิงพระ (ภายหลังช่องปากละวะปิดก็กลายเป็นทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลปิด) ลักษณะสันทรายของนครศรีธรรมราชซึ่งมี ๒ แนว ยาวขนานไปกับอ่าวไทย สันทรายนอกชิดชายทะเล จากเหนือเริ่มจากอำเภอท่าศาลาลงได้มาถึงอำเภอเมือง ยาวประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร กว้างประมาณ ๕๐๐-๖๐๐ เมตร สันทรายแนวในอยู่ห่างทะเลประมาณ ๔๐ - ๕๐ ก.ม. ระหว่างสันทรายเคยมีน้ำทะเลเข้าถึง โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเมืองน้ำทะเลจะเข้าทางด้านเหนือที่บ้านบางปู อยู่ในเขตอำเภอท่าศาลา ปัจจุบันยังมีร่องรอยให้เห็น พื้นที่ลุ่มน้ำและพื้นที่ระหว่างสันทรายที่เคยมีพื้นน้ำ ปัจจุบันแทบจะไม่มีน้ำขังอยู่เลย ส่วนน้ำทะเลที่เคยอยู่ห่างสันทรายนอกเพียงไม่กี่กิโลเมตร ปัจจุบันชายทะเลห่างออกไปถึง ๘ - ๑๐ กิโลเมตร ที่เคยเป็นพรุ

น้ำท่วมขังตลอดปีก็ดูเหมือนว่าจะแห้งหายไปมากจนบางแห่งคงมีแต่ชื่อไม่เห็นสภาพความเป็นปรอยู่เลยหากต้องการสัมผัสกับสภาพที่ใกล้เคียงในอดีตสัก ๑๐๐ ปีกว่าเป็นอย่างไร ก็ให้ดูตอนน้ำท่วมเมืองในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๓๑ นั้นแหละสภาพใกล้เคียงของจริงในอดีต หากย้อนหลังไป ๑,๐๐๐ ปี น้ำก็คงมีมากกว่านี้

จากหลักฐานของโบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบในเมืองนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้อย่างกว้างๆ ว่าชุมชนและเมืองที่ใกล้ภูเขาและตรงเชิงเขาตามแนวเทือกเขานครศรีธรรมราช นับตั้งแต่อำเภอทุ่งสง ร่อนพิบูลย์ พรหมคีรี ท่าศาลา สิชล ขนอมไปจนถึงเขตสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่จะมีอายุเก่าแก่กว่าชุมชนและเมืองที่ตั้งอยู่ในเขตที่ลุ่มด้านที่ติดกับทะเล ที่เป็นเช่นนี้ก็คงเกิดจากแรกเริ่มตั้งชุมชนและเมือง ย่อมจะตั้งในพื้นที่ระดับที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง เมื่อน้ำทะเลลดลงไปจนเกิดแผ่นดินใหม่ที่สามารตั้งถิ่นที่อยู่ได้ จึงค่อยเคลื่อนลงมาในที่ราบใกล้ทะเลเพื่อความสะดวกในการติดต่อกับภายนอก เริ่มตั้งแต่เป็นที่ชุมชนอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด ค่อยย้ายลงมาทางใต้มาสู่อำเภอเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งของสันทรายและมีที่สามารถทำนาได้กว้างขวางมาก พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสายน้ำหลายสาย มีต้นน้ำจากเทือกเขานครศรีธรรมราชไหลผ่านที่ราบชายทะเลออกสู่อ่าวไทย เป็นเส้นทางนำผลผลิตจากป่ามาสู่ชุมชนหรือเมืองที่ตั้งอยู่ระหว่างสายน้ำไหลผ่านหรือที่ตั้งอยู่ที่ปากคลอง นับตั้งแต่จากเหนือลงมาได้แก่ คลองท่าหน คลองท่าควาย คลองหิน คลองกลาย คลองท่าสูง คลองปากพยิง คลองปากพูน (คลองท่าแพ) คลองท่าวัง (คลองท่าซัก) คลองท่าเรือ (คลองปากนคร) คลองเสาธง (คลองสะพานเมา) คลองชะอวด คลองปากพนัง เป็นต้น เทือกเขา

นครศรีธรรมราช ยังเป็นต้นน้ำของแม่น้ำที่ไหลลงทางปากตะวันตกของเทือกเขาได้แก่ แม่น้ำหลวงหรือแม่น้ำตาปีที่ไหลลงสู่อ่าวไทยที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และแม่น้ำกันตัง ที่ไหลออกสู่ทะเลอันดามันที่จังหวัดตรัง แม่น้ำลำคลองเหล่านี้ ล้วนเคยเป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำแต่โบราณ และพื้นที่ใกล้สายน้ำเหล่านี้ไหลผ่านมีร่องรอยการตั้งถิ่นฐาน มีหลักฐานทางโบราณคดี เป็นร่องรอยของศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา ลัทธิมหายานซึ่งเป็นอิทธิพลของพวกชาวอินเดีย ที่เข้าสู่ดินแดนแถบนี้ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มมีชุมชนและมีการสร้างเป็นเมืองในเวลาต่อมา โบราณวัตถุและโบราณสถานบางแห่งมีอายุเก่าแก่ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๐-๑๑ เมืองที่เกิดขึ้นในสมัยโบราณ ย่อมมีเหตุปัจจัยที่จะทำให้ก่อเกิดโดยเริ่มจากการเป็นชุมชน เมื่อสั่งสมความมั่งคั่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่และกลายเป็นเมืองไปในที่สุดเมืองที่รุ่งเรืองก็ต้องมีความพร้อมทั้งด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและสังคมวัฒนธรรม

ด้านภูมิศาสตร์ :

เป็นเรื่องของที่ตั้งที่เหมาะสมกับภูมิอากาศ การคมนาคม มีแหล่งทรัพยากรที่สมบูรณ์ มีที่นาเพื่อทำกิน

ด้านเศรษฐกิจ :

มีทรัพยากรธรรมชาติเป็นจุดสนใจของต่างชาติเข้ามาติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้า และดึงดูดคนอพยพเข้ามาอยู่อาศัย เช่น ชุมชนสิชล - ท่าศาลาในยุคหนึ่งซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป การมีคนเข้ามาอยู่นั้นเป็นปัจจัยสำคัญในยุคนั้น

ด้านการการปกครอง :

ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีความสามารถ เข้มแข็ง รู้จักเอาตัวรอดจากภัยต่างๆ การรู้จักปฏิสัมพันธ์กับต่างชาติ รู้จักการวางรูปแบบการปกครองที่ได้ผลมั่นคง สร้างกำลังป้องกันตนเอง จัดการภายใน รู้จักใช้ท่าทีและโอกาสให้เป็นประโยชน์นำพาให้ประเทศเจริญรุ่งเรืองได้

ด้านสังคมและวัฒนธรรม :

การเจริญงอกงามทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมและชุมชนอยู่กันอย่างมีระเบียบอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เป็นแหล่งสั่งสมความรู้ มหาอำนาจหลายแห่งในประวัติศาสตร์ มักอาศัยความเชื่อและศาสนามาอ้างความชอบธรรมในการปกครองและขยายอำนาจของตน ไม่ว่าจะเป็นมหาอำนาจในยุโรป อินเดีย ศรีวิชัย รวมทั้งตามพหุรงค์ในยุคที่ราชวงศ์ประทุมวงศ์ปกครองในอาณาจักรของตน ในรูป ๑๒ นักขัตติย์

และกลับกันถ้าเมืองขาดและด้อยในปัจจัยดังที่กล่าวมาแล้ว ก็จะทำให้เมืองเริ่มเสื่อมถอยและถูกอำนาจต่างเมืองครอบครอง บางกรณีทำให้เมืองเกิดโรคระบาดจนต้องย้ายเมือง เช่นกรณีเมืองเวียงสระ

การค้นคว้าประวัติเมืองนครศรีธรรมราช

การค้นคว้าประวัติเมืองนครศรีธรรมราช ในอดีตทางเอกสาร ก่อนอื่นต้องยอมรับว่าการใช้เฉพาะเอกสารของไทยนั้นค่อนข้างมีขีดจำกัดเป็นต้นว่าตำนาน คัมภีร์ต่างๆ จะให้ข้อมูลที่ไม่ค่อยแจ่มชัดนัก จำเป็นที่จะต้องอาศัยเอกสารของต่างชาติที่เกี่ยวข้องมาประกอบเพื่อให้ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะยุคต้นๆ นอกจากจะมีเอกสารของอินเดียลังกา ซึ่งเป็นต้นน้ำอารยธรรมของดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับเข้ามาอย่างเต็มที่โดยการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ก็มีเอกสารของจีนซึ่งมีอารยธรรมเก่าแก่ควบคู่มาับอินเดีย และยังอยู่ใกล้กับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ การเข้ามาสัมพันธ์กับชาติต่างๆ ในดินนี้ ต่างกับอินเดียที่จีนหวังผลทางการเมืองและการค้ามากกว่าการเผยแพร่อารยธรรมของตน ผู้ที่เข้ามาติดต่อจีนก็ถือว่ามาอ่อนน้อมกับตน การบันทึกเรื่องราวต่างๆ ของต่างชาติ จีนก็ยึดถือตนเป็นศูนย์กลางการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับเรา ก็ต้องมีการสังเคราะห์ ตามสภาวะวิสัย ข้อมูลของจีนมีลักษณะที่เป็นระบบของตนเอง ให้รายละเอียดในระดับหนึ่ง มีปัญหาอยู่ที่ชื่อของเมืองและบุคคลที่ค่อนข้างจะเทียบกันยาก แต่อย่างไรก็ตามเอกสารของจีนนั้นให้ประโยชน์ไม่น้อยในการศึกษาประวัติศาสตร์ของเรา

การลำดับความเป็นมาของเมืองนครศรีธรรมราชในอดีตนั้น หากเริ่มจากชื่อเมืองทั้งจากเอกสารของอินเดียและของจีน จะพบว่ามีหลายชื่อตามเอกสารของอินเดียอาหรับลังกา จะพบว่าเป็นชื่อกลุ่มหนึ่งในศาสตร์ฮินดู ส่วนในเอกสารจีนก็มีหลายชื่อที่น่าจะนำมาวิเคราะห์ได้ และเมื่อลงลึกในรายละเอียดก็จะพบว่ามีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือในเริ่มแรก ปรากฏชื่อ “เซอะถู่” ซึ่งอยู่ในยุคที่เริ่มปรากฏชื่อตามพหุรงค์ตามเอกสารของอินเดีย

และลังกา เมื่อชื่อเซอะถูหายไ้ ก็มีชื่อตามหมาหลัง และเสียน (เสียน) ตามลำดับมา ในขณะที่เดียวกันก็ปรากฏกลุ่มชื่อ “ศรีธรรมราช” ซึ่งเป็นชื่อเนื่องในพุทธศาสนาในเอกสารของไทยเอง เมื่อศึกษาและวิเคราะห์ในลักษณะนี้ เราก็จะพบช่องทางการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในอดีตของเมืองนครศรีธรรมราชและของกลุ่มไ้ชาควบคู่กันไ้ ซึ่งในระยะแรกเรื่องราวของนครศรีธรรมราชจะมีความเกี่ยวพันแนบแน่นกับกลุ่มเวียงสระไ้ชาจนแยกกันไม่ออก แต่ดูเหมือนว่าในตำนานและคัมภีร์ต่างๆ ของไทยเราเอง เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดแล้ว ก็จะเห็นว่ามีการแยกส่วนแยกเมืองกันอย่างชัดเจน แม้ว่าในระยะเริ่มตั้งเมืองนครศรีธรรมราชใหม่ๆ จะยังสัมพันธ์กันอยู่บ้างทั้งหมดนี้ก็จะกล่าวเป็นลำดับกันไ้ โดยจะขอวิเคราะห์ในเอกสารจีนที่ลงไ้ในรายละเอียด ส่วนของอินเดียและของเราเองนั้นจะอยู่ในตอนที่ลำดับประวัติที่เกี่ยวข้องโดยย่อ เรื่องราวการย้ายจะไ้ใช้ข้อมูลจากตำนานพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราชมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ

กลุ่มชื่อเมืองตามพลึงค์

กลุ่มชื่อเมืองนครศรีธรรมราช

คำว่า “ตามพลึงค์” ซึ่งนิยมเขียนกันไ้ในปัจจุบันความจริงไม่ตรงตามอักขระวิธีทั้งภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ตามที่ควรจะเป็น สันนิษฐานว่านักวิชาการที่พบคำนี้ไ้เป็นครั้งแรก เขียนไปตามเข้าใจหรือตามสำเนียงการอ่านที่ใกล้เคียงกันที่ถูกต้องตามภาษาบาลี คือ ตามพลึงค (อ่านว่า ตะมะพะลิงหรือตัมมะพะลิง) หรือแจ้งเป็นตามพลึงค (อ่านว่า ตัมมะพะลิงคัม) Tambalingam ภาษาสันสกฤต เป็น ตามรลึงค หรือแจ้งเป็นตามรลึงค (อ่านว่า ตามระลิงคัม) Tamralingam

มาจากคำ ตามพ (บาลี) ตามร (สันสกฤต) Tamra แปลว่าทองแดงหรือสีแดง ผสมกับคำว่า ลึงคหรือลึงค์ ทั้งบาลีสันสกฤตเขียนเหมือนกัน lingam แปลว่าองคชาต นิमितบุรุษ สัญลักษณ์ รวมความหมายแปลว่า ลึงค์สีแดง หรือสัญลักษณ์ที่มีสีแดง ในที่นี้คงต้องการไ้มีความหมายว่าไ้เป็นสัญลักษณ์ของตรีมูรติศาสนาพราหมณ์ไ้สวนิกายที่มีสีแดง ทำไ้ไม่ต้องมีสีแดง ต้องการสื่อความหมายอะไร และสัญลักษณ์นี้อยู่ที่ใด จะขอกล่าวว้ในตอนท้ายด้วย ตามพลึงคโดยเฉพาะ ส่วนเรื่องของศิวลึงจะกล่าวไ้ในตอนท้ายด้วยเรื่องของศาสนาพราหมณ์ ไ้สวนิกายตัวอย่างเมืองไ้ชื่อเมืองนำหน้าด้วยคำว่า ตามพ ภาษาบาลี เช่น ตามพฉนทิพิ (อ่านว่า ตัมพะฉนฉนทิปะ) แปลว่าเกาะอันไ้เป็นที่อยู่ของบุคคลผู้มีฝ่ามือสีแดง หมายถึงเกาะลังกานั้นเอง (บวักิตยกร, หม่อมหลวง ไ้กรมวรวงศ์เรกรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ , ปทานุกรมบาลี - ไทย - อังกฤษ - สันสกฤต, 2512 และ ป. หลวงสมบุญ, พจนานุกรมบาลี - ไทย, กทม.)

ตามพลึงค์ เป็นชื่อที่ไ้มีความหมายในทางศาสนาพราหมณ์ เพราะในยุคที่เริ่มตั้งเมืองนั้น มีศาสนาพราหมณ์เข้ามาเป็นศาสนาประจำเมือง เมื่อกษัตริย์ราชวงศ์ปทุมวงศ์ปกครองเมืองทรงนำพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์เข้ามาและยกไ้เป็นศาสนาประจำเมืองและยังเผยแพร่ไปยังดินแดนอื่น นามเมืองจึงได้เปลี่ยนมาเป็น “ศรีธรรมราช” ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เป็นชื่อที่ไ้มีความหมายทางด้าน พุทธศาสนา ตำนานและพงศาวดารต่างๆ ของไทยเราเองไม่นิยมเรียก ตามพลึงค์มาตั้งแต่ต้น ก็เพราะต้องการชูความหมายในทางพุทธว่า “ศรีธรรมราช” นั้นเอง ที่ได้ทราบว้ตามพลึงค์มีอยู่ในประวัติศาสตร์ก็เพราะได้จากเอกสารของต่างชาติได้แก่ จากอินเดีย ลังกา อาหรับ และของจีน

ใช้ชื่อว่า ดานหม่าหลิง จารึกหลักที่ ๒๔ ของเจ้า
จันทรภาณุ ส่วนนามในทำนองศรีธรรมราช ศรีธรรม
โศกราช ปรากฏในจินกาลมาลีปกรณ์ จารึกพ่อขุน
รามคำแหง นิทานพุทธสิหิงค์ นิทานจามเทวีวงศ์
ตำนานต่างๆ ของเมืองนครศรีธรรมราชเอง และยัง
พบชื่อ สิริธรรมนคร ปาฏิหาริย์ครุ ก็ล้วนเป็นชื่อที่มี
ความหมายทางพุทธศาสนา ชื่อนำหน้าว่า “นคร”
ในตำนานหรือพงสาวดาร เป็นชื่อย่อเมืองที่เข้าใจ
กันแล้วว่าหมายถึงนครศรีธรรมราช และยังพ้องกับ
คำว่า “ละคร” ในหนังสือขุนของภาคใต้ เขียนเป็น
นครบ้าง คอนบ้าง ละครบ้าง ซึ่งตรงกับควมมี
ชื่อเสียงด้านมโนราห์ และที่ชาวต่างชาติเรียกเพี้ยน
เป็น ลิกอร์ ลิกูร์ก็มี ชื่อเมืองในความหมายของ
พราหมณ์ ได้แก่ ตะมะลิ กะมะลิ่ง ที่ปรากฏในคัมภีร์
มหานิทเทศ ตสุสมเดยสูตร เชื่อกันว่าแต่งขึ้นใน
พุทธศตวรรษที่ ๘ ก็น่าจะกร่อนมาจาก ตามวลิงค
ส่วนคำว่า มัทธมาลิ่งคัม เป็นภาษาทมิฬปรากฏใน
จารึกของพระเจ้าชาเลนทร์โจพะที่ ๑ กษัตริย์แห่ง
ศรีธรรมในอินเดียได้สลักในปีค.ศ. ๑๕๗๒ - ๑๕๗๔
หลังจากยกทัพไปตีเมืองต่างๆ ของอาณาจักรศรีวิชัย
และมีชื่อเมืองนี้อยู่ด้วยคำว่า “มัทธหรือมัทท” ใน
ภาษาทมิฬก็คงมีรากศัพท์อันเดียวกับภาษาบาลี
และสันสกฤต แปลว่า “ชื่อประเทศ” และคำว่า
“ตันหม่าหลิง” ในภาษาจีน ก็คงมาจากคำว่า
“ตามพลิงค์” เช่นกัน

ตามพลิงค์ - เขาคา

แอ่งโบราณคดีสิชล - ท่าศาลา เป็นแหล่งที่มี
โบราณสถาน โบราณวัตถุที่หนาแน่นและเก่าแก่มาก
มีอายุตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๐-๑๘ เป็นวัฒนธรรม
อินดูและพุทธศาสนามหายานไม่น้อยกว่า ๕๐
แห่ง พบศิวิลิ่งค์มากที่สุดในประเทศไทยก็ว่าได้
ในจำนวนนี้ เขาคา เป็นเทวสถานพราหมณ์ไศวนิกาย

ที่ใหญ่ที่สุด เขาคาถูกดัดแปลงให้กลายเป็นสถานที่
ศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อศาสนาพราหมณ์ที่ว่า พระ-
ผู้เป็นเจ้าสูงสุดสถิตอยู่บนภูเขาคาอันเป็นศูนย์กลาง
ของจักรวาล โดยสมมุติให้เขาคาเป็นเสมือนเขา
พระสุเมรุอันเป็นที่สถิตของพระผู้เป็นเจ้า สร้างขึ้น
เพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางศาสนาของชุมชนและเมือง
ในแถบนี้ เขาคาเป็นเขาคูกโด่งที่อยู่ใกล้ชายทะเล
ยาวประมาณ ๘๕๐ เมตร กว้างประมาณ ๓๐๐ เมตร
ยอดเขาสูงจากน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๗๒ เมตร
ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ๕๐ เมตร มีคลอง
ท่าทนไหลผ่านคลองสายนี้เป็นเส้นทางคมนาคม
มาแต่โบราณ ทางขึ้นเขาคาเดิมมีบันไดขึ้นเขา
ด้านทิศตะวันตกใกล้กับคลองท่าทน ด้านล่าง
รอบเขาคา เป็นที่อยู่ชุมชนที่รับอิทธิพลทางศาสนา
และวัฒนธรรมจากอินเดียมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่
๑๐-๑๑ เป็นต้นมา โบราณวัตถุและ โบราณสถาน
ในบริเวณลุ่มน้ำคลองท่าเขียวและคลองท่าทนมีอยู่
อย่างหนาแน่นในรัศมี ห่างจากเขาไม่มากนัก
โบราณวัตถุจำพวกศิวิลิ่งค์กลุ่มเหมือนจริงไปสู่แบบ
ของประเพณีนิยม สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการ
ของศิวิลิ่งค์ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๑ ถึง ๑๔
แสดงว่าโบราณสถานบนรอบเขาซึ่งเป็นชุมชนศาสนา
พราหมณ์ในยุคแรก มีอายุเก่าแก่กว่าโบราณสถาน
บนเขาคาภายหลังได้ขึ้นไปสร้างศาสนสถานบน
ยอดเขาในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ (พิสูจน์จาก
โบราณสถานบนยอดเขา) บนยอดเขาถูกดัดแปลง
ธรรมชาติให้มีลานราบเรียบ มีศาสนสถานถึง ๔
แห่ง สระน้ำ ๓ สระทางทิศเหนือ ปลายยอดเขา
เป็นที่ประดิษฐานของก้อนหินธรรมชาติขนาดใหญ่
มีร่องรอยการแกะเจาะตกแต่งให้มีลักษณะคล้าย
ศิวิลิ่งค์ โดยมีฐานคล้ายกำแพงแก้วที่ใช้ก้อนหิน
มาเรียงในลักษณะยกพื้นอยู่ในรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
ขนาด ๑๔ / ๑๖ เมตร รอบแท่นศิวิลิ่งค์ มีร่อง

เพื่อรับน้ำจากการบูชาให้ผ่านไปทางทิศเหนือ
สู่ลาดเขาที่ต่ำลงไปเบื้องล่าง (นงคราญ ศรีชาย ,
เขาคา วิมานแห่งพระศิวะมหาเทพ ,ประวัติศาสตร์
โบราณคดี นครศรีธรรมราช ,กรมศิลปกร)

การที่ศิวิลสังค์ธรรมชาตินาคนใหญ่บน
เขาคา ประคยฐานอยู่ทางด้านทางทิศเหนือซึ่งเป็น
มุมปลายสุดและอยู่ด้านมุมตะวันออกทำให้สามารถ
มองจากทิศตะวันออกได้อย่างนั้น น่าจะมาพิจารณา
ดังนี้

๑. สร้างขึ้นเพื่ออะไร ศิวิลสังค์นั้นทราบกัน
ทั่วไปแล้วว่า สร้างขึ้นเพื่อบูชาเทพเจ้าสูงสุดของ
ศาสนาฮินดูตามความศรัทธา และความดองการ
ประกาศให้โลกรู้ว่า ที่นี่เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่
สถิตของพระศิวะมหาเทพ ในขณะที่เดียวกันก็หมายถึง
การเป็นสัญลักษณ์ของสถานที่แห่งนี้เมืองนี้ไปด้วย
และเมื่อต้องการให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้นก็น่าจะทา
ด้วยสีแดง ทำให้สามารถเห็นเด่นชัดในระยะไกล
ในขณะที่เดินเรือผ่าน และได้กลายเป็นที่มาของชื่อ
“ตามพลิงค์”

๒. ใครเป็นผู้สร้าง ทุมนโบราณรอบเขาคา
และโบราณบนเขาคา กับเมืองเชอญ่มีอายุที่ใกล้เคียงกัน
คือประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๐ - ๑๑
(เทวสถานบนเขาคามีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓)
องค์ศิวิลสังค์ธรรมชาตินั้น คงจะมีอายุที่มากกว่า
วิเคราะห์จากลักษณะของฐานที่จัดวางด้วยก้อนศิลา
อย่างง่าย ๆ ต่างกับเทวสถานที่มีการสร้างด้วยอิฐ
และหินสลัก ส่วนเวียงสระหรือเชอญ่นั้น จาก
หลักฐานโบราณคดี มีอายุถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๐
ซึ่งเมืองนี้อาจจะมีอายุมากกว่านี้ ชื่อ “ตามพลิงค์”
หลักฐานทางเอกสาร ปรากฏครั้งแรกในคัมภีร์บาลี
มหานิทเทศ ดิสฺสมณคฺคยฺตร เชื่อกันว่าเขียนขึ้นในราว
พุทธศตวรรษที่ ๘ - ๙ นั้น ทำให้คิดไปได้ว่า
องค์ศิวิลสังค์ธรรมชาตินบนเขาคานั้นน่าจะสร้างขึ้น
ในสมัยดังกล่าว สมัยที่เมืองเชอญ่หรือเวียงสระ

รุ่งเรืองอยู่ ดินแดนแถบนี้ก็จะอยู่ในอาณาเขตของ
เชอญ่ เขาคาก็น่าอยู่ในเขตแดนปกครองของเมือง
นี้ด้วยเมืองที่เต็มไปด้วยชาวต่างชาติที่มาจากตะวันตก
ได้แก่ชาวอินเดีย มอญและคนท้องถิ่นเขาคา
พราหมณ์แล้ว เป็นเมืองแห่งดินแดนด้วย ดังที่จีน
เรียกเมืองนี้ว่า เชอญ่ แปลว่าเมืองแห่งดินสีแดง
แต่จีนไม่เรียกว่า ลิงคี่สีแดงก็เพราะมีมุมมองว่า
ไม่เป็นการบังครหรือไม่เป็นมงคลที่จะนำลึงค์มาเชิดชู
บางครั้งชาวจีนจะนำเอาความนี้มาประทุษพาณะกัน
ด้วยซ้ำ และจะเห็นได้ว่าในจีนเองก็มีอิทธิพลของ
ฮินดูอยู่บ้าง แต่จะไม่พบศิวิลสังค์ในจีนเลย การที่
เราไม่พบหลักฐานการเรียกชื่อของเมืองโบราณ
เวียงสระ นอกจากชื่อในเอกสารจีนว่าเชอญ่นั้น
ก็จะหมายความว่า ผู้ปกครองนี้ต้องการสื่อความหมาย
ชื่อของตามพลิงค์ เป็นชื่อเมืองในทำนองเดียวกัน
“ตามพณณิทีป” แปลว่าเกาะอันเป็นที่อยู่ของบุคคล
ที่มีฝ่ามือสีแดง หมายถึงเกาะลังกานั่นเอง และได้
สร้างสัญลักษณ์ของเมืองไว้ตรงตำแหน่งที่ตั้งเมือง
เวียงสระ และมีเหตุผลที่จะกล่าวต่อไปได้ว่าการ
ตั้งนครหลวงของเชอญ่ในปากตะวันตกของเทือกเขา
นครศรีธรรมราช ลึกเข้าไปในแผ่นดินและไกลกับ
ทะเลซึ่งน่าจะติดต่อกับต่างชาติได้สะดวกกว่าก็เพราะ
ต้องการควบคุมเส้นทางแม่น้ำตาปีและสาขาที่
ในขณะนั้นกำลังเฟื่องฟูอย่างมาก และเป็นยุคต้นๆ
ที่ชาวอินเดียและชาวต่างชาติตะวันตกเดินทางผ่าน
เข้าออก จนเกิดชุมชนที่ค่อยๆ ขยายใหญ่ขึ้นกลายเป็น
เมืองที่สำคัญและเป็นนครหลวงในที่สุด

๓. ดังที่กล่าวแล้วว่า ศิวิลสังค์สีแดงอันเป็น
สัญลักษณ์ที่เมืองเวียงสระ โบราณต้องการสร้างเป็น
สัญลักษณ์ให้ชาวต่างชาติเห็น เป็นที่หมายของ
อาณาจักรนี้ เมืองเวียงสระจึงน่าจะเรียกว่า “ตามพลิงค์”
ในขณะนั้น ใช้เรียกจนกระทั่งมีการย้ายเมืองไปตั้ง
ถิ่นที่อื่น แต่คำ “ตามพลิงค์” ก็กลายเป็นชื่อของ
นครหลวงติดตามการย้ายเมืองไปด้วย ส่วนเวียงสระ

ราชวงศ์หมิงองค์สุดท้ายในปี พ.ศ.๑๖๐๒ ในแผนที่ "ได้ให้" "ซันโฟลี" อยู่ในแหลมมลายูตอนบน ซึ่งจะอยู่ เพชรบุรีกับไชยา (เอกสารสมัยราชวงศ์หมิง ได้สืบสาว หลักฐานโบราณต่าง ๆ บันทึกและปรับปรุงใหม่หลาย เรื่องด้วยกัน -ผู้เขียน)

ภาพถ่ายทางอากาศเขาคา จะเห็นคลองท่าหนไหลผ่าน ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

ภาพจาก ประวัติศาสตร์ โบราณคดีนครศรีธรรมราช สน.โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช. กรมศิลปากร

เมื่อกษัตริย์ที่ครองย้ายออกไปตั้งเมืองใหม่ เมืองนี้ จึงร้างร่อยุ่ระยะหนึ่ง หลักฐานโบราณคดีจึงพบว่า ขาดหายไปบางส่วนก็ด้วยสาเหตุที่ถูกทิ้งร้าง ต่อมา ในสมัยอยุธยาก็มีผู้คนเข้ามาอยู่ เรียกเมืองนี้ว่า "เมืองสระ"

หลักฐานเอกสารของจีนกับเมืองโบราณ ในภาคใต้ตอนของไทย

หลักฐานด้านเอกสารต่างประเทศนอกจาก อินเดียและอาหรับแล้ว เอกสารจีนน่าจะเป็นหลักฐาน ที่สำคัญเพราะให้ข้อมูลในการศึกษาเมืองโบราณ

ของไทยได้ดีในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะเรื่องราวใน สมัยก่อนพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ขึ้นไปเอกสารของ จีนบางชิ้นค่อนข้างจะให้รายละเอียดของเมืองไว้มาก เช่น ไปสือหนานสือ สมัยราชวงศ์เหนือใต้ เรื่องที่ เกี่ยวกับเซอะถู่ ถังชู และบันทึกการเดินทางของ พระภิกษุเสียนจิ้งในสมัยราชวงศ์ซ่ง กล่าวถึงเมือง เจียหลอซี หมิงสือ ในสมัยราชวงศ์หมิงกล่าวถึง เสียน ดานหมาหลิง เป็นต้น แม้ว่าเอกสารเหล่านี้ บางเรื่องอาจจะต้องมีการสังเคราะห์ข้อมูลกันอีก ชั้นหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านการเมือง เพราะจีนจะ มองประเทศต่างๆ ในแง่มุมของตนว่าต้องมาพึ่งพา

หรือสวามิภักดิ์ต่อตน แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลจากบันทึกของจีน ก็ยังให้ประโยชน์อย่างมากต่อการปะติดปะต่อเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของไทย เชอะถู แปลตามภาษาจีนว่า “ดินแดง” และอาจจะตรงกับคำว่า “รัตตมฤตติกา” ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน เป็นคำที่ปรากฏในศิลาจารึกภาษาสันสกฤต พบที่ใกล้เขาไทรบุรี ตอนหนึ่งกล่าวว่า รัตตมฤตติกาเป็นบ้านของพุทธบุตร ผู้เป็นมหานาวิกเรือดินสมุทร คำนี้ภาษาสันสกฤตแปลว่า “ดินแดง” (มานิต วัลลิโภคม . สุวรรณภูมิอยู่ที่ไหน . สุวรรณภูมิอยู่ที่นั่นที่แผ่นดินสยาม.๒๕๔๕) เอกสารจีนที่เก่าแก่ที่สุดที่กล่าวถึงเมืองเชอะถู ก็ได้แก่หนังสือหนานสื่อ (พงศาวดารสมัยราชวงศ์เหนือ - ได้ ค.ศ. ๔๒๐-๕๔๙ หรือ พ.ศ. ๙๖๓-๑๑๑๒) ในภาคหนึ่งที่ว่าด้วย ๘๓ หนานฉงจ้วน (๘๓ ชนเผ่าล่าหัง) ได้กล่าวถึงเมืองพานพาน เชอะถู ดานดาน ชีตุคุณ เตียนสุน เป็นต้น แต่ไม่มีชื่อแดนหม่าหลิง อีกฉบับหนึ่งคือ เหลียงชู่ (พงศาวดารของก๊กเหลียงซึ่งเป็นก๊กหนึ่งในสมัยราชวงศ์เหนือ - ได้) ซึ่งบางตอนเป็นการคัดลอกเรื่องราวสมัยสามก๊ก ตอนก๊กของซุนเจียนส่งทูตไปเยือนฟูนัน ในบันทึกกล่าวว่าฟูนันได้ยกทัพไปโจมตีเมืองใกล้เคียงสิบกว่าเมือง (อยู่ในภาคกลางและภาคใต้ตอนบนของไทย) รวมทั้งเมืองเชอะถูและพานพานด้วยในหนังสือลู่ชู่ (พงศาวดารราชวงศ์ลู่ ค.ศ. ๕๔๑ - ๖๑๘ หรือ พ.ศ. ๑๑๒๔ - ๑๑๖๑) ได้บันทึกว่าเชอะถูส่งทูตไปจีน อีกเล่มหนึ่งเขียนในสมัยเดียวกัน คือเชอะถูวู้จี้ (เรื่องราวของเชอะถู) ได้บันทึกการเดินทางของทูตทั้งสองคือ ฉางจุ่นกับหวังจี้เงิน ไปสร้างสัมพันธไมตรีกับเมืองต่างๆ ในคาบสมุทรมลายู โดยให้ความสำคัญกับเชอะถูมากเป็นพิเศษ โดยเดินทางตรงมาที่เมืองนี้เป็นเมืองแรกในปี ค.ศ. ๖๐๓ - ๖๐๕ แสดงว่าเชอะถูในสมัยลู่และต้นราชวงศ์ถังเป็นเมืองอิสระไม่ขึ้นกับใคร เป็นเมืองที่มีเศรษฐกิจดีเพราะเป็นศูนย์กลาง

การค้าของเส้นทางข้ามคาบสมุทร และอาจจะเป็นศูนย์กลางการปกครองเมืองอื่นๆ ในแถบนี้ด้วย เรื่องการกำหนดความสำคัญของประเทศต่างๆ จีนถือว่าตนเป็นศูนย์กลางของโลก จึงกำหนดฐานะของประเทศต่างๆ ที่มีสัมพันธด้วยว่าอยู่ในระดับใดแต่ฝ่ายเดียว และจะต้อนรับการจี้มก้องและสัมพันธทางการทูตเฉพาะที่เป็นเอกราชเท่านั้น และการที่ทูตจีนมาเชอะถูเป็นประเทศแรก ครั้งแรกจึงเท่ากับเชอะถูมีความสำคัญมากในภูมิภาคนั่นเอง (ประชุมร่วมเพ็งพันธ์ . ตามพรลิงค์. รายงานสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช .๒๕๒๑) และหนังสือลู่ชู่ของจีนก็กล่าวว่า เชอะถู (ในนามนี้) ส่งทูตไปจีนในปี ค.ศ. ๖๐๘ , ๖๐๙ , ๖๑๐ (พ.ศ. ๑๑๕๑ , ๑๑๕๒ , ๑๑๕๓) และหลังจากนั้นไม่ปรากฏนามนี้อีกเลย ซึ่งอาจจะมี การเปลี่ยนเรียกเป็นชื่ออื่นก็ได้ (ธรรมทาส พานิชความรุ่งเรืองของธรรมราชปุระ ในบันทึกพงศาวดาร รายงานสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชครั้งที่ ๑. ๒๕๒๑) หนังสือเชอะถูวู้จี้ตอนหนึ่งกล่าวว่า “...พระราชราชบุรุษเชอะถูเป็นเชื้อสายหนึ่ง ของฟูนันอยู่ทางทะเลใต้ เดินทาง ๑๐๐ วันจึงถึง พื้นดินส่วนใหญ่เป็นสีแดง (สีน้ำตาล) จึงได้ชื่อเช่นนั้น ทิศตะวันออกคือเมืองผอหลอดัน ทิศตะวันตกคือเมืองผอหลอชะ ทิศใต้คือเมืองหอลอดัน ทิศเหนือคือทะเล (หากดูในแผนที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะพบความจริงที่ว่า ทิศเหนือคือทะเลจริง - ผู้เขียน) มีพื้นที่นับพันลิี่.....บางครั้ง (กษัตริย์) ไปอยู่จีนจีนเงิน (แปลว่าวัดที่มีกำแพงล้อมและมีพระภิกษุจำอยู่) นับถือพุทธแต่เคารพพวกพราหมณ์.... คณะทูตโดยสารเรือสำเภาออกจากท่าฮ่ายหนานจุ่นท่าเรือในภาคใต้ของจีน เมื่อเดือนที่ ๑๐ เดินทางทั้งกลางวันกลางคืน ๒๐ วัน ได้ลมดีตลอดทาง ถึงเขาเจียวชีซาน ข้ามอ่าวขนาดเล็กทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ (ของเจียว-ชีซาน) ตอนนี้อยู่ในกันอ่าวไทย) ตะวันตกจะเป็นเกาะ

หนังสือเป็นปะต๋อโจช (มานิต วัลลิโกดม , ในหนังสือทักษิณครว่า ลิงคบรรพต) ตรงข้ามจะเป็นลันยี่ (จามปา) บนเกาะนี้มีเส้นจือเนียน (เทวสถาน) เดินทางลงใต้ต่อไปถึงซ้อจ้อซาน (เกาะลิงค์โค) ซึ่งเป็นเกาะ (มีไข่แหลม) เดินทางต่อไปอีก ๒ - ๓ วัน ทางตะวันตกเป็นทิวเขาของประเทศหลังอย่าชีว (มานิต วัลลิโกดมในทักษิณครว่า เขาสามร้อยยอดประจวบคีรีขันธ์) ลงใต้ไปถึงเกาะรังโก (อยู่หน้าอำเภอปะทิว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์) ซึ่งเป็นอาณาเขตของเซอะถู คนใกล้ชิดของอึ้งของเมืองนี้ ชื่อพราหมณ์จัวหมอลอ นำเรือ ๓๐ ลำพร้อมคณะคนตรีดีดสีตีเป่าออกมาต้อนรับแล้วใช้โฆ่ทองลากจูงเรือทูตเดินทางเดือนเศษจึงถึงนครหลวง.....” (แปลจากข้อมูลภาษาจีนใน Paul Wheatley ,The Golden Khersonse, ๑๙๖๑ หน้า ๒๖ - ๒๗)

วิเคราะห์ข้อมูลเซอะถูในเอกสารจีน

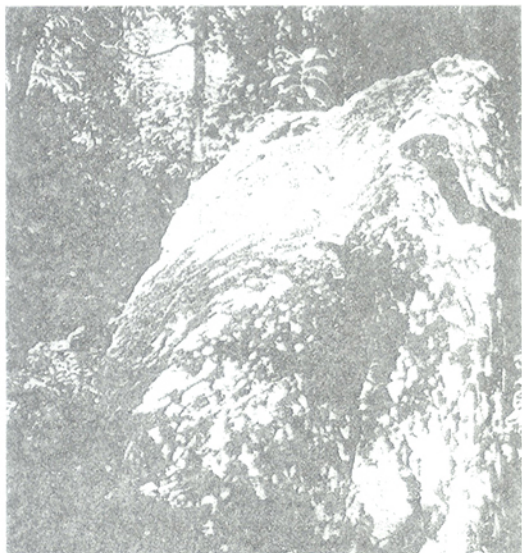
๑. ทักกล่าวมา เซอะถูเป็นสายของฟุนัน ซึ่งขณะนั้นเซอะถูถูกฟุนันครอบครอง (ค.ศ. ๖๐๗ - ๖๐๙) และแม้ว่าภายหลังฟุนัน เสื่อมลงจนถูกเจนละยึดอำนาจแล้ว ชาวฟุนันก็ยังปะปนกับเจนละ และเจนละรับวัฒนธรรมของฟุนัน กษัตริย์ทุกพระองค์จะรับเอาเรื่องราวของราชวงศ์ฟุนันเป็นของตนด้วย สมัยต่อมาคือสมัยพระนครกษัตริย์ทุกพระองค์ก็ถือว่าพระองค์สืบเชื้อสายมาจากกษัตริย์แห่งเมืองยารปุระ (เมืองหลวงของฟุนัน) ในสมัยพระเจ้าโยศวรมัน (ค.ศ. ๘๘๕ - ๙๕๐ หรือพ.ศ. ๑๔๓๒ - ๑๔๔๓) กษัตริย์เมืองนครวัด ได้ขยายอิทธิพลต่าง ๆ ในแหลมทอง (แหลมมลายู) ต้องส่งเครื่องบรรณาการให้ เซอะถูก็เชื่อกันว่าตกอยู่ในลักษณะเดียวกันจนมาถึงสมัยของพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒ ผู้สร้างปราสาทนครวัด (บึงอระ พิชะพันธุ์

ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ๒๕๓๗. หน้า ๒๗ - ๒๘) เอกสารจีนที่บันทึกในปี ค.ศ. ๖๐๗ - ๖๐๙ จีนกล่าวว่า เซอะถูเป็นเชื้อสายหนึ่งของฟุนันจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้

๒. การที่เอกสารจีนได้กล่าวว่า “พื้นดินส่วนใหญ่เป็นสีแดง จึงได้ชื่อเช่นนั้น” หากเปิดดูเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียมแผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็จะเห็นลักษณะพื้นที่ของจริงตามธรรมชาติ บริเวณอำเภอนาสาร เวียงสระ พระแสง เป็นสีแดง เป็นบริเวณที่แม่น้ำตาปีไหลผ่าน และจะเห็นร่องรอยลำน้ำในอดีตอาจจะกว้างถึง ๒๐๐ เมตร พื้นที่สีแดงศัพท์ทางธรณีวิทยาเรียกว่า laterite ชาวบ้านเรียกว่า ดินลูกรังแดง เป็นดินที่มีธาตุปนอยู่สูง ดินลักษณะนี้ยังพบในพื้นที่เนินและภูเขาที่ไม่สูงนักซึ่งปัจจุบันจะเป็นสวนยางพาราในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ นครศรีธรรมราชในอำเภอที่มีภูเขา จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง ในสุราษฎร์ธานีก็ยังมีที่อำเภอเมือง ไชยา พุนพิน โดยเฉพาะที่ควนท่าข้ามหรือที่เรียกว่า ควนสราญรมย์ซึ่งมีแม่น้ำตาปีอยู่ไม่ไกลกันนัก เชื่อกันว่าเป็นที่ตั้งของเมืองพานพานและเป็นประหนึ่งป้อมรักษาการณ์ที่ปากน้ำของแม่น้ำตาปีปากทางเข้าสู่เมืองโบราณภายในลุ่มแม่น้ำตาปี ควนนี้เป็นดินแดงทั้งควน เอกสารที่กล่าวว่า ดินเซอะถูส่วนใหญ่เป็นสีแดงจึงตรงกัน ความหมายของ “ดินแดง” ยังคิดไปได้ว่า คำว่า “ตามพวลิงค์” ซึ่งมีความหมายว่า ลิงค์สีแดง น่าจะมีความสัมพันธ์กัน ดังจะวิเคราะห์ต่อไปในตอนที่ว่าด้วย “ตามพวลิงค์ - เขาคา”

๓. ในเอกสารจีนกล่าวว่า ทิศตะวันตกคือเมืองผอหลอดัน น่าจะได้แก่ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อยู่ฝั่งอันดามัน และคงจะเป็นเมืองที่ไม่ได้อยู่ในการครอบครองของเซอะถู ทิศเหนือ จรดทะเล เป็นความจริงที่ตรงที่สุดคือ อ่าวบ้านดอน ทะเล

ศิวลึงส์สลักจากหินธรรมชาติ โบราณสถานเขาขาม ริม
ขอบภูเขาด้านทิศเหนือ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเพื่อให้
เป็นสัญลักษณ์ “ตามพลิงห์”

อ่าวไทย ทิศตะวันออกในบันทึกมิได้กล่าวถึงก็
เนื่องจากเป็นดินแดงของเขอะถู่ อยู่ปากตะวันออก
ของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งมีเมืองขนาดเล็ก
และชุมชนหลายหมู่บ้านรวมทั้งเขตสถานเขาคา
ตั้งเรียงรายตั้งแต่อำเภอสิชลลงมาถึงอำเภอเมือง
นครฯ ในพื้นที่ราบชายทะเลกับที่ราบเชิงเขา ส่วน
ทิศใต้เยื้องเมือง หอหลอดัน เชื่อกันว่าคือกลันตัน
แต่ในที่นี้ขอกล่าวว่ามีน้ำจะไข้เพราะกลันตันอยู่ไกล
เกินไป น่าจะได้แก่เมืองที่อยู่ ในบริเวณระโนด-
สทิงพระ

๔. การที่เรือทูตจีนถูกลากจูงกว่าจะถึง
นครหลวงต้องใช้เวลาลงถึงเดือนกว่า แสดงให้เห็นว่า
อยู่ภายในแผ่นดินมิได้อยู่ริมทะเลสาบ และเป็น
ระยะที่ไกลมิใช่น้อย ระยะทางจากอ่าวบ้านดอน
ไปถึงเมืองเวียงสระ เป็นการเดินเรือในคลองซึ่งใช้
ใบเรือจะช้ากว่าเดินในทะเลเนื่องจากมีลมคึกกว่า
จึงเป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลมากกว่าการตั้งเมือง
เขอะถู่ในตำแหน่งอื่นๆ

๕. การที่บันทึกจีน ไม่ได้กล่าวถึงเมือง
พานพานซึ่งเชื่อกันว่าตั้งอยู่ที่พุนพินในปัจจุบันและ
อยู่ใกล้ปากแม่น้ำตาปีก็เพราะว่าพานพานในขณะนั้น
คงจะอยู่ในปัจจุบันและอยู่ใกล้ปากแม่น้ำตาปีก็เพราะว่า
พานพานในขณะนั้นคงจะอยู่ในเครือข่ายการปกครอง
เดียวกันคือเป็นเมืองด่าน การที่เอกสารจีนในรุ่นที่
ใกล้เคียงกับบันทึกฉบับนี้ ได้กล่าวถึงเขอะถู่กับเมือง
พานพานพร้อมกันนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าเจริญ
ควบคู่กันมา เป็นเมืองพี่เมืองน้อง บางสมัยอาจจะ
มีกษัตริย์องค์เดียวกันปกครองก็เป็นได้

๖. การที่ส่งทูตมาเจริญสัมพันธไมตรีกับ
เมืองต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยสุย
และได้ให้ความสำคัญกับเขอะถู่มากเป็นอันดับแรก
แสดงว่าเมืองนี้มีความสำคัญอยู่ไม่น้อยในขณะนั้น
สำคัญกว่าเมืองที่อยู่ใกล้ๆ กัน เช่นเมืองเจียหลอซี
(ครหิ) ซึ่งก็เป็นเมืองที่อยู่ในยุคเดียวกัน แต่จีน
ไม่ได้กล่าวถึงเลย เมืองนี้จะเริ่มปรากฏชื่อในบันทึก
ของจีนในสมัยซ่ง เกือบจะพร้อมกับการปรากฏชื่อ
ตำนานหม่าหลิง ที่เป็นเช่นนั้นน่าจะเป็นนัยยะที่
จะต้องนำมาวิเคราะห์ มาพิจารณาเมืองเวียงสระ
เมืองนี้ตั้งอยู่กึ่งกลางของเส้นทางลำน้ำตาปีซึ่งเป็น
เส้นทางน้ำข้ามคาบสมุทรที่สำคัญยุคต้นๆ ของการ
ติดต่อระหว่างอินเดียกับจีน ในระยะเริ่มแรกการ
เดินเรือยังไม่เจริญ ต้องเลียบชายฝั่งทะเลไปตลอด
เส้นทาง และเมื่อมีทางตัดข้ามคาบมหาสมุทร ก็จะ

ขึ้นบกเดินข้ามไปอีกฝั่งหนึ่ง หากมีเส้นทางน้ำตัดข้ามได้ เช่น เส้นทางจากปากน้ำบ้านดอนเดินเรือไปตามแม่น้ำตาปีและสาขาไปออกทะเลอันดามันที่กระบี่หรือพังงา นิยมใช้กันในยุคที่ใช้เรือเดินเลียบชายฝั่ง เรือคงไม่ใหญ่มากนักจึงยังสามารถใช้เรือเดินไปตลอดลำน้ำได้ ต่อมาทั้งอินเดียและจีน (ตรงกับสมัยกลางสมัยราชวงศ์ถัง ต่างสามารถสร้างเรือขนาดใหญ่บรรทุกสินค้าได้ทีละมากๆ และสามารถเดินสมุทรโดยอาศัยลมมรสุมในการเดินเรือได้ การติดต่อกันระหว่างตะวันออกใช้เส้นทางผ่านช่องแคบมาลัคคา ประกอบกับลำน้ำที่ใช้ข้ามคาบสมุทรบางตอนเดินเรือไปได้ไม่สะดวกขาดตอนกาลต่อมา ทำให้เส้นทางนี้ลดความสำคัญลงเรือเดินเข้ามาน้อยลงเป็นลำดับ จนที่สุดก็หมดความสำคัญลง

ในสมัยที่เส้นทางข้ามคาบสมุทรยังนิยมใช้กันมากเศรษฐกิจของเมืองตามเส้นทางผ่าน เจริญเฟื่องฟูโดยเฉพาะเมืองเวียงสระ คอยทำหน้าที่เก็บภาษีผ่านทางและรวบรวมสินค้าพื้นเมืองในแถบนี้มาแลกเปลี่ยนกับพ่อค้าต่างถิ่น ทำให้สะสมความมั่งคั่งเจริญรุ่งเรืองขึ้นจนเป็นที่หมายปองของศูนย์อำนาจต่างๆ เช่นการยึดครองของพุนั้น กัมพูชาสมัยพระนคร และศรีวิชัยในพุทธศตวรรษที่ ๑๔ จนกระทั่งกษัตริย์ราชวงศ์ปทุมวงศ์ พระเจ้าจันทรภาณุแห่งตามพลิงค์ซึ่งเป็นใหญ่ในดินแดนกลุ่มนี้ (ไชยา-นครศรีธรรมราช) ประกาศไม่ขึ้นกับใครในปี พ.ศ. ๑๗๗๓ ทำให้ตามพลิงค์เป็นอิสระไม่เป็นเมืองขึ้นของใครในระยะหนึ่ง

๗. เมืองเวียงสระไม่เพียงแต่จะมีเหตุผลที่สามารถวิเคราะห์ควบคู่กับหลักฐานทางเอกสารว่าคือเมืองเชอละ แต่ยังมีโบราณสถานวัตถุที่บอกสมัยได้ว่ามีอายุถึงยุคตามบันทึกของจีนสมัยราชวงศ์สุ่ย เป็นโบราณวัตถุทั้งทางพราหมณ์และพุทธศาสนา มีแนวคันคูเมือง เจริญอาหรับโบราณเป็นที่แสดงถึงการติดต่อกับตะวันตกในสมัยนั้น

(ดูเวียงสระชุมชนโบราณ, และอำเภอ , สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่ม ๑๕, ๒๕๔๒) ซึ่งเป็นหลักฐานที่แน่นอนหาที่ถึงยุคเชอละดังกล่าวไว้ในบันทึกของจีนสมัยสุ่ย หลังจากราชวงศ์ถังชื่อเมืองเชอละถูกข้าวดาหยไป กลับปรากฏชื่อเมืองตานห่าหลังเจียหลอซีในเอกสารจีนเข้ามาแทน ชื่อเมืองเชอละ-เวียงสระ ตานห่าหลัง (ตามพริลิ่ง) พานพานเจียหลอซี(ครหิ)มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ต้องพิจารณาและวิเคราะห์กันต่อไป ชื่อเชอละปรากฏในหนังสือ หมิงสื่อไหวกั๋วจ้วน (เรื่องราวของต่างประเทศสมัยหมิง) อีกครั้ง (ราชวงศ์หมิง ค.ศ. ๑๓๖๘ - ๑๖๔๔ หรือ พ.ศ. ๑๙๑๑ - ๒๑๘๓) อ้างในหนังสือสารานุกรมเจ้อฮ่ายในคำว่า (เสียม) อธิบายว่า “เชอละปรากฏชื่อในบันทึกสมัยสุ่ยและถึงมาแล้ว ต่อมาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือหลอหูและเสียน สมัยราชวงศ์หยวนเสียนส่งบรรณาการให้จีนบ่อยครั้ง ต่อมาเมื่อหลอหูเข้มแข็งขึ้น ได้เข้าครอบครองเสียน เปลี่ยนชื่อประเทศเป็นประเทศเสียนหลอหู (กร่อนเป็นเสียนหลอในภายหลัง ชาวจีนแต่จิวในไทยเรียกว่า “เสียมลือ”)

สรุปรายงานสำรวจขุดค้นทางโบราณคดีเวียงสระ

หลักฐานทางด้านโบราณคดีที่ได้จากการขุดค้น พบเศษภาชนะดินเผาและโบราณวัตถุอื่นๆ ไม่มากนัก แต่จากการสำรวจพบภาชนะดินเผาที่เก่าแก่เป็นของจีนในสมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งพบในเขตตำบลเวียงสระ อายุเก่าแก่ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕ พบเหรียญอาหรับสมัยพระเจ้ากาฬิบอูไม่มาญาติอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๔ เศษภาชนะดินเผาสมัยราชวงศ์ซ่งหรือซ้อง (อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖) และเศษภาชนะดินเผาของเวียดนาม (พุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘) กระปุกสมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษ ๑๙ - ๒๐) ส่วนเศษถ่านไม้ก็พบกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป แต่มีปริมาณไม่มากนัก

นอกจากนี้ การพบโบราณศิลปวัตถุ ได้แก่ พระนารายณ์ พระวสุกะ โกลพ พระโพธิสัตว์ อวโลกิตศวร ในบริเวณเมืองเวียงสระและบริเวณโดยรอบนั้น ก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเจริญรุ่งเรืองในด้านความเชื่อทั้งศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนาลัทธิมหายานได้เป็นอย่างดี

ลักษณะของคูเมืองที่ได้รับการขุดเชื่อมต่อกันของคลองตาลกับแม่น้ำตาปี นับเป็นการพัฒนาการทางด้านการสร้างเมือง โดยการใช้คูคลองธรรมชาติเป็นคูเมือง เมื่อพิจารณาให้เด่นชัดแล้ว แหล่งโบราณคดีเวียงสระกับแหล่งโบราณคดีไชยา และตะกั่วป่า น่าจะจัดอยู่ในยุคเดียวกันและมีความสัมพันธ์ทางด้านความเชื่อและมีความสัมพันธ์ทางด้านการค้าต่อกัน ทั้งได้ขยายวงกว้างออกไปยังประเทศจีน อินเดีย และตะวันออกกลางอีกด้วย (jemชาติ เทพไชยและคณะ รายงานสำรวจขุดค้นทางโบราณคดี บริเวณเมืองโบราณเวียงสระ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี กรมศิลปากร ๒๕๒๗)

จากการขุดค้นของกรมศิลปากรในครั้งนี้ พิสูจน์ให้เห็นในระดับหนึ่งว่า เมืองโบราณเวียงสระนั้นมีการพัฒนาเมืองมาช้านาน มีการติดต่อกับต่างประเทศทั้งฝ่ายตะวันตก ได้แก่อินเดียและอาหรับ และฝ่ายตะวันออก ได้แก่ญวนและจีนมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๑ แต่อย่างไรก็ตามภายในพื้นที่เมืองโบราณแห่งนี้ยังมีหลักฐานเป็นเนินอิฐ และพื้นที่ที่น่าสนใจอีกหลายจุด หากมีการขุดค้นอย่างกว้างขวางจริงจัง เมื่อนั้นเราคงได้ทราบข้อมูลของเมืองโบราณเมืองต้นเค้าของนครศรีธรรมราชแห่งนี้กระจ่างขึ้นมากกว่านี้

خانพะวะฉี (สัมพุททะ) ข้อมูลใหม่

เรื่องของอาณาจักรศรีวิชัยที่ปกครองโดยราชวงศ์ไศเลนทร์ซึ่งยังเป็นปัญหาถกเถียงกันอย่างมากว่าอยู่ที่ใดกันแน่ นั้น ปัจจุบันยังไม่มีข้อยุติ ในที่นี้ จะไม่ขอวิจารณ์ว่าศรีวิชัยอยู่ ณ ที่ใด แต่จะขอนำเสนอแง่คิดและข้อมูลใหม่ดังนี้

๑. การที่ศรีวิชัยรุ่งเรืองขึ้นมานั้น ก็เพราะมีผู้นำที่มีสายตาอันยาวไกล สามารถครอบครองดินแดนที่เป็นยุทธศาสตร์ทางการค้าระหว่างตะวันตกกับตะวันออกไว้ได้ กล่าวคือในยุคที่เรือเดินสมุทรยังไม่พัฒนา ยังไม่สามารถเดินตัดข้ามมหาสมุทรได้ ต้องเดินเลียบชายฝั่งทะเลไปตลอดเส้นทาง และยังบรรทุกลูกค้าได้ไม่มาก และเพื่ออำนวยความสะดวกที่ไม่ต้องผ่านช่องแคบมะละกกา จึงเดินทางตัดข้ามคาบสมุทรซึ่งมีอยู่หลายเส้นทาง แต่เส้นทางที่สำคัญที่สามารถเดินทางด้วยเรือได้ตลอดคือการเข้าที่กระบีหรือพังงา มาตามสาขาแม่น้ำตาปีและเข้าสู่แม่น้ำตาปี ผ่านเวียงสระมาออกที่อ่าวไทยที่อ่าวบ้านดอน และหากจะขึ้นบก ข้ามเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งมีอยู่ ๓ เส้นทางก็จะสามารถย่นระยะทางได้อีก (ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทก่อน) เป็นช่วงที่อยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๙ - ๑๕ ศรีวิชัยโดยกษัตริย์ราชวงศ์ไศเลนทร์เข้ามายึดครองดินแดนในแถบนี้ ในพุทธศตวรรษที่ ๑๔ และยึดครองต่อมาถึง ๒๐๐ กว่าปี ทำให้ศรีวิชัยมั่งคั่งจากการเป็นศูนย์กลางในการค้าขาย เก็บภาษีผ่านทาง และจากการรับเครื่องบรรณาการจากเมืองขึ้น เมื่อเห็นว่าได้ผลจากการยึดครองดินแดนในลักษณะนี้ ก็ได้เข้ายึดครองดินแดนที่สามารถควบคุมการเดินทางเรือผ่านช่องแคบมะละกกาอีกที่หนึ่ง ในทำนองเดียวกับที่คาบสมุทรแหลมทอง ในขณะเดียวกันในช่วงนั้น จีน อินเดีย

และดินแดนอื่นๆ ทางตะวันตกก็ได้พัฒนาเรือ
เดินทางสมุทรขนาดใหญ่ บรรทุกสินค้าได้มาก
เดินทางในมหาสมุทรได้หลายวันโดยไม่ต้องแวะฝั่ง
จึงนิยมเดินเรือผ่านช่องแคบมะละกามาก ทำให้
ศรีวิชัยเจริญรุ่งเรืองและมั่งคั่งขึ้นมาก ส่วนศรีวิชัย
ที่คุมคามสมุทรเริ่มเสื่อมก็เนื่องมาจากเส้นทางข้าม
คาบสมุทรเริ่มเสื่อมถอยลง (จุดอนการเปลี่ยนแปลง
ของเส้นทางข้ามสมุทรกับผลกระทบ) ในที่สุดถูก
พระเจ้าจันทรภาณุแห่งราชวงศ์ปทุมวงศ์ประกาศ
อิสรภาพไม่ขึ้นกับใคร นับเป็นการหมดอำนาจของ
ศรีวิชัยในดินแดนส่วนนี้โดยสิ้นเชิง

๒. ศรีวิชัยสามารถรักษาอำนาจปกครอง
ดินแดนต่างๆ ได้อย่างมั่นคงหลายร้อยปี ไม่เพียงแต่
ใช้อำนาจทางทหารเท่านั้น ทางสังคม ศรีวิชัยใช้
นโยบายส่งเสริมความเชื่อทางศาสนาใช้ในการ
ปกครองด้วย โดยส่งเสริมพุทธศาสนาเถรวาท

นิกายวัชรยานอย่างจริงจัง เป็นแบบอย่างที่ตาม-
พรลิงค์สมัยราชวงศ์ปทุมวงศ์นำ พุทธศาสนาเถรวาท
ลังกาวงศ์มาใช้ในการปกครองดินแดนของตนด้วย

ศูนย์กลางของศรีวิชัยอยู่ที่ใดนั้น ในที่นี้จะ
ไม่ขอวิจารณ์ แต่จะนำข้อมูลใหม่ที่ไม่เคย ไรท ได้เขียน
เป็นบทความลงในสารสารศิลปวัฒนธรรม เล่มปีที่ ๒๘
ฉบับที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๑ หน้าที่ ๓๖-๓๘ มาให้
ศึกษา เป็นแผนที่อุษาคเนย์ (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
ที่บาทหลวง Matteo Ricci ทำถวายจักรพรรดิจีน
ราชวงศ์หมิงองค์สุดท้ายในปี ค.ศ. ๑๖๐๒ ในแผนที่
ได้ให้ “ชันโฟลิ” อยู่ในแหลมมลายูตอนบน ซึ่งจะอยู่
ระหว่างเพชรบุรีกับไชยา (เอกสารสมัยราชวงศ์หมิง
ได้สืบสาวหลักฐานโบราณต่างๆ บันทึกและปรับปรุง
ใหม่หลายเรื่องด้วยกัน - ผู้เขียน)

อานิสงส์วันสารท

ภาพย่นานี ๑๑

- เดือนสิบแรมสิบห้า
ผลผักคัด้วยดี
- ขึ้นชมหม่หม่รับ
ทำบุญอุทิศทาน
- ครั้งเมื่อพุทธกาล
นิมิตสะดุ้งตน
- จิงทูลสัพพัญญู
ตรัสว่าญาติทั้งมวล
- วิญญานขอบุญส่ง
ตรวจน้ำอุทิศนำ
- ความเชื่อความศรัทธา
ชาวพุทธสุดเปรมปรี
- รูปถ่ายโกฏอัฐิ
จัดใส่หีบอบพาน
- รวมสุขญาติวงศ์
กตัญญูรู้แทนคุณ
- คนคอนกลับมาบ้าน
ทำบุญรำลึกนาม
- รวมญาติทั้งใกล้ไกล
เป็นผลปัจจุกาล

จัดพองลาขนมมี
ประจงจัดอย่างชำนาญ
พร้อมสำหรับของควาหวาน
ตามความเชื่อบรรพชน
พิมพ์สารอุทิศหม่น
เสียงโหยให้ระงมครวญ
พระทรงรู้อย่างถ่องถ้วน
ที่ละโลกเสวยกรรม
ให้พระองค์อุปถัมภ์
เป็นพละเปตพลี
สืบทอดมาจนบัดนี้
ทำบุญสารทถวายทาน
ต้องดำรงเรากลุกลาน
นิมนต์พระบังสกุล
ไกลไกลมาสนับสนุน
สิ่งปรากฏความมงคล
สร้างประสานสิ่งดีสาม
เยี่ยมพ่อแม่และวงวาน
อานิสงส์อย่างไพศาล
กลับเยี่ยมบ้านเมืองนครฯ

สงวน กลิ่นหอม

กระท่อมท่าเรือ ต. ท่าเรือ

อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช

เครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิง
อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิง

อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

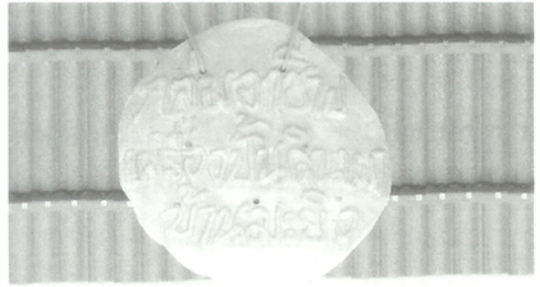
แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับชุมชนโบราณโมคลานซึ่งอยู่ห่างไปทางทิศตะวันตกเพียง ๑ กิโลเมตร โดยแบ่งชุมชนด้วยคลองมะยิง (ปากพยิง) และคลองโต๊ะเน็ง จากการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีพบว่าชุมชนโบราณโมคลานหรือปัจจุบันอยู่ในอาณาบริเวณวัดโมคลานและโรงเรียนประถมศึกษาวัดโมคลานเป็นชุมชนที่สำคัญในแถบนี้มีอายุไม่น้อยกว่าพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ยังเหลือร่องรอยสิ่งก่อสร้างที่เป็นซากอาคารอิฐ และเสาหิน พบเศษกระเบื้องมุงหลังคาและเครื่องปั้นดินเผาจำนวนหนึ่งเข้าใจว่าเป็นของที่ผลิตขึ้นในชุมชนและอาจตกทอดและเทคโนโลยีการผลิตมายังบรรพบุรุษของนักปั้นหม้อที่บ้านมะยิงก็เป็นได้ อย่างไรก็ดี ความเก่าแก่ของชุมชนโมคลานนั้น เป็นที่รู้จักของชาวท้องถิ่นใน

จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังมีบทกลอนพื้นบ้านบทหนึ่งว่า “ตั้งดินตั้งฟ้า ตั้งหญ้าเซ็ดมอน โมคลานมาก่อน เมืองนครมาหลัง” ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ช่างปั้นหม้อที่บ้านมะยิงทำให้ทราบภูมิหลังของหมู่บ้านมะยิงว่าไม่เพียงเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ชุมชนเก่าแก่เท่านั้น แต่ยังมีชื่อเสียงว่าเป็นหมู่บ้านปั้นหม้อ โดยผลิตเครื่องปั้นดินเผาแบบพื้นเมืองโบราณแทบทุกครัวเรือน เพื่อส่งออกจำหน่ายมาหลายชั่วคน สืบได้ว่ามีอายุไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ปี สมัยที่เฟื่องฟูที่สุดของการผลิตหม้อที่บ้านมะยิงเป็นสมัยเดียวกับการผลิตกระเบื้องดินเผาที่เกาะขย จังหวัดสงขลา กล่าวกันว่า “บ้านมะยิงทำหม้อ เกาะขยทำเบ้อง” จึงไม่มีการแก่งแย่งในทางตลาดในสมัยนั้นแต่อย่างใด

เล่าสืบต่อกันมาในหมู่บ้านหม้อรุ่นหลาน-
หลานที่ยังหลงเหลือในปัจจุบันว่า ในเวลาตอนเย็น
เมื่อช่างปั้นหม้อเริ่มปั้นหม้อแล้วตีหม้อขึ้นรูปด้วย
ลูกตุง (ลูกต้อ หรือ ลูกเตอ) และไม้ตี มีเสียงดังเป็น
จังหวะรับกันเป็นทอด ๆ ทั้งบ้าน เมื่อตีหม้อพร้อม ๆ
กันทำให้เกิดเสียงดังจนน้ำที่ผ่านมาจากน้ำตกใจกลัว
วิ่งหนี เนื่องจากการผลิตหม้อเป็นอาชีพเลี้ยงชีวิต
ที่สำคัญของชาวบ้านมาแต่โบราณ การผลิตหม้อ
ได้มาก เผาสุกในคุณภาพดี ไม่ชำรุดเสียหายจึง
เป็นสิ่งสำคัญ นักปั้นหม้อปัจจุบันยังคงรักษาพิธีการ
เช่นสังเวทย์เตาเผา ซึ่งยังคงสืบทอดความเชื่อ และ
พิธีกรรมมาแต่ครั้งบรรพบุรุษของนักปั้นหม้อจน
กระทั่งปัจจุบัน

สภาพการทำเครื่องปั้นดินเผาในปัจจุบัน

การผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านมะยั้งอยู่ใน
รูปของผู้ผลิตรายเล็ก ที่ใช้แรงงานในครัวเรือน
เป็นหลัก ในปัจจุบันมีจำนวนประมาณ ๓ - ๔
ครัวเรือน ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้
ในครัวเรือน เน้นที่ประโยชน์ใช้สอย เช่น หม้อยักษ์
สวด (หวด) โอ่งน้ำ กระถาง ฯลฯ บางส่วนเป็น
ผลิตภัณฑ์ขนาดเล็กสำหรับเป็นของที่ระลึก
กรรมวิธีการผลิตส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอด
จากคนรุ่นก่อน เครื่องมือเครื่องใช้แบบง่าย ๆ ที่ทำ
ขึ้นเองหรือดัดแปลงจากสิ่งของที่หาได้ในหมู่บ้าน
และของใช้ในในชีวิตประจำวันตลอดจนของเล่นเด็ก
การผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตตามคำสั่งของพ่อค้า
ที่มารับไปจำหน่ายภายนอกหมู่บ้าน และบางส่วน
ได้วางขาย ปลีกภายในหมู่บ้านเอง โดยมีการตั้ง
กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเพื่อต่อรองราคาในการจำหน่าย
ด้วย ส่วนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาแบบพื้นเมือง
โบราณบ้านมะยั้งในปัจจุบันมีเหลือเพียง ๓ - ๔
ครัวเรือนเท่านั้น จากการสัมภาษณ์นักปั้นหม้อ

ทราบว่าผู้สูงอายุในหมู่บ้าน คือนางเกตุ คล้ายนาวัน
อายุ ๘๐ ปี บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๖ บ้านมะยั้ง ตำบล
โพธิ์ทอง ได้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลาน
และสมาชิกในชุมชนแต่ปัจจุบันชราภาพแล้ว
นางเกตุเรียนรู้การปั้นหม้อจากมารดาและบิดา
มารดาชื่อนางเลียบ บัวแก้ว เป็นชาวบ้านมะยั้ง
บิดาเป็นชาวมอญ ชื่อนายเหลียนมาจากปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี รู้วิธีการปั้นหม้อแบบมอญ และ
นำเทคนิคการเผาและสร้างเตาเผาความร้อนแนวเฉียง
(เตานอน) แบบมอญมาปรับใช้แทนเตาเผาแบบเดิม
ซึ่งเป็นเตาแบบระบายความร้อนแนวตั้ง (เตายืน
เตากลม) ซึ่งเตานี้พัฒนามาจากการขุดจอมปลวก
เข้าไปเพื่อเป็นเตา (เตาปลวก)

ช่างปั้นดินเผาบ้านมะยั้ง

การผลิตเครื่องปั้นดินเผาแบบพื้นเมือง
โบราณบ้านมะยั้งในปัจจุบันมีเหลือเพียง ๓ - ๔
ครัวเรือนเท่านั้น ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน คือนางเกตุ
คล้ายนาวัน อายุ ๘๐ ปี บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๖
บ้านมะยั้ง ตำบลโพธิ์ทอง ได้เป็นผู้ถ่ายทอดความ
รู้ให้กับลูกหลานและสมาชิกในชุมชนแต่ปัจจุบัน
ชราภาพแล้ว นางเกตุเรียนรู้การปั้นหม้อจากมารดา
และบิดา มารดาชื่อ นางเลียบ บัวแก้ว เป็นชาวบ้าน
มะยั้ง บิดาเป็นชาวมอญ ชื่อนายเหลียนมาจาก
ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี รู้วิธีการปั้นหม้อแบบ
มอญ และนำเทคนิคการเผาและสร้างเตาระบาย
ความร้อนแนวเฉียง (เตานอน) แบบมอญมาปรับใช้

แทนเตาเผาแบบเดิม ซึ่งเป็นเตาแบบระบายความร้อนแนวตั้ง (เตายืน เตากลม) ซึ่งเตานี้พัฒนามาจากการขุดจอมปลวกเข้าไปเพื่อเป็นเตา (เตาปลวก) ช่างปั้นดินเผาบ้านมะยิงในปัจจุบัน มีทั้งผู้ที่ดำเนินการผลิตโดยสืบทอดมาจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุ สามารถบอกเล่าถึงเทคนิคดั้งเดิม ที่ปัจจุบันสูญหายไปบ้าง และผู้ที่เพิ่งเข้ามาดำเนินการผลิตอย่างจริงจัง ได้นำเทคนิคจากภายนอกเข้ามาประยุกต์ใช้กับแบบดั้งเดิม โดยมีการตั้งกลุ่มอบรมทรัพยากรเพื่อการผลิตเครื่องปั้นดินเผา มีช่างปั้นรวมกลุ่มกันหลายคน เพื่อความเข้มแข็งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการจำหน่าย คณะผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและสัมภาษณ์กระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงกลุ่มของนางจำเป็น รัชย์เมือง หรือป้าเอียด ประกอบด้วยช่างปั้น ดังนี้

๒. นางภิรมย์ บุญศรี

เกิดเมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๐๔ บ้านเลขที่ ๑๘/๒ หมู่ที่ ๖ ต.โพธิ์ทอง อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช เป็นหลานนางจำเป็น รัชย์เมือง มีความชอบและสนใจการปั้นหม้อ โดยศึกษาเรียนรู้จากแม่เฒ่า-พ่อเฒ่า คือนางเข็มและนายเดช รัตนศรีสุข และเรียนรู้ฝึกฝนด้วยตนเอง

๑. นางจำเป็น รัชย์เมือง (ป้าเอียด)

เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ อาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๘ หมู่ที่ ๖ ต.โพธิ์ทอง อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช โทรศัพท ๐๗-๒๗๐๘๐๑๓๑ มารดาชื่อนางเข็ม เป็นชาวทุ่งกำ (วัดใหญ่) วัดโมคลาน บิดาชื่อนายเดช รัตนศรีสุข เป็นชาวน้ำไกล โมคลาน เรียนรู้การปั้นหม้อจากบรรพบุรุษ คือ พ่อและแม่

๓. นางสมพร เสนาะกรรม

เกิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๒ บ้านเลขที่ ๑๒๗ หมู่ที่ ๑๒ ต.โมคลาน บิดาชื่อนายเพ็ง มิธิลา เป็นชาวบ้านมะยิง มารดาชื่อนางหวลเป็นชาวปากพนัง เรียนรู้การทำเครื่องปั้นดินเผาจากบรรพบุรุษและขณะนี้รวมกลุ่มทำเครื่องปั้นดินเผากับนางจำเป็น และนางภิรมย์

กระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิง

กระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิง มี ๔ ขั้นตอน คือ การเตรียมวัตถุดิบ (หรือเตรียมดิน) การปั้นขึ้นรูป การตกแต่งและการเผา กระบวนการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิง ดังนี้

๑. การเตรียมดิน และวัตถุดิบ

ช่างปั้นจะนำดินเหนียวที่มากับไว้ในโรงเรือน โดยใช้พลาสติกหรือผ้าคลุมไว้เพื่อป้องกันมิให้ดินแข็งตัวเร็วเกินไป กระบวนการของการเตรียม การก็จะเริ่มต้นด้วยการย่อยหรือแช่ดินจากกองดินผสมกับน้ำและทรายละเอียด และทำการคัดเลือกสิ่งปลอมปนออกด้วย

คัดเลือกสิ่งปลอมปน

หมักดิน

วิธีการหมักดิน

๑. น้ำใช้ผสมโดยราดลงไปบนแท่งดินที่แช่ออกจากกองดินแล้ว ใช้เวลา ๑ วัน หรือ ๑ คืน
๒. ทรายละเอียด ใช้สำหรับรองพื้นเพื่อป้องกันมิให้ดินเหนียวติดกันหลุมหรือพื้นลาน
๓. ส่วนผสม ขึ้นอยู่กับชนิดของเครื่องปั้น และความชื้นของดิน เช่น ดินเหนียวจัดทำให้ภาชนะแตกง่ายต้องผสมทรายให้มาก เพราะทรายช่วยให้การขึ้นรูปได้ดี อัตราส่วน ดิน : ทราย = ๘๐ : ๒๐ หรือตามความเหมาะสมของเนื้อดิน

ไม้ (ผสมแล้ว)

นวดดินเตรียมปั้นขึ้นรูป

๒. การปั้นขึ้นรูป

การปั้นหรือการขึ้นรูป นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นหนึ่งของช่างปั้นหม้อ ผู้ปั้นต้องอาศัยความชำนาญพิเศษ จึงจะเป็นรูปภาชนะ หรือเครื่องปั้นที่ต้องการ ได้อย่างสวยงาม และยังขึ้นอยู่กับความสามารถเชิงศิลป์ของแต่ละบุคคลด้วย การปั้นรูปภาชนะต่างๆ ของช่างบ้านมะยิง ใช้วิธีขึ้นรูป ๒ แบบ คือ

การปั้นขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน (Throwing Method) ซึ่งใช้กับภาชนะที่มีขนาดเล็ก เช่น แจกัน หม้อแกง กระถางต้นไม้

แป้นหมุนขึ้นรูป

การปั้นขึ้นรูปแบบขด (Coil Method) เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมมาแต่โบราณ โดยแพร่หลาย เพราะสามารถสร้างงานเครื่องปั้นดินเผาได้ดีตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ แต่ช่างทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยิงจะใช้กับเครื่องปั้นขนาดใหญ่ เช่น ไห เพลิง กระถางขนาดใหญ่

ขดดินเป็นฐาน

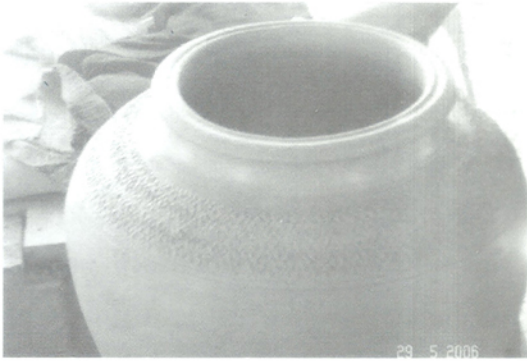
เพิ่มความสูง - ขึ้นรูป

๓. ลายและการตกแต่งภาชนะ

หลังจากปั้นรูปภาชนะได้ตามต้องการแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการทึบให้เนื้อดินแห้งหมาด ถ้ามีแสงแดดก็จะเอาไปผึ่งแดด แต่ถ้าไม่มีก็ทิ้งไว้ในที่ร่ม ถ้าเป็นภาชนะที่ต้องผ่านการตกแต่งก่อน จึงจะได้รูปทรงเรียบร้อย เช่น หม้อ หรือ เผล้ง จะต้องผ่านการตาก ๒ ครั้ง จึงจะเอาเข้าเตาเผาได้

อุปกรณ์ศิลป์

เผล้ง (กดลายแล้ว)

ตกแต่งลาย

รอใส่หุ (กรณีหม้อมีหุ)

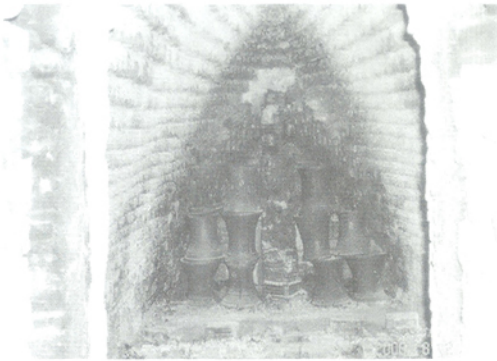
เตรียมเข้าเตาเผา

๔. การเผา

การเผาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยงยังเป็นการเผาติดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ปรากฏการเผาเคลือบแต่อย่างใด ก่อนทำการเผาจะต้องมีการเช่นสังเวชเตาเผาด้วย เพราะมีความเชื่อกันว่าการเช่นสังเวชจะช่วยให้อาณานิคมที่ได้อบรมไม่เสียหาย

ตกแต่งแล้ว (รอเข้าเตาเผา ๗ วัน)

ภายในเตา

ด้านหลังเตา

ด้านหน้าเตา

หลังจากทำการเผาประมาณ ๔ - ๕ วัน และมั่นใจแล้วว่าเครื่องปั้นในเตาสุกดีแล้ว ผู้เผาก็ปิดช่องไฟทุกช่องทิ้งไว้ประมาณ ๑๐ - ๑๒ ชั่วโมง(๑ คืน) แล้วจึงเปิดช่องไฟทุกช่องออกทิ้งไว้ประมาณ ๒๔ ชั่วโมง(๑ วัน) แล้วจึงค่อยลำเลียงเครื่องปั้นออกจากเตาคัดเลือกและแยกประเภทของเครื่องปั้น นำเก็บไว้ในที่ที่ไม่โดนแดดโดนฝน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้สีของเครื่องปั้นจางและกันความสกปรกรอการลำเลียงส่งออกสู่ตลาดต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื้อดินปั้นของบ้านมะยง มีเม็ดกรวดค่อนข้างมาก แม้จะสามารถขึ้นรูปได้ดี แต่เมื่อเผาที่อุณหภูมิสูงเม็ดกรวดอาจจะเกิดการปูดบวมทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่สวยงาม การคัดขนาดอนุภาค จะช่วยลดปัญหานี้ได้ แต่อาจจะทำให้เกิดปัญหาด้านการขึ้นรูป และความแข็งแรงตามมา (ปัจจุบันชาวบ้านมีการร่อนดินเพื่อคัดขนาดอนุภาค อยู่แล้วแต่จะใช้เฉพาะกับการปั้นผลิตภัณฑ์ขนาดเล็กเท่านั้น) ดังนั้นแนวทางที่เป็นไปได้ในการปรับปรุงเนื้อดินปั้นคือการร่อนขนาดดิน และผสมวัตถุดิบที่ไม่มีความเหนียว เช่น ทราย ดินเผา (grog) เพื่อลดความเหนียวสามารถขึ้นรูปได้ง่าย

รูปแบบผลิตภัณฑ์

จากการศึกษาเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยง มุ่งที่จะทราบกระบวนการผลิต ประเภท ชนิด ลักษณะ รูปแบบและประโยชน์ใช้สอย ลายและการสร้างลายโดยมุ่งเน้นศึกษากระบวนการผลิตเป็นสำคัญ ในอดีตผลิตแต่หม้อหุงข้าว หม้อใส่น้ำ หม้อต้มยา แต่ปัจจุบันมีภาชนะรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติมขึ้น และยังผลิตรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติมขึ้น และยังผลิตรูปแบบต่างๆ ตามใบสั่งด้วย ปัจจุบันรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่นิยมผลิตที่บ้านมะยงประกอบด้วย หม้อ กระถางต้นไม้ และสวดดังนี้

๑. หม้อ ประกอบด้วย หม้อหุงข้าว
หม้อใส่น้ำ หม้อต้มยา
๒. กระถางต้นไม้
๓. แจกัน
๔. เพลิงเครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยง
๕. อ่าง
๖. ภาชนะสำหรับเด็กเล่น ฯลฯ

เครื่องปั้นดินเผาบ้านมะยง

๑. หม้อมี ๓ ชนิดคือ หม้อหุงข้าว หม้อใส่น้ำ หม้อต้มยาสมุนไพร มี ๓ ขนาด คือ ใหญ่ กลาง เล็ก

หม้อหุงข้าว

หม้อต้มยา

๒. กระถางต้นไม้ กระถางต้นไม้บ้านมะยง มี ๒ ชนิดคือ กระถางตั้ง และกระถางแขวน กระถางตั้งมีหลายขนาด แยกเป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก กระถางแขวนก็เช่นเดียวกัน

กระถางแขวน

กระถางตั้ง

๓. แจกัน แจกันแบ่งตามรูป แบบมี ๒ แบบ คือแจกันรูปแบบธรรมดา และแจกันทรงสูง ตกแต่งลวดลายประณีต มีหลายขนาด

แจกันทรงสูง

๔. เพล้ง มี ๒ ชนิดคือมีฝาและไม่มีฝาแบ่งเป็นเพล้งน้ำดื่ม - น้ำใช้เพล้งขนมหวาน เพล้งน้ำยาขนมจีน มีหลายขนาดตามประโยชน์ของการใช้งาน มีฝาปิด และไม่มีฝาปิด ชนิดมีฝาปิดช่วงปากจะสูงกว่าชนิดไม่มีฝาปิดและป่องออกเพื่อรองรับฝาปิด มีการตีลายรอบนอก ข้างในเรียบ

เพล้ง

๕. สวด (หวด) หม้อสวดใช้นึ่งข้าวเหนียว กำหนดขนาดตามประโยชน์ใช้สอย คือขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ สวดแบ่งเป็น ๒ ส่วนล่างมีลักษณะคล้ายตัวเพล้ง มีการตีลายใช้บรรจุน้ำ ส่วนบนคล้ายปากเพล้ง แต่สูงกว่าประมาณ ๓ - ๔ เท่าไม่มีการตีลาย ใช้บรรจุข้าวเหนียว มีตะแกรงรองรับข้าวสารและมีฝาปิด ปัจจุบันไม่ค่อยมีการผลิตแล้ว

๖. อ่าง และภาชนะตกแต่งสวน ลักษณะทั่วไป ตัวอย่างเตี้ย ผิวนอกเรียบตกแต่งลาย
ผิวในขัดเรียบ ขอบปากหนา ข้างในกลางก้นนูนขึ้น

อ่าง อุปกรณ์ตกแต่ง

๗. สำหรับภาชนะเด็กเล่น และผลิตภัณฑ์อื่นๆ นอกเหนือจากเพื่อใช้สอยแล้วบ้านมะยงยังผลิต
ของเล่นเด็ก จะเป็นลักษณะย่อส่วนผลิตภัณฑ์ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น รางขนมครก อุปกรณ์
เครื่องครัว พวกหม้อต่าง ๆ เตาหุงข้าว แบ่งเป็นชุดๆ สำหรับเด็กเล่น นอกจากนี้ก็ยังผลิตของที่ระลึก
ของประดับตกแต่ง ตามที่มีผู้ว่าจ้าง เช่น พระพุทธรูปต่างๆ

ของเล่นเด็ก / ของที่ระลึก

อุปกรณ์ตกแต่งสวน

อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบัน
 ควรจะมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่
 ให้มีความหลากหลายและตรงใจผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น
 เนื่องจากของที่ทำอยู่เดิมถึงแม้จะมีความหลากหลาย
 แต่รูปแบบยังขาดความสนใจ และขาดกลุ่มเป้าหมาย
 ที่ชัดเจน โดยเฉพาะสินค้าในประเภทกระถางและ
 แจกัน เพราะคนในละแวกนี้ส่วนเริ่มรู้จักว่าที่บ้าน
 มายังปัจจุบันผลิตสินค้าประเภทนี้ ควรหันกลับ
 มาทำภาชนะผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์ เช่น เผล้ง
 เนียง และออม แต่จุดประสงค์ในการทำมีใช้เพื่อ
 การใช้งาน หากแต่เป็นของที่ระลึก ของฝากและ
 ใช้ตกแต่ง ส่วนประโยชน์ใช้สอยเดิมให้เป็นรองไป
 ควรจะมีการส่งเสริมในเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์
 เพื่อช่วยส่งเสริมการขายด้วย

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช : กระทรวงวัฒนธรรม

ผู้ศึกษา/จัดทำเอกสาร/บันทึกภาพ: นางสาวอุไรวรรณ แดงงาม นักวิชาการวัฒนธรรม ๗ ว
 กลุ่มแผนงาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
 ข้อมูล มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๕๕

คณะกรรมการดำเนินงาน

ที่ปรึกษา

๑. นายสวัสดิ์ กฤตราชนันท์	ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
๒. นายสมพงศ์ พงษ์เทพ	วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ศึกษา/จัดทำเอกสาร/บันทึกภาพ: นางสาวอุไรวรรณ แดงงาม
นักวิชาการวัฒนธรรม ๗ ว
กลุ่มแผนงาน

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูล มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๕๕

คณะทำงาน	๑. น.ส.ศยามล พลกุล	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
	๒. น.ส.สุกฤษี มัคสิงห์	นักวิชาการวัฒนธรรม ๖ ว
	กลุ่มแผนงาน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
	๓. นางอำภาพันธ์ พรหมรา	นักวิชาการวัฒนธรรม ๖ ว
	กลุ่มแผนงาน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
	๔. นายพงศ์วิรัช การะนัด	นักวิชาการวัฒนธรรม ๗ ว
	กลุ่มแผนงาน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
	๕. นางครุณี หาญใจ	นักวิชาการวัฒนธรรม ๗ ว
	กลุ่มแผนงาน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช
	๖. นางรัชฎาพร ดวงแก้ว	นักวิชาการวัฒนธรรม ๗ ว
		หัวหน้ากลุ่มแผนงาน
		สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภาชีตชาวบ้าน : ภูมิปัญญาสะท้อนภาคทางสังคมและวัฒนธรรม
ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช

สุชาติ ปิยะกาญจน์

หลักสูตรวัฒนธรรมศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ เพื่อให้เกิดความผาสุก เกิดความสามัคคี ตลอดจนการตัดสินใจร่วมกันภายใต้กฎเกณฑ์ กติกาของสังคมนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ และปัจจัยแวดล้อมในหลายๆ ประการ ที่ขัดแย้ง และคล้อยตามกัน มนุษย์ในสังคมต่างก็พยายามใช้ ภูมิปัญญาแสวงหาให้ได้มาซึ่งจุดรวมที่ทำให้สังคมนั้นยอมรับและอยู่ร่วมกันโดยสันติ องค์ประกอบ หรือปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวปรากฏให้เห็นภาพสะท้อน ของสังคมและวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งชนรุ่นหลังสามารถนำวิเคราะห์ได้ เช่น สะท้อน จากบทเพลงไทยลูกทุ่ง เพลงกล่อมเด็ก นิทาน ชาวบ้านและภาษิตชาวบ้าน เป็นต้น

ภาษิตชาวบ้านเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ อันหนึ่งซึ่งได้สะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ วิถีประเพณี การปฏิบัติในสังคมนั้นๆ และจากการศึกษาภาษิต ชาวบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เข้าใจถึง สภาพสังคม วัฒนธรรมในด้านต่างๆ ซึ่งในชั้นนี้ ขอยกตัวอย่าง ๔ ด้านดังนี้

๑. ศีลธรรมจรรยา
๒. ค่านิยม
๓. วิถีประเพณี
๔. กฎหมาย

๑. ศีลธรรมจรรยา

ศีลธรรมจรรยา เป็นกฎระเบียบที่ยึดถือกันมาเป็นแบบแผนของสังคมที่มีความสำคัญ ต่อสวัสดิภาพของคนในสังคมนั้นๆ และสิ่งที่ศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องของความดีงาม ความซื่อ ความถูกต้อง ในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามหรือปฏิบัติ ขัดแย้งต่อความรู้สึกที่เป็นศีลธรรมจรรยาแล้วก็จะ ได้รับการตอบโต้จากสังคมในลักษณะที่ค่อนข้าง รุนแรง จากการศึกษาภาษิตชาวบ้านในจังหวัด นครศรีธรรมราชได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคม วัฒนธรรม ด้านศีลธรรมจรรยา ดังนี้

๑.๑ คนในสังคมส่วนหนึ่งมีการ
โก่งกิ้น คิดเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว อยากได้ของ
ผู้อื่นโดยไม่ลงทุนชอบเอาโรคเอาเปรียบคนอื่น
ตลอดจนมีนิสัยชอบหลอกลวง ดังภาษิตชาวบ้าน
ที่ว่า

“กิ้นนอกกิ้นใน”

“กิ้นคิบ”

“กิ้นแรง”

“ข้อมแมวขาย”

๑.๒ ขวานครศรีธรรมราชไม่นิยมและ
ดำเนินลูกหลานที่มีคู่ครอง มีเหย้าเรือนในวัยที่ไม่
สมควร อายุยังน้อยและโดยเฉพาะลูกสาวที่ประพฤติด
คนไม่ค่อยเหมาะสมชอบทำระริกระรื้อต่อหน้าผู้ชาย
ดังภาษิตชาวบ้านที่ว่า

“จี๋หมิ่นยังไม่หล่นจากหัว

คิดเอาผิวเอาเมีย”

“ไม่ทันเข้าพริก”

“ขายเหนียวอ้อ”

๑.๓ ขวานครศรีธรรมราชส่วนใหญ่
เชื่อในเรื่องผลกรรม ใครทำดีย่อมได้รับผลตอบแทน
ที่ดี ใครที่ทำความชั่วหรือปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
ไม่เหมาะสมแม้แต่ปกปิดไว้ไม่ให้ใครรู้เห็น แต่
สักวันผลกรรมจะสนองให้ปรากฏให้รู้กันทั่วไป
ดังภาษิตชาวบ้านที่ว่า

“ควายใครเข้าคอกคนนั้น”

“น้ำลดตอโผล่”

๑.๔ ขวานครศรีธรรมราชรังเกียจ
คนที่ไม่รักบ้านเกิดเมืองนอนของตน มีความ
อกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ไม่ยอมรับฟังและไม่อยู่ใน
โอวาทคำแนะนำสั่งสอนของพ่อแม่ครูอาจารย์
ที่สั่งสอนอบรมให้เป็นคนดีอยู่ในสังคมที่สังคม
ยอมรับ ดังภาษิตชาวบ้านที่ว่า

“จัวลืมตีน”

“กิ้นบนเร็น จี๋คบนหลังคา”

“ลูกนอกคอก”

“หัวล้านนอกครู”

๑.๕ สังคมขวานครศรีธรรมราช ไม่
ยอมรับที่จะให้สามีไปมีภรรยาอื่น หรือไม่ยอมรับ
ผู้ชายที่มีภรรยามากกว่า ๑ คน เพราะถือว่าการ
กระทำความผิดนั้นเป็นการดูถูกเหยียดหยามน้ำใจ
และไม่เป็นการยุติธรรมผิดศีลธรรมสร้างความ
วุ่นวาย สร้างความเดือดร้อนให้แก่ครอบครัว
ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ความแตกแยก
และเป็นผลให้ฐานะทางสังคมนั้นๆ ไม่ดี ยากจนได้
ดังบทภาษิตชาวบ้านที่ว่า

“อยากมีให้สร้างสวนหมาก

อยากได้ยากให้มีเมียสอง”

“กิ้นน้ำซุบด้วยเดียว”

๑.๖ รังเกียจและดำเนินผู้หญิงที่
ประพฤติผิดศีลธรรมประเพณี ทำตนไม่เหมาะสม
โดยเฉพาะในเรื่องการครองตนและครองเรือน
ดังภาษิตชาวบ้านที่ว่า

“เมียชั่ว เรือรั่ว แซงร้าย”

“ไม่จามรอกเจาะ”

“ไก่แก่แม่ปลาช่อน”

๒. คำนิยม

ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่สังคมหนึ่งๆ
เห็นว่าดีควรแก่การรับและการนำไปปฏิบัติ นำ
ยกย่องปรารถนาจึงเป็นแบบแผนที่ใช้ประเมินค่า
ของการกระทำ หากค่านิยมเกิดขึ้นกับบุคคลใด

ในสังคมที่มีวัฒนธรรมหรือความคิดที่เหมือนกัน
ก็น่าจะเป็นค่านิยมของสังคมนั้น ซึ่งจะมีบทบาท
ทำให้ลักษณะความคิดเห็นของสังคมนั้นมีความ
ยึดมั่น ตลอดจนการปฏิบัติของสมาชิกจะถือเป็น
แบบที่ยอมรับกันได้ด้วยดี จากการศึกษาบทกวี
ชาวบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สะท้อน
ให้เห็นสภาพทางสังคม วัฒนธรรม
เกี่ยวกับค่านิยม
ดังนี้

๒.๑ ผู้เยาว์หรือเด็กๆ ต้องการเคารพ
นับถือผู้ที่อาวุโสกว่าโดยไม่ทำตนเสมอและต้อง
ยอมรับปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนหรือปฏิบัติตาม
แบบอย่าง ดังกวีตชาวบ้านที่ว่า

“อย่าเล่นเชี่ยน”

“เดินตามหลังผู้ใหญ่

หมาไม่ขบ”

ในด้านรูปสมบัตินั้น นิยมผู้หญิงที่สาว
และสวย ผิวขาวนวลและในทำนองเดียวกันชอบ
ผู้ชายหล่อบุคลิกดี หนุ่มส่วนใหญ่นิยมชอบผู้หญิง
ผิวขาว ผู้ชายรูปหล่อ ดังกวีตชาวบ้านที่ว่า

“ขาวเหมือนลูกสาวจีน”

“อยู่โอ”

๒.๓ ผู้ชายที่มีอายุมาก หรืออยู่ในสูง
อายุ ส่วนหนึ่งจะชอบผู้หญิงที่มีอายุน้อยและจะ
รักใคร่ในเชิงชู้สาว ซึ่งถูกกำหนดจากสังคมส่วนใหญ่
ว่าปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ดังกวีตชาวบ้านที่ว่า

“วิวแก่ชอบกินหญ้าอ่อน”

“เฒ่าหัวงู”

๒.๔ ไม่ชอบผู้ที่ทำตนคล้ายนักแสดง
ชอบคุยโวโอ้อวดว่าตนเก่งกว่าผู้อื่น ชอบมองผู้อื่น
ว่าด้อยกว่าตนตลอดจนพยายามหาพรรคหาพวก
เพื่อประดับบารมีหาลูกน้องเพื่อเป็นบริวาร ดังบท
กวีตชาวบ้านที่ว่า

“ทำพีหลวง”

“ทำหาคอใหญ่”

“เด็กในเป้า”

๒.๕ นิยมให้ลูกหลานประกอบอาชีพ
รับราชการหรือยกย่องผู้ที่เป็นข้าราชการและความ
เคารพนับถือ ยกย่องผู้ที่เป็นเจ้าเป็นนาย ดังบท
กวีตชาวบ้านที่ว่า

“กินเงินเดือน”

“นอนเป็นเจ้าเมือง”

๓. วิถีประชา

วิถีประชา แนวทางการปฏิบัติที่
สืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีและปฏิบัติจนเคยชิน
ไม่ต้องมีใครบังคับ ไม่มีกฎหมายบังคับ ผู้ใดละเมิด
ฝ่าฝืนก็ไม่ต้องรับโทษทัณฑ์ เพียงแต่ถูกตำหนิ
นินทาและการรังเกียจจากสังคมนั้น จากการศึกษา
กวีตชาวบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้
สะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคม วัฒนธรรมเกี่ยวกับ
วิถีประชา ดังนี้

๓.๑ บุคคลที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม
ไม่มีมารยาท โดยเฉพาะในเรื่องการกิน การปฏิบัติ
นั้นย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคม สังคมเปรียบเทียบ
การปฏิบัติตนนั้น ไปในหลายลักษณะ ดังบทกวีต
ชาวบ้านที่ว่า

“กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา”

“กินเหมือนหลดหาง”

“กินเหมือนจุกบอ”

๓.๒ การประพฤติตนที่เป็นการ
เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ทำตนเป็นคนหัวไม้ ไม่
เกรงกลัวและก้มหัวให้ผู้อื่นทำตนเป็นนักเลง บุคคล
เหล่านั้นสังคมไม่ต้องการ ถึงแม้จะมีคนรักบ้างแต่
น้อยมาก ดังกวีตชาวบ้าน

“กินแรง”

“ขวางหัวน”

“คนขงมีนั้ก คนรักมีน้อย”

๓.๓ บุคคลที่พูดจาส่งเสียงดังแต่พูดไร้สาระ พูดไปแล้วไม่เกิดประโยชน์ ไม่เกิดผลดีต่อสังคมและพูดในสิ่งที่เกินความเป็นจริง บุคคลเหล่านั้นไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ดังภาษิตชาวบ้านที่ว่า

“บ้านน้ำลาย”
“เพลงเหมือนต๋อยหอย”
“พายเรือในอ่าง”
“ลาวเหมือนหมาเห่าจีน”
“พูดสอออกกวา”
“ไม้ชี้คำ”

๓.๔ คำหिनบุคคลที่จู้จี้จ้าน วุ่นวาย ไม่มีมารยาท ชุ่มช้ำไม่สุภาพเรียบร้อย ดังภาษิตชาวบ้านที่ว่า

“ชุ่นเหมือนหมาล่า”
“ชุ่นเหมือนผีเข้า”
“หลาวๆ เหมือนลูกสาวจีน”

๔. กฎหมาย

กฎหมาย หมายถึง ข้อบังคับที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อให้บุคคลประพฤติปฏิบัติหรือเว้นการปฏิบัติ หรือเพื่อควบคุมพฤติกรรมคนในสังคมเพื่อให้อยู่ด้วยความสงบเรียบร้อย หากการละเมิดฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามบทบัญญัติที่ใช้ในขณะนั้น จากการศึกษาบทกวีชาวนบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้สะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวกับกฎหมาย ดังนี้

๔.๑ บุคคลในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดำรงอยู่ภายใต้กรอบของสังคมและกฎหมายของบ้านเมืองซึ่งมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความดูแลซึ่งกฎหมาย กฎกติกาจะคอยควบคุมไม่ให้คนกระทำความผิด แต่ถ้าใครฝ่าฝืนหรือทำความผิดก็ได้รับโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย โทษของการกระทำความผิดจะมากน้อย หนักหรือเบาขึ้นอยู่กับ

กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “นาย” ด้วย นอกจากตัวบทกฎหมายแล้ว ชาวบ้านจะมีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่หรือ “นาย” นั้น จะต้องเป็นผู้ถูกต้องเสมอ ฉะนั้นผู้ใดกระทำความผิด หากไม่เป็นคนที่ชอบพอสนิทกับ “นาย” แล้วจะกลัวการได้รับโทษมากจึงพยายามหนีจากการถูกจับกุมหนีไปไกลเป็นเวลานานเพราะหากว่าถูกจับได้แล้วคงต้องได้รับโทษ โดยเฉพาะโทษที่ติดคุกติดตะราง ซึ่งกลัวกันมาก แต่คนที่เจ้าหน้าที่รักใคร่ชอบพอสนิทสนมกันถึงแม้กระทำความผิดโทษจะเบาว่าแต่อย่างไรก็ตามการคบหาสมาคมกับเจ้าหน้าที่นั้นชาวบ้านรู้สึกจะเป็นผู้เสียเปรียบและไม่ถูกอยู่เสมอ ทั้งที่บางครั้งบางคราวเจ้าหน้าที่เป็นผู้ทำผิดเอง แต่โทษยังคงแก่ชาวบ้าน ดังบทกวีชาวนบ้านที่ว่า

“หนีให้พรวัวเรียว”
“ติดให้หางพุก”
“นายรักเหมือนเสื้อกอด
หนีนายรอดเหมือนเสื้อหา
“เรามานายดิบเรา
นายเมานายดิบเรา”

๔.๒ นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ มีประชากรอาศัยอยู่มาก ถึงแม้จะมีกฎระเบียบ กฎหมายของบ้านเมืองกำกับควบคุมและมีการลงโทษผู้กระทำความผิดอยู่แล้ว แต่ยังมีคนบางกลุ่มบางพวกที่ไม่ค่อยกลัวโทษทัณฑ์ยังกระทำความผิดอยู่ การกระทำความผิดนั้นมีหลายๆ ประเภท บางคนบางกลุ่มชอบหลอกลวงผู้อื่นเพื่อจะได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ บางคนกระทำความผิดขัดแย้งมีหลักฐานพยานรู้เห็นและมีของกลางเป็นตัวแสดงว่ากระทำความผิดอย่างชัดเจนก็มีเช่นกัน ดังภาษิตชาวนบ้านที่ว่า

“จับได้คาหนังคาเขา”
“ย้อมแมวขาย”

วิถีชีวิตคนอพยพจากลุ่มน้ำปากพนัง

ทวี แดงหวาน

นกอพยพย้ายถิ่น ข้ามแดนข้ามประเทศ ไม่ต้องใช้หนังสือเดินทาง (PASSPORT) ไม่ต้องทำวีซ่า (VISA) นกบางตัวไปไม่ถึงที่หมาย ตกเป็นเหยื่อของสัตว์อื่น พบกับพายุแรง ถูกโรคภัยเบียดเบียน นกย้ายถิ่นด้วยเหตุฤดูกาลเปลี่ยน สภาพภูมิอากาศเปลี่ยน หรือเพราะขาดอาหาร นกเปลี่ยนที่อยู่เพื่อเอาชีวิตรอด ปลอดภัย ชาวลุ่มน้ำปากพนัง ในเขตพื้นที่อำเภอปากพนัง เชียร์ใหญ่ หัวไทรชะวอด ได้อพยพย้ายถิ่น เพื่อเปลี่ยนชีวิตทำนาเป็นอาชีพทำสวน คำนึงให้ชีวิตอยู่รอด ปลอดภัย และคิดว่าจะดำรงชีวิตด้วยความสงบสุขกว่าเดิม

เมื่อย้อนอดีต ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ชาวลุ่มน้ำปากพนังทำนาตามฤดูกาลหรือนาหยามทำเป็นสองวิธี คือ หว่านนา นาดำ ใช้ไถที่ประกอบด้วยแอกครอบคอ-วัว ๒ ตัว หรือควาย ถ้าเป็นควายมักจะใช้ตัวเดียว ใช้ไถครอบคอควาย เพราะควายมีความแข็งแรง ตัวโตกว่าวัว วัวหรือควายลากไถคนถือหางยามเดินตามหลัง ทำสืบเนื่องกันมาอย่าง

ไม่มีการเปลี่ยนวิธีการ สิ่งที่มีเปลี่ยนก็คือผลผลิตลดลงเรื่อย ๆ บางครอบครัวทำกันจนหมดที่นา เพราะผลการทำนาได้ข้าวไม่พอกิน ไม่พอจ่าย จึงเกิดการก่อหนี้สิน

สาเหตุของการอพยพย้ายถิ่น ของชาวลุ่มน้ำปากพนัง

การประกอบอาชีพไม่พอกับการดำรงชีพ จึงเกิดการดิ้นรนเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ สาเหตุของการย้ายสำมะโนทะเบียนบ้าน พร้อมทั้งอพยพครอบครัวไปหาที่ทำกินใหม่

ประการ ๑. ผลผลิตข้าวที่ได้จากการทำนาแต่ละหยามไม่พอกิน ไม่พอค่าใช้จ่ายเพราะรายจ่ายทุกอย่างจะอยู่ที่ห้องข้าว จะจัดดับเลี้ยงลอมไว้ในห้องข้าว (ยุ้งข้าว) สิ่งที่จะหาได้บ้าง เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด ปลีกกล้วย ลูกจาก ปลา กุ้ง ปูนา พอจะหามาประกอบอาหารได้บ้างตามธรรมชาติจากนา จากลำคลอง การทำนาตามธรรมชาติที่ได้ผลน้อย

จะทำได้เมื่อฤดูกาลที่เหมาะสม หรือชาวนาเรียกว่า ฝนให้หยาม จากเดือนหกฝนพลัดตก เริ่มไถจะ ถ้าเป็นจังหวะที่ดินพอดีจะไถแปรรอฝนอีกครั้งหนึ่ง ถ้าฝนตกพอดีวันที่มีความชื้นพอดีเมล็ดพันธุ์ข้าว จะงอกได้ ชาวนาที่จะหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวที่คัด เลือกล้างไว้ลงไป แล้วไถกลบ ถ้าความชื้นไม่พอ เมล็ดข้าวพันธุ์จะโง่ (เสีย ไม่งอก) การหว่านเมล็ด พันธุ์ข้าวก็ต้องหว่านให้พอดีจะได้รวงข้าวโตงาม มีคุณภาพ ถ้าหว่านหนา รวงจะเล็ก เก็บด้วยกระ (เครื่องมือเก็บรวงข้าว) ยาก จะได้ชั่งมาก จะตรงกับคำพูดของชาวนาที่ได้ยินคุ้นหูว่า “หว่านหนวๆ ได้รวงเต็มนา หว่านหนาๆ ได้มาแต่ซัง” เมื่อชาวนา หมดงานไถ หว่านจะมีเวลาว่างจนกว่าจะถึงฤดูฝน ทำนุในนาหว่าน ถอนวัชพืชออก ถอนต้นกล้า ที่หนาๆ นำไปปักที่บางๆ ถ้าทำนาหว่านไม่หมด พื้นที่นา ก็จะทำเทือกในพื้นที่ที่เหลือ เพื่อทำนาค้า ทำเทือกด้วยการไถจะ แล้วใช้คราดด้วยวัวควาย หรือทำเทือก ด้วยการใส่ควายฝูงเหยียบนา ทำเทือก ได้พอดีแล้ว นำต้นกล้าที่ถอนมัดไว้เป็นกำ ตัดใบ แบ่งต้นแต่พอดีใช้ไม่ถั่ง (ไม่ปักดำกล้า) ไม่ปักดำ ปัก ถอด นำต้นกล้าใส่ที่ร่อยปัก ใช้มือบีบโคลนยึด ต้นกล้าอย่าให้ลอยจนกว่าจะแตกกอ หรือใช้วิธี หัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลางจับที่โคนติดรากของ ต้นกล้านำปักลงในโคลน วางนิ้ว แล้วบีบโคลน ยึดต้นกล้า ปักให้ได้จังหวะเดินถอยหลังไปเรื่อยๆ จนกว่าจะเต็มพื้นที่ เมื่อวัยเด็กปักดำจนลืมหุนไป รอบต้นกล้าอยู่รอบตัว พอหงายหน้าขึ้นมา เราจะ ออกทางไหนดี พอดิดได้ก็ค่อยๆ ย่องออกมา แล้ว ค่อยๆ ปักดำซ่อมให้เต็มพื้นที่ พอหมดฤดูปักดำ ชาวनावางงานรอฤดูเก็บข้าว พอข้าวเริ่มสุกชาวนา จะทำพิธีรับขวัญแม่โพสพ เก็บข้าว ๓ กำ พันด้วย ค้ายดิบ ร่ายคาถารับขวัญข้าว นำข้าวใส่กระจาด หรือถาด อัญเชิญแม่โพสพขึ้นห้องข้าว ถือว่าการ ทำนาจะได้ผลดีพอกิน และได้ระลึกถึงพระคุณของ

พระแม่โพสพ แล้วก็เก็บที่ละรวงพอเต็ม ๒ กำ นำมารวมกันผูกเป็นเลียง ผูกมัดด้วยขี้ผึ้งที่คอรวงข้าว หักคอที่คอรวงข้าว รวบ บิดหมุน แล้วไขว้ส่วน ที่เหลือไว้หน้าเลียงผึ่งแดดให้แห้ง ตอนเย็นหาบ ไปบ้าน โยนเลียงขึ้นห้องดับลมลอมไว้ให้เป็น ระเบียบ ความยากลำบากหลายขั้นตอน จากแรง มาเป็นรวง ใช้ระยะยาวนาน หนึ่งหยามนับเวลาได้ ๑ ปี ผลตอบสนองแรง จากความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์งานในอาชีพของชาวนา ถ้าปรับเปลี่ยน บริบท สภาพพื้นที่ ประเภทอาชีพ น่าจะเกิดการ ตอบสนองแรงที่ลงไปได้คุ้มค่า ที่จะทำอยู่ที่เดิม ที่ดินเท่าเดิม ผลผลิตเท่าเดิม หรือน้อยกว่าเดิม ถ้าผลน้อยติดต่อกัน จะเกิดผลกระทบถึงที่ดินทำนา จะเกี่ยวข้องกับนิคมธรรมสัญญา การขายฝาก หรือหรานา ถ้าทำนาต่อชาวนาเรียกว่า ทำนาหร

ประการที่ ๒. หนี้สินเกิดจากการทำนา ให้ผลผลิตไม่พอกิน ชาวนาที่มีหนี้สิน ต้องพึ่งพา อาศัยคนที่ทำนามากๆ ด้วยการยืมข้าวเปลือกมาสี เป็นข้าวสารเพื่อได้กินตลอดปี การยืมข้าวเปลือก คนอื่นนั้นต้องไปนวดข้าวเปลือกด้วยเท้า หรือการ ยืมข้าวเปลือกย่อย (นวดแล้ว) จากโรงสีเพื่อให้ลูกๆ และสมาชิกในครอบครัวได้กินกัน เจ้าของข้าว- เปลือกจะคิดค่ายืม เรียกว่า พวดคิดเป็นข้าวเปลือก คิดพวดเท่าต้น ถ้ายืมมา ๑ บัน (ซึ่งมาตราดวงข้าว ๒ บันเป็น ๑ เกวียน) เมื่อนำข้าวเปลือกไปคั้น ต้องคืนจำนวน ๑๐๐ ถึง หรือ ๑ เกวียน เมื่อ เป็นเช่นนี้ ถ้าทนทำนาอีกก็ต้องเช่าที่นาเพื่อนทำ

ประการที่ ๓. ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว รายจ่ายของทุกคนจะอยู่ในห้องข้าว ถ้าครอบครัวใด มีลูกมากๆ จำนวน ๕ - ๑๒ คน จะไม่พอกิน ไม่ พอใช้ ถ้าลูกจะศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาสาย สามัญ หรือสายอาชีพ บางครอบครัวต้องขายที่นา ให้ลูกเรียน เพื่อหวังพึ่งลูกเมื่อลูกเรียนจบและได้ ทำงาน ถ้าลงทุนถึงขั้นขายที่นาให้ลูกเรียน ส่วนมาก

จะได้ผลตามเป้าหมาย ถ้าลูกไว้ใจไม่ได้ก็ต้องหมด
ทั้งที่นาทั้งอาชีพ เข้าตามคำพูดของพระพะยอม
เชิงเปรียบเทียบกับ “ขายวัวให้ควายเรียน” ชาว
ลุ่มน้ำมักจะมิวิสัยทัศน์ได้กว้างไกลในเรื่องการศึกษา
มักจะสอนลูกให้ได้ดีกว่าพ่อ ดีกว่าแม่ มองให้ไกล
ไปให้ถึง คนลุ่มน้ำฯ ต่างก็พยายามให้ลูกของตน
ได้ศึกษาเล่าเรียน ด้วยวิธีที่พาลูกไปฝากให้อาศัย
อยู่วัดกับพระสงฆ์ที่เป็นญาติ หรือที่รู้จัก อาหารก็
กินอยู่กับพระสงฆ์ที่ไปอาศัยอยู่ด้วย ถ้าปฏิบัติตัว
เป็นเด็กวัด เครื่องใช้ เช่น สบู่ผงซักฟอก ผ้าเช็ดตัว
จะได้รับการอนุเคราะห์จากพระสงฆ์ เด็กวัดจะได้
รับการดูแลเรื่องที่อยู่อาศัย การกิน การอบรมด้าน
คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
สังคม จากการสังเกตข้อมูลซึ่งไม่เป็นตัวเลข ชาว
ลุ่มน้ำที่ตกอยู่ในภาวะอย่างที่เป็นอยู่ถ้าจะมีสภาพ
ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ต้องย้ายถิ่นเปลี่ยนอาชีพ เพื่อการอยู่
รอดสร้างอนาคตของลูกหลานด้วยการให้การศึกษา
จะได้พัฒนาได้กว้างไกลอย่างสะดวกและมีโอกาส
ที่สูงกว่าที่เป็นอยู่

ประการที่ ๔. ความผิดหวังจากการรอคอย
ปีแล้วปีเล่าชาวลุ่มน้ำคอยจากอยู่รอดจากการทำนา
เมื่อเก็บข้าวเสร็จแล้วถ้ามีฝนมากพอที่หว่านถั่วเขียว
ถั่วขาวได้ เขาก็จะหว่านถั่วเพื่อปรับสภาพดิน ปลูกผัก
เพื่อเพิ่มผลิตผลระหว่างฤดู การรอผลพวงจากนัก-
การเมือง การรอคอยไม่มีสิ่งตอบสนอง ความหวัง
๕๐ ปี ถ้าบุคคลผู้รอคอยในยุคนั้นอายุ ๕๐ ปี จนถึง
วันนี้ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๐ บรรพบุรุษเราอายุ
๑๐๐ ปี ก็จะไม่เห็นความสมหวังได้บ้าง จากไร่นา
ส่วนผสมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เกิดขึ้น
ด้วยโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง คนวัย ๗ -
๘ ขวบ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ขณะนี้ อายุ ๕๗ -
๕๘ ปี ก็พอจะทำการเกษตรเบาๆ ได้บ้าง

การรอคอยของชาวนา

ชาวนาไทยไร้อำนาจขาดที่พึ่ง
ความหวังหนึ่งเลือกผู้แทนยื่นแขนช่วย
เป็นงูเห่าป้องกันให้อำนวย
ต้องระทวยงูเห่ารัฐแว้งกัดคน
หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินเกือบกินเกลบ
ความเจ็บแสบท่านทั้งไว้ให้สับสน
เลือกครั้งใหม่ไทยสุสานดีผ่านเล่ห์กล
เราทุกคนร่วมหวังโยใจชาวนา

ผู้รอคอยยังมีจำนวนมากกว่าชนย้ายถิ่น ผู้ที่
ย้ายถิ่นมีอาชีพ ก็จะบริหารชีวิตได้เหมาะสม กับ
ความคิดที่เขาคาดหวัง

ประการที่ ๕. ความต้องการยกระดับชีวิต
ที่มีคุณภาพ คนที่ยอมต่อสู้ปัญหาชีวิตด้วยการเปลี่ยน
ที่อยู่อาศัย เพื่อเปลี่ยนอาชีพที่มีผลตอบแทนแรง
สนองทุนที่สูงกว่าการทำนา เพื่อเศรษฐกิจที่ปรับ
เปลี่ยนสูงขึ้น เพื่อการศึกษาของลูกๆ เครื่องบริโภค
รายรับที่พอๆ กับรายจ่าย

กลุ่มบุคคลที่อพยพจากลุ่มน้ำฯ แต่ไม่ประสบผลตามเป้าหมาย

สาเหตุบริบทสิ่งแวดล้อม ทางสภาพภูมิ
พื้นที่ ไม่ก่อให้เกิดผลในการทำสวนสภาพสังคม
การเบียดเบียนซึ่งกันและกัน เมื่อย้ายถิ่นทำมา
หากินอย่างขยันขันแข็ง ถูกกลุ่มที่มีพลังอำนาจทาง
สังคมเหนือกว่ารังแก เมื่อเกิดผลดีใช้อำนาจบีบ
ในรูปแบบต่าง ๆ ถึงกับต้องขายสวนที่เพิ่งสร้าง
ใหม่กำลังจะได้รับผล จำต้องขายยกครอบครัวกลับ
เช่น บางท้องถิ่นในเขตอำเภอท่าชะงะ จังหวัดชุมพร
จากท่าชะงะมาอยู่ท่าซึกทางทิศตะวันออกของเมือง
นครฯ ต้องกลับมาซื้อที่ดินทำนาต่อ ที่นาสังเกต
กลุ่มนี้จะแบ่งปันพื้นที่ ที่อยู่ริมคลองให้แก่ลูกรัก
ส่วนคนที่รักน้อยกว่าหรือลูกที่ไม่ใช่บุคคลหลัก

ของครอบครัวจะแบ่งที่ดินที่เป็นทุ่งให้ เวลาว่างมาประมาณ ๔๐ ปี โครงการหลวงตัดถนนผ่านที่นา กลุ่มนี้มีฐานะเศรษฐกิจดีมาตามๆ กัน ส่วนลูกรักคนสำคัญของครอบครัวคลองก็ไม่มีคนสัญจรไปมาอย่างแต่ก่อน จึงมีฐานะขำแอ้อยู่อย่างเดิม พอจะดีขึ้นบ้างจากการทำนาไร่สวนผสม

คนลุ่มน้ำฯ อพยพย้ายถิ่นไปอยู่ที่ไหนกันบ้าง

การอพยพ ไปกันตามสาย เหตุมาจากเพื่อนชวนพาไป ญาติไปอยู่แล้วเกิดผลสำเร็จทางอาชีพทำสวน บางคนก็เป็นชายหนุ่มโสด ไปหาเมียที่เป็นชาวสวน สู้ขอลูกสาวชาวสวน สถานที่เป้าหมายปลายทาง ส่วนมากจะเป็นภายในจังหวัดและต่างจังหวัด มักจะไปที่ภาคใต้ตอนกลาง และภาคใต้ตอนบน

กลุ่มที่ ๑. ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามคำเรียกของคนรุ่นก่อนเรียกกลุ่มชนลุ่มน้ำฯ ว่า “พวกนอก” น่าจะมาจาก คนที่มาจากเขตพื้นที่ที่เป็นนาหรือนอกนา ตัดนาออกเหลือนอก ใส่พวกเข้าไปเป็น “พวกนอก” ความหมายที่ลึกลงไปอีก จะให้ความรู้สึกว่าเป็นคนจากเขตพื้นที่ที่ไม่ได้รับการพัฒนา หมายถึง “บ้านนอก” ฉะนั้นคำว่า “พวกนอก” เมื่อพูดแล้วความหมายไม่ให้คุณค่าหรือความรู้สึกทางบวก ชาวลุ่มน้ำฯ พวกนอกจะอพยพไปอยู่แถบที่ชาวเหนืออาศัยอยู่ ชาวเหนือจะอยู่แถบบริเวณที่มีภูเขา ทำเลพื้นที่สูง ไกลทะเล บางครั้งพวกนอกจะเรียกพวกเหนือว่า “พวกนอกเขา” หรือเรียกพวกที่ห่างไกลออกไปมากๆ ที่อาศัยอยู่กลุ่มชาวเหนือว่า “พวกหลังเขา” คือกลุ่มชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ หรืออยู่ฝั่งทางทิศตะวันตก เมื่อครั้งนั้น ๕๐ ปีย้อนหลังยังไม่ได้พัฒนาเมื่อพวกนอก ทำนาเสร็จอย่างเข้าฤดูฝน น้ำท่วมหรือน้ำหลากวัวควายจะไม่มีหญ้ากิน ที่นอนไม่มีเขาจะต้อนวัวควายมาฝากไว้กับชาวเหนือเลี้ยงดูให้พอถึงฤดูไถหว่าน ชาวนาจากลุ่มน้ำฯจะมาพาวัวกลับ

บางที่วัวตกถูก ก็จะยกลูกวัวให้กับคนเลี้ยง ถึงฤดูเก็บข้าว ชาวเหนือเก็บผลไม้ และผลผลิตของชาวเหนือ เช่น จี่จั้น ลำไยได้ ทุเรียนกวนห่อดอหมากบรรทุกเรือล่องไปเยี่ยมชาวนอก แจกของฝากที่นำมาเพื่อแลกข้าวเลี้ยง กับญาติมิตร อยู่รวมกันเอื้ออาทรเกื้อกูลแก่กัน มีความรักผูกพันฉันพี่น้องกลุ่มชนที่ชาวเหนือเรียกว่า “พวกนอก” คือชาวลุ่มน้ำฯ จะย้ายถิ่นอพยพไปอยู่อยู่กับกลุ่มที่เขาเรียกว่า “ชาวเหนือ” ชาวเหนืออยู่แถบที่มีภูเขา เช่น อำเภอรัตนพิบูลย์ พรหมคีรี ลานสกา ช้างกลาง ฉวาง ทุ่งใหญ่ บางขัน ขณะนี้พวกนอกกับชาวเหนือเป็นพวกเดียวกัน คือชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มที่ ๒. อพยพย้ายถิ่นไปอยู่ต่างจังหวัด ชาวลุ่มน้ำฯ จะไปอยู่แถบพื้นที่ที่ติดกับจังหวัด นครศรีธรรมราช เช่น จังหวัดกระบี่ คลองท่อม บ้านเลหอย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พระแสง บ้านส้อง จังหวัดพังงา นางยอน ที่ห่างออกไปได้แก่ภาคใต้ตอนบนจังหวัดชุมพร ท่าแซะ ไซยา หลังสวน หรือล่องขึ้นไปถึงอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฯลฯ

อาชีพใหม่ของคนยุค ๕๐ ปี ในอดีต ตั้งใจจะเป็นชาวสวนยางพารา หรือชาวสวนปาล์ม แต่อาชีพที่ต้องผ่านไปสู่อาชีพชาวสวนทุกคนต้องผ่านอาชีพชาวไร่ก่อน ถ้าไม่ผ่านการเป็นชาวไร่ การดำรงชีวิตประจำวันจะอยู่ไม่รอด เพราะทุนรอนมันค่อนข้างขาด สาเหตุสำคัญระยะเวลาของต้นยางกว่าจะกรีดได้ต้องใช้เวลา ๑-๘ ปี ส่วนปาล์ม ใช้เวลา ๔-๕ ปี

สภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนอพยพที่ประกอบอาชีพเป็นชาวไร่ อาชีพชาวไร่เป็นด่านไปสู่ความเป็นชาวสวนยางพารา หรือชาวสวนปาล์ม สถานะของคนย้ายถิ่น ขายนา คนที่มีที่นาเหลือให้ได้ขาย ขายบ้าน ของคนที่มีบ้านเป็นของตนเอง รวบรวมเงินไปซื้อที่ดิน ถ้าไม่มีเงินก็ไปจับจองพื้นที่ที่ไม่มีเจ้าของ

สภาพทางภูมิศาสตร์จะเป็นที่สูง เป็นควน เป็นป่า มีสัตว์ป่าอาศัยเช่น ค่างบ่าง ชะนี ลิงเสน เม่น อีเกะ ตะกวด (แล่น , เขี้ยว) กระเจิง อีเก้ง หมูป่า สุนัขจิ้งจอก เสือ ช้าง (ช้างจะอยู่แถบพื้นที่ บางชัน ลำเนา ควนตอ กรุงหยัน คลองท่อม) คนอพยพจะต้องต่อสู้ทำงานเพื่อการอยู่รอด

ที่อยู่อาศัย เตาที่เห็นเป็นหน้า (หน้า) ที่ปัก ชั่วคราว หลังคามุงจาก สังกะสี ฝาบ้านสานด้วย ไม้ไผ่ขัดแตะ ลายขัดหรือลายสอง ไม่มีลายลูกแก้ว แบบบริสธอร์ทในปัจจุบัน บางหลังกันด้วยกระดาน พื้นปูด้วยกระดาน ได้จากการเลื่อยไม้จากป่าที่ เตรียมทำไร่ และจะเป็นสวนในลำดับต่อไป เลื่อย ด้วยเลื่อยโครง ใช้แรงคนเลื่อย

กิจกรรมและการใช้ชีวิตประจำวัน ในแต่ละวัน ถางป่า โคนต้นไม้ จุดไฟเผาป่าที่ถางและ โคนไม้ไว้ ปีละประมาณ ๑๐ - ๓๐ ไร่ จากนั้น เก็บกองปรน (เก็บเศษไม้ที่เหลือจากการเผามาเป็นกอง) แล้วจุดไฟเผาเรียกว่า จุดกองปรน ส่วนที่เหลือจากไฟไหม้ ใช้ไม้จามานวนซักหลาก หรือรูน ถ่านที่ไฟยังไม่ดับ ไปข้างๆ ที่ไฟไหม้ไม่เรียบ เพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับปลูกผัก ปลูกข้าวไร่และปลูก ยางพารา ปาล์ม ปักมบ (ไม้ปักแนวกำหนดเอาไว้ ก่อนที่จะขุดหลุมปลูกต้นกล้า)

การนำข้าวไร่ ไร่ไม้สัก ๑ ไร่ ปักนำหน้า คนหยอดหลุมด้วยเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เทจากกระบอกลง ในพื้นที่ที่ปลูกข้าวไร่ อาจจะปนด้วยข้าวโพด มะเขือ พริกขี้หนูหรือดีปลี แตงไร่ กว้าข้าวจะออกรวงจะได้เก็บผักไปขายที่ตลาดที่อยู่ทีพองจะหาบของไปถึง เพราะไม่มีรถ ไม่มีถนน มีแต่ทางคนเดิน

สินค้าที่หาบไปขายก่อนที่จะได้รับผลจาก ยางพารา หรือปาล์ม ต้องเก็บเกี่ยวผักที่ปลูก หา ของป่าที่พองจะขายได้เงิน เพื่อซื้ออาหารที่จำเป็น ของที่พองหาได้นำไปขาย เช่น มะเขือเทศ ภาษาคน ภาคใต้เรียกว่า มะเขือพวง กล้วยน้ำว่า กล้วยหอม

ใบตองพับ หยวกกล้วย ได้จากกล้วยเถื่อน(กล้วย ป่า) ใบเรียด สำหรับห่อกะปิ เห็ดขาว เห็ดแครง เห็ดครุน (เห็ดปลวก) สินค้าทั้งหมดบรรจุลงในใส่ สาทหัดสอดคานหาบ หาบออกจากบ้านตั้งแต่ หัวรุ่ง หาบออกขายที่ตลาด ได้สแตงค์ซื้อข้าวสาร เคย (กะปิ) ปลา หอม กระเทียม ซื้อเตาที่มีเงินจะ ซื้อได้ กว่าจะกลับมาถึงบ้านก็เที่ยงวันของวันใหม่ ภาคว่ายทำไร่ ถางป่า หรือหาของสำหรับหาบไป ขายในวันต่อไป เข้าตามสำนวนว่า “ตำข้าวสาร กรอกหม้อ” ด้วยภาวะที่เป็นเช่นนั้น เป็นอยู่เช่นนี้ ๔-๕ ปี ของคนที่สร้างสวนปาล์ม ๖-๘ ปี ของคนที่สร้างสวนยางพารา กลุ่มคนอพยพทำงานอย่างมีความหวังตามความคิดที่คาดไว้

สภาพปัจจุบัน คนลุ่มน้ำที่อพยพ ที่สร้าง สวนยางพาราก็เป็นเจ้าของสวนยางพารา คนที่ปลูก ปาล์มก็เป็นเจ้าของสวนปาล์ม มีบ้านที่อยู่อาศัย ที่ดีขึ้น มีรถส่วนตัวใช้ ลูกได้ศึกษาเล่าเรียนตาม ศักยภาพของแต่ละคน ประกอบอาชีพตามที่ถนัด และชอบ มีอาชีพหลักและทำสวนเป็นอาชีพสำรอง ความหวังเกิดความสำเร็จในรุ่นของกลุ่มอพยพ ในบันปลายของชีวิต รุ่นลูกจะเกิดความสมบูรณ์ ตกรุ่นหลานก็เป็นสมาชิกของสังคมไทยทั่วไปในปัจจุบัน จะไม่เข้าใจหรือรับรู้กับการอพยพย้ายถิ่น ของบรรพบุรุษของตน

สิ่งที่น่าชื่นชมของกลุ่มชาวลุ่มน้ำที่อพยพ คือเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เรียกว่าฝันไกล และไปถึงเปลี่ยนอาชีพของตนจากชาวนาได้สำเร็จ สามารถแปลแรงเป็นผลผลิตทางการเกษตรจากสวน เป็นตัวเศรษฐกิจปัจจัยชีวิต เสริมให้เกิดความสุข และสิ่งที่น่าชื่นชมประการที่สอง คือความรักสามัคคี อาศัยความเป็นเลือดสายน้ำเดียวกันก่อให้เกิดความ ผูกพัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จัดได้ว่าเป็นพลังหนึ่ง ของการสร้างความเป็นปึกแผ่น เหนียวแน่นของ ครอบครัว พลังของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

พุทธภูมิ

ขอบูชาด้วยบัวตูมเสริมกุศล

รวมสถานสังเวชนียสี่ตำบล

พุทธศาสนิกชนรำลึกคุณ

ประสูติ ตรัสรู้ เริ่มเทศนา

ที่นิพพานกุสินารานำหนูน

พุทธศาสนิกชนรำลึกคุณ

เสริมสร้างบุญตามรอยบาทพระศาสดา

เยี่ยมชม พุทธภูมิ

สุขกาย สบายใจ

ประหยัด เกษม

พุทธภูมิ คือ สถานที่ที่เทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้จัดเป็นอุทยาน เพื่อการศึกษา พระพุทธศาสนา ในพื้นที่ ๒๕ ไร่ โดยประมาณ อยู่ทางทิศใต้ของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ (ทุ่งท่าลาด)

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงครองราชย์ครบ ๖๐ ปี ทั้งภาครัฐ และเอกชนต่างปลื้มปิติ จัดงานเฉลิมฉลองกันทั่วประเทศ เทศบาลนครนครศรีธรรมราชเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่เห็นความสำคัญของวโรกาสอันเป็นมหามงคลดังกล่าวนี้ โครงการพุทธภูมิเพื่อเฉลิมพระเกียรติจึงเกิดขึ้นโดยที่ทั้งฝ่ายบริหาร คือ นายกเทศมนตรี และฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สภาเทศบาลต่างเห็นชอบอนุมัติโครงการด้วยความภาคภูมิใจ และอนุมัติงบประมาณเพื่อการก่อสร้างจำนวน ๑๐ ล้านบาท ขณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งฝ่ายธรรมยุติกและมหานิกายต่างอนุโมทนา ในการจัดทำโครงการ

เฉลิมพระเกียรติในครั้งนี้ และพร้อมเป็นกำลังใจอุปถัมภ์จนโครงการนี้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายตามกำหนด เวลา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ และเปิดให้เยี่ยมชมตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

เมื่อผ่านเข้าไปทางประตูทางเข้าด้านทิศใต้ของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๘๔ จะเห็นพระพุทธรูปปางลีลาขึ้นเด่นอยู่กลางพื้นที่พุทธภูมิในพื้นที่ ๒๕ ไร่ ซึ่งได้จัดสรรพื้นที่ไว้อย่างลงตัว มีทางเดินคอนกรีตให้เดินชม และสักการะบูชาสังเวชนียสถานได้อย่างสะดวกสบาย

จุดเริ่มต้นของการเยี่ยมชมพุทธภูมิ เริ่มต้นที่การสักการะบูชาพระพุทธรูปสิริรัตนาลเฉลิมราชย์ สักกยานุสรณ์ เป็นพระพุทธรูปปางลีลา ความสูง ๔.๕๕ เมตร สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกประทานนามให้เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง และประชาชนชาวนครศรีธรรมราช ประดิษฐานเป็นพระประธานแห่งพุทธภูมิ โดดเด่นอยู่กลางอุทยาน กองศาสนาและวัฒนธรรม

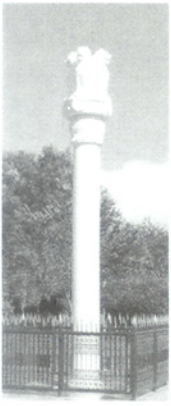
ได้จัดสร้างโต๊ะหมู่บูชาไว้เป็นการถาวร บนลานประทักษิณ เพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมระลึกถึงพระพุทธคุณ ก่อนที่จะเดินทางศึกษาสังเวชนียสถาน คือ สถานที่อันเป็นที่ตั้งแห่งจิตของพุทธศาสนิกชน ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังให้เกิดสังเวช เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความไม่ประมาท และเร่งชวนขยายประกอบกุศลกรรม ๔ สถาน ได้แก่

๑. ชาตสถาน ที่พระพุทธเจ้าประสูติ คือ อุทยานลุมพินี
๒. อภิสมัพุทธสถาน ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ที่พุทธคยา
๓. รัชมงคกัปปวัตนสถาน สถานที่พระ-พุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาที่สารนาถ เมืองพาราณสี
๔. ปรีนิพพานสถาน ที่พระพุทธเจ้าปรีนิพพานที่สาละวันทยาน เมืองกุสินาราและเสาโอศก

หลังจากสักการะบูชาพระประธานแล้ว เลี้ยวซ้ายมาทางต้นไทรด้านทิศเหนือขององค์พระประธาน จะเห็นภาพปูนปั้นนูนต่ำ ดินเผา ฝีมือช่างด้านเกรียน จังหวัดนครราชสีมา เล่าถึงเหตุการณ์ที่ฟังสังเวชทั้งสี่ไว้เป็นการเกริ่นนำแล้วเดินไปตามทางคอนกรีตไปสู่สถานที่แรก คือ ชาตสถานที่พระพุทธเจ้าประสูติ คือ อุทยานลุมพินี ในประเทศ

เนปาล จะเห็นเสากลมปลายเสาเป็นรูปสิงห์ ๔ ทิศ ที่พระเจ้าอโศกมหาราชสร้าง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ มีร้วเหล็กล้อมรอบมีจารึกความว่า “ในปีที่ ๒๐ แห่งรัชกาลของพระพุทธเจ้าเทวานัมปิยทัสสี (พระเจ้าอโศกมหาราช) ได้เสด็จมาทำการสักการบูชา ณ สถานที่ตรงนี้ ซึ่งเป็นสถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้าศากยมนี ทรงสร้างรูปวัคชะ (หัวสิงห์) ด้วยศิลานี้ ขึ้นไว้เพื่อแสดงว่าพระพุทธเจ้าประสูติ ณ ที่ตรงนี้” ฟังดังจิตให้เกิดสังเวชว่า

“ด้วยบุญญาบารมีแห่งพระมหาสัตว์เมื่อมาจุติในครรภ์พระมารดาได้เป็นที่คับแคบเหมือนดังสัตว์ทั้งปวงทรงสถิตอยู่เป็นสุขเหมือนอย่างนั่งบนเตียงทองดูมหาพรหมอันสถิตในวิมานแก้ว พระกายก็มีได้แปดเปื้อนระคนอสุจิ กอปกด้วยสติสัมปชัญญะทราบพระองค์ พระมารดาก็มิได้เหน็ดเหนื่อยหนักพระอุทร เมื่อถึงกำหนดคลอดจากครรภ์มารดาขึ้น พระบาทและพระหัตถ์ออกมาก่อนดูจรรรมกถึกลองจากครรภ์มาสน์บมิได้เกิดทุกข์เวทนาแก่พระองค์ พระมหานรุษลงเหยียบยังพื้น บ่ายพระพักตร์ไปทางทิศอุดร แล้วย่างพระบาทไปเจ็ดก้าวบนทิพยปทุมชาติปลั่งสุรเสียงว่า “อาตมานี้ประเสริฐยิ่งใหญหาผู้ประเสริฐเสมอมิได้และชาตินี้เป็นชาติที่สุดแห่งอาตมา” ทั้งหมื่นโลกธาตุก็หวาดไหวเกิดโอภาสกว้างไปทั่วโลกทั้งปวง

ทางด้านขวาดัดจาก
ต้นประดู่ก่อนจะถึงเสาโอศก
จะมีรูปปูนปั้นพระนางสิริมหามายา ประทับยืนเหนี่ยวกิ่งรัง
มีพระสนมคอยปรนนิบัติอยู่
ข้างๆ เบื้องหน้ามีดอกบัว ๗
ดอก ดอกที่ ๗ จะมีเจ้าชาย
สิทธัตถกุมาร ประทับยืนหัน

พระพักตร์ไปทางทิศเหนือ แสดงท่าทางเปล่ง
อุทิสมาวาจา ความว่า “อาตมานี้ประเสริฐยิ่งใหญ่
หาผู้ประเสริฐเสมอมิได้ และชาตินี้เป็นชาติที่สุด
แห่งอาตมา”

ด้านซ้ายมือตรงข้ามเสาโอศกนี้ มีพระ
พุทธรูปปางสมาธิอยู่ในซุ้มเรือนแก้ว หรือ รัตน
มรเจดีย์ เป็น ๑ ใน ๗ ของสัตตมหาสถาน เป็น
สถานที่ประทับของพระพุทธองค์ หลังจากที่ได้
ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเมื่อวันเพ็ญเดือน
๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ พระพุทธองค์ทรงมีพระ
ชนมายุ ๓๕ พรรษา เป็นการเสวยธรรมปีติด้วย
วิมุตติสุขสิ้น สัตตवार (๗ ครั้ง) ครั้งละ ๗ วัน

รัตนมรเจดีย์ แปลว่า สถานที่เคารพเป็น
เรือนแก้ว เป็นสถานที่เสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่
๔ พระพุทธองค์ได้เสด็จออกจากรัตนจงกรมเจดีย์
มาประทับ ณ รัตนมรเจดีย์ อันประดิษฐานในทิศ
พายัพ (ตะวันตกเฉียงเหนือ) แห่งคันพระศรีมหา
โพธิ์

รัตนมรเจดีย์ประกอบองค์ธรรมที่พระองค์
ได้ทรงค้นพบและนำมาทบทวน ทรงเปรียบด้วย
ตัวเรือนแก้วของพระนราสกลุคต ดังนี้

๑. ทรงนำเอาสติปัญญาฐานทั้ง ๔ คือ

๑. กายานุปัสสนา

๒. เวทนานุปัสสนา

๓. จิตตานุปัสสนา

๔. รัชมานุปัสสนา

เปรียบประดุจ “พื้นภูมิภาคนเรือนแก้ว”

๓. ทรงนำเอาอิทธิบาท ๔ คือ

๑. ฉันทะ

๒. วิริยะ

๓. จิตตะ

๔. วิมังสา

เปรียบประดุจ “เสาของเรือนแก้ว”

๔. ทรงนำเอาพระวินัยปิฎก เปรียบประดุจ
“ฝาเรือน”

๕. ทรงนำเอา สัมมปปธานทั้ง ๔ คือ

๑. สังวรปธาน

๒. ภวานาปธาน

๓. ปหารปธาน

๔. อนुरักขณาปธาน

เปรียบประดุจ “ตั้งเหนือพริ้ง”

๖. ทรงนำเอาพระอัฐฐสมาบัติทั้ง ๘

เปรียบประดุจ “รอดและพื้น”

๗. ทรงนำพระสูตรตันตปิฎก เปรียบประดุจ
“กลอนในเบื้องบน”

๘. ทรงนำเอาพระอภิธรรมปิฎก

เปรียบประดุจ “มุงซึ่งหลังคา”

ดังนั้นเรือนแก้วของพระพุทธเจ้าแล้ว

ประกอบด้วยพระสัทธรรมทั้งสิ้น นักปราชญ์จึงรู้ว่า
รัตนมรเจดีย์เป็นสถานที่ประทับเสวยวิมุตติสุข
ในสัปดาห์ที่ ๔ สิ้น วาร ๗ วัน

ในกาลต่อมาก็ได้มีการสร้างพระพิมพ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นก็เพื่อเป็นการบอกเล่าพุทธประวัติอันเกี่ยวข้องกับรัตนมรเจดีย์ เช่น

๑. พระพิมพ์ปรกโพธิ์ วัดโพธิ์ท่าเรือ
อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
เป็นชู้มชินราช
๒. พระพิมพ์ผาลไถ วัดเวียง
บ้านศรีธรรมราช หรือพิมพ์วัดนางตรา
อ.ท่าศาลา มีลักษณะเป็นชู้มพระปรางค์
แบบลพบุรี
๓. พระพิมพ์ยอดขุนพล วัดนาสน
ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง
นครศรีธรรมราช เป็นพิมพ์มีชู้มคล้าย
ศิลปะศรีวิชัย

การสร้างพระพุทธรูปและมีชู้มคลุมองค์พระไม่ว่าจะเป็นศิลปะยุคใดก็มีความหมายว่าเป็นเรือนแก้วทั้งสิ้น ดังนั้นคำว่า ชู้มครอบองค์พระ คือ เรือนแก้ว หมายถึง รัตนมรเจดีย์ทั้งสิ้น

เดินต่อไป จะเห็นพระพุทธรูปยืนอยู่ทางซ้ายมือของทางเดิน เป็นปางถวายเนตรหันพระพักตร์

ไปทางอภิสัมพุทธสถานที่ที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ในสัปดาห์ที่ ๒ หลังจากตรัสรู้โดยประทับยืนทอดพระเนตร ดันพระศรีมหาโพธิ์ โดยไม่กระพริบพระเนตรตลอด ๗ วัน

เมื่อพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ณ โพธิมณฑล (ได้ดันพระศรีมหาโพธิ์) พุทธศาสนิกชนมีความปีติเสวยความปีติด้วยวิมุตติสุขภายใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ โดยเข้าสู่สมาบัติวันาปุพพวิหารประมาณมากกว่าแสนโกฏิทรงนิสัสนาการด้วยเอกบัลลังก์สิ้น สัตตวารสมย์ล่วง ๗ วัน จึงเสด็จจากพระรัตน บัลลังก์ไปประดิษฐานยืนอยู่ ณ ทิศอีสานของต้นพระศรีมหาโพธิ์ทรงหันกลับพระพักตร์มาเย็นพิจารณาต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่ได้ตรัสรู้ขึ้น ทรงทำอุปัชฌาย์คือลิ้มพระเนตรอัน งามดุจนิลอุบล โดยมีได้กระพริบบูชาพระศรีมหาโพธิ์สิ้น ๗ วัน ตามกำหนดเพื่อทบทวนความทรงจำต่อเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วโดยลำดับความหมุนเวียนผันแปรอันเกิดขึ้น ตามอำนาจของสังขารจักรก็มาหยุดลงแค่นี้ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ต้นนี้เป็นที่ให้กำเนิดพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระสัทธรรมอันบริสุทธิ์สามารถชำระล้างกิเลสหนาหนา ชนิดของสัตว์โลกได้อย่างศักดิ์สิทธิ์ทรงพอพระทัยในการตรัสรู้นี้เป็นอย่างยิ่ง ทำให้สถานที่แห่งนี้มีนามปรากฏชื่อว่า อนิมิสเจดีย์ หมายถึงเจดีย์หรือสถานที่ที่พระพุทธองค์ทรงมอดูต้นหน่อของพระศรีมหาโพธิ์โดยมิได้กระพริบเนตรเป็นเวลา ๗ วัน

ถัดไปเล็กน้อยจะเป็นภาพปูนดำดินเผาเล่าเรื่องพระพุทธองค์กำลังผจญมาร ก่อนที่จะบรรลुพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ พระยาสัตว์ตีมารนำพลพยุหเสนามารมาข่มขู่ให้ลูกจากรัตนบัลลังก์ แต่ด้วยผลแห่งการบำเพ็ญบารมีที่มากล้นเกินประมาณได้ พระแม่ธรณีผู้เก็บบันทึกไว้ ได้แสดงให้กองทัพพระยามารเห็นเป็นสายน้ำไหลท่วมเหล่าเสนามารทรงชนะมารผ่านไป จินลวงปัจฉิมยามจึงตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

ผ่านต่อไปในมุมเลี้ยวโค้งไปเจดีย์พุทธคยา จะเห็นพระพุทธรูปปางสมาธิ ด้านล่างมีภาพปั้นลอยตัวพะและคนเลี้ยงพะนั่งอยู่ เป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าประทับเสวยวิมุตติสุขใต้ต้นอชปาลนิโครธ (คือ ต้นไทรอันเป็นที่พักของคนเลี้ยงแกะ)

ทรงพระดำริถึงพระองค์ว่าการดำรงพระองค์อยู่โดยความเป็นผู้ไม่มีผู้ที่เคารพกราบไหว้ เป็นความลำบาก ก็แลพระองค์ควรจะเคารพกราบไหว้ผู้ใดดี เมื่อได้ทรงพิจารณาเลือกหาผู้ที่ทรงคุณสมบัติยิ่งกว่า ควรที่พระองค์จะทรงเคารพ ก็มีได้ทรงมองเห็นใครผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้สูงด้วยคุณธรรม ควรแก่การการวະ

ทรงพระดำริว่า พระโลกุตตรธรรมที่ตกทอดได้ตรัสรู้นี้แล เป็นปูชนียธรรมอันประเสริฐสุดควรแก่การเคารพบูชาอย่างยิ่ง แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายที่เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้วทุกๆ พระองค์ ก็ทรงเคารพพระสัทธรรม ดังนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงเคารพพระธรรม ทรงเทิดทูนพระธรรมขึ้นเป็นที่เคารพบูชา

ต่อจากนั้น ก็ทรงพิจารณาถึงพระธรรมที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้ทั้งหมด แลเห็นว่าเป็นคุณชาติละเอียดสูงภูมิภักภาพอย่างยิ่ง ยากที่มนุษย์ทั้งหลายผู้มีปัญญาน้อย มีความเพียรน้อย แม้จะได้สดับแล้ว จะตรัสรู้ตามได้ ทำให้พระองค์ทรงท้อพระทัย ในอันจะแสดงธรรมโปรดประชากร

ขณะนั้น ท้าวสหัมบดีพรหม ทราบในพระพุทธประวัติเช่นนั้น จึงชวนเทพยดาเป็นอันมากเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้ายังที่ประทับ แล้วกราบทูลอาราธนาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงพระมหากรุณาดังทะเลหลวง ประชากรทั้งปวงที่มีสาวกบารมีได้สั่งสมไว้มีอยู่ สัตว์ผู้มีรูปลินยนันดาน้อย ยังมีอยู่ ถ้าพระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดประทานพระธรรมเทศนา ประชาสัตว์ก็จะ ได้ดวงปัญญาหยั่งรู้ตามจะได้ข้ามสังสารวัฏฏ์ สมดังมโนธของพระองค์ ที่ทรงมุ่งจะร้องขอสัตว์ให้เข้าสู่พระนิพพาน”

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสดับคำอาราธนาของท้าวสหัมบดีพรหม ก็ทรงพระจินตนาการว่า เป็นธรรมดาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายที่สืบ ๆ กันมา ในอันที่จะประกาศธรรมโปรดประชากร แท้จริง ในราตรีแห่งวันที่จะได้ตรัสรู้ในมัชฌิมยามทรงบรรลุลูกอุปาทมญาณ ก็ทรงยังเห็นสันดานของประชาสัตว์สิ้นแล้ว ว่ามีอุปนิสัยต่างๆ กัน เป็น ๔ จำพวก คือ

๑. อุคฆติตัญญู ผู้สามารถจะตรัสรู้ตามพระธรรมเทศนาได้ฉับพลัน เปรียบดั่งบัวพื้ น้ำจะบานในวันนี้

๒. วิปัสสนา ผู้จะตรัสรู้ตามในกาลภายหลัง
ที่สดับรับพระโอวาทแนะนำในกาลต่อไป เปรียบ
ดอกบัวปริ่มน้ำ จะบานในวันพรุ่งนี้

๓. เนยยะ ผู้มีสันดานเพียงเล่าเรียน ศึกษา
ปฏิบัติตามโอวาท ซึ่งสามารถจะรู้ได้ในกาลภายหลัง
เปรียบดอกบัวได้ น้ำ พร้อมจะบานในโอกาสต่อไป

๔. ปทปรมะ ผู้ยากที่จะสั่งสอน เปรียบดั่ง
บัวที่เพิ่งโผล่จากเหง้าและโคลนตม แม้จะได้สดับ
ธรรม ก็จะได้ผลเพียงเป็นอุปนิสัยปัจจัยในภพต่อไป
ดังดอกบัว ๔ เหล่านั้น จึงได้ทรงน้อมพระทัยไป
ในอันที่จะแสดงธรรมโปรดประชาสัตว์ ทรงรับ
อาราธนาของท้าวสหัมบดีพรหม ตั้งพระทัยจะ
ประดิษฐานพระพุทธศาสนาด้วยดี ให้เกิดแก่
พุทธบริษัททั้ง ๔ คือ ภิกขุ ภิกษุณี อุบาสิกา อุบาสิกา
แผ่ไพศาลก่อนที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพานสืบไป

ในระหว่างที่ประทับอยู่ใต้ต้นไทรที่ชื่อ
“อชปาลนิโครธ” ก็ได้มีสามธิดาของพญามาร
มีนางคันทา นางราคา และนางอรดี รับอาสา
ทำลายตบะของพระพุทธองค์ ด้วยการขับร้อง
พ่อนรำยั่ววนต่างๆ นานา แต่พระองค์ก็มีได้สนใจ
นางทั้งสามจึงผินหลังกลับไป และได้มีพญานาค
มาอาราธนาให้เสด็จเข้าสู่ดับขันธปรินิพพาน แต่
ทรงปฏิเสธ พระองค์ทรงให้รองนกว่าจะมีพุทธ-
บริษัทสืบศาสนา ก่อน

เดินเลี้ยวขวาไปตามทางคอนกรีต ก่อนถึง
สถูปพุทธคยา มีภาพปั้นนูนต่ำดินเผา แสดงถึงพระ-
พุทธองค์ ทรงยังเห็นสันดานประชาสัตว์ เปรียบ
ดั่งบัว ๔ เหล่า หลังจากท้าวสหัมบดีพรหมได้
กราบทูลอาราธนาเบื้องหน้าที่เห็น คือเจดีย์พุทธคยา
เป็นอภิสัมพุทธสถาน ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ อนุตตร
สัมมาสัมโพธิญาณ

สมเด็จพระมหาสัตว์เจ้าเสด็จประทับเบื้องบน
วัชรรัตนบัลลังก์ ป้ายพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก
พระโอษฐ์ดำรงพระสัถยาธิฐานว่า “อาตมาไม่พ้น

อาสวกิเลสตามคุณ ตราบได้ถึงแก่นมাত্রว่าหลุด
และเนื้อหนังทั้งเอ็น สมอง อัจจะแห่งเหือด ตลอดจน
ถึงเลือดและมันข้นจนทั่วสรีรกายอาตมา ก็มีได้
ทำลายซึ่งสมาธิบัลลังก์อันนี้เลย คงจะเพียรให้
บรรลุเสวยพุทธาภิเษกสมบัติบนวัชรรัตนบัลลังก์อาสน์นี้
ให้จงได้” ตั้งพระทัยหมายมั่นพระสัพพัญญุตญาณ
ด้วยพระวิริยะมุ่งมั่น และบำเพ็ญบารมีถ้วนทุก
ประการ สามารถจัดเสีย ซึ่งมารมีกิเลสมาร ๑
มัจจมาร ๑ และเทวนุตรมาร ๑ ล่วงกาลปจฺฉิมยาม
พิจารณาพระปฏิจฺจสมุปปาทแตกฉาน สำเร็จ
พระสัพพัญญุตญาณพร้อมกับมหัศจรรย์ทั้งปวง

ภายในสถูปพุทธคยาประดิษฐานพระ-
พุทธรูปปางมารวิชัย คือ พระพุทธเมตตา มีสถานที่
นั่งพักผ่อน ปฏิบัติธรรมหรือสนทนาธรรมกลุ่มเล็ก
๘ - ๑๐ คน

ออกจากสถูปพุทธคยามีสถานที่เสวยวิมุตติ-
สุขของพระพุทธองค์อยู่โดยรอบอีก ๓ แห่ง คือ

ทางทิศตะวันตกของสถูปมีต้นพระศรี-
มหาโพธิ์ ซึ่งได้อัญเชิญมาจากเมืองกยา รัฐพิหาร
ประเทศอินเดียเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๕ และ
ปลูกเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ ต้นพระศรี-
มหาโพธิ์นี้เป็นหน่อที่แยกจากต้นเดิมที่กยา อันเป็น
ต้นที่ประดิษฐานแทนวัชรอาสน์ ณ มณฑลรัตน-
บัลลังก์ ได้โค่นต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งเป็นที่ตรัสรู้
อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
และเสวยวิมุตติสุข ๗ วัน ณ สถานที่นี้

ทางด้านทิศเหนือของสถูปพุทธคยาจะเห็นดอกบัวเรียงแถวอยู่ ๑๕ ดอก คือ รัตนจกกรมเจดีย์ รัตนจกกรมเจดีย์เป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้า เสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ ๓ ซึ่งอยู่ระหว่างอนิมิสเจดีย์ กับต้นพระศรีมหาโพธิ์ โดยอยู่ทางทิศเหนือของต้นพระศรีมหาโพธิ์ เมื่อเสด็จออกจากอนิมิสเจดีย์มาสู่ รัตนจกกรมเจดีย์นั้นในปฐมสมโพธิกถากล่าวว่าพวก เทวดาทั้งหลายบางจำพวกก็จินตนาการแล้วเกิดความ กังขาเคลือบแคลงสงสัยว่า พระพุทธองค์จะไม่ทรง แสดงพระธรรมเทศนา สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงทราบด้วยญาณพระทัยปรารถนาจะกระทำ พระปาฏิหาริย์เพื่อคลายความสงสัยของเทวดาทั้งปวง จึงทรงหยุดณกลางทางระหว่างต้นอชปาลนิโครธ (ต้นไทรมีกลิ่นเหม็นเพราะอาศัยพักอยู่ในเวลาเที่ยงพระ) กับอนิมิสเจดีย์ พระองค์จึงได้เนรมิตรรัตนจกกรม ในเบื้องอุตตรทิศแห่งพระศรีมหาโพธิ์ ประจุของเขาพระสิเนรุราช ในหมื่นจักรวาลมากระทำเป็น เสาทองรองรับในเทวภูภาค เอาทรายในท้องมหา สมุทรทั้งหมื่นโลกธาตุมาเรียงรายบนพื้นรัตนจกกรม สถานเฝ้าดวงพระจันทร์พระอาทิตย์ในหมื่นจักรวาล มาจุดเป็นประทีปหาลาเฝ้าดวงคาราในหมื่นโลกธาตุ มาเป็นดาวประดับบนพื้นเพดาน คือ คัคคานาดล ประเทศ แล้วทรงแสดงอนกัวิธปาฏิหาริย์ เสด็จ พระพุทธดำเนินจกกรมบนรัตนจกกรมสถาน ครบ ถ้วน ๗ วัน สถานที่อันนี้ก็ได้นามบัญญัติว่า “รัตน จกกรมเจดีย์”

ปัจจุบันในประเทศอินเดียรัตนจกกรม เจดีย์อยู่ข้างพระมหาเจดีย์ด้านทิศเหนือ มีหินทราย สลักเป็นดอกบัวบานจำนวน ๑๕ ดอก มีแท่น หินทรายแดงยาวประมาณ ๖ เมตร และมีป้าย หินอ่อนปักให้รู้ว่า นี่คือ รัตนจกกรมเจดีย์ ที่พระ- พุทธองค์เสวยวิมุตติสุข ในสัปดาห์ที่ ๓ ระหว่าง ต้นพระศรีมหาโพธิ์ กับอนิมิสเจดีย์

ทางทิศใต้ของสถูปพุทธคยา จะเห็นพระ- พุทธรูปปูนปั้นปางสมาธิ มีอุบาสกหมอบอยู่ข้างๆ ๒ คน คือ สถานที่เสวยวิมุตติสุข ในสัปดาห์ที่ ๓ ได้ต้นราชายคณะ แปลว่า ไม่เกิดเป็นไม้ใหญ่ เป็นไม้ในตระกูลพิกุล ใบเหมือนประดู่

ตอนพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่นี้ มีพ่อค้า นายกองเกวียนสองคนเข้ามาเฝ้า และนำของมา ถวายคนหนึ่งชื่อ ‘ตปฺสสะ’ อีกคนหนึ่งชื่อ ‘ภัลลิกะ’ เดินทางด้วยขบวนเกวียนหลายร้อยเล่ม (ปฐมสมโพธิ ว่า ๕๐๐ เล่ม) มาจากอุกกลชนบท ได้เห็นพระพุทธเจ้า ประทับอยู่ใต้ต้นไม้มงคลก็ให้นึกเลื่อมใสจึงนำข้าว สัตตูก้อนและสัตตผง ซึ่งเป็นเสบียงสำหรับเดินทาง เข้าไปถวาย ข้าวสัตตุนี ไทยเราเรียกว่า ข้าวตู พจนานุกรมฉบับราช บัณฑิตยสถานอธิบายว่า “ข้าวตากแล้วตำเป็นผงคล้ายกับน้ำตาลและมะพร้าว พระพุทธเจ้าทรงรับอาหารนายกองเกวียนสองคนนั้น ด้วยบาตรศิลาที่ทำจตุมหาราชทั้ง ๔ นำมาถวาย เสวยเสร็จแล้ว นายกองเกวียนทั้งสองคนเกิดความ เลื่อมใสได้แสดงตนเป็นอุบาสกขอถึง พระพุทธเจ้า และพระธรรมเจ้าเป็นสรณะ กล่าวอย่างสั้นๆ ก็ว่า ทั้งสองประกาศตนเป็นพุทธมามกะ ทั้งสองจึงนับ ได้ว่าเป็นอุบาสกหรือ พุทธศาสนิกชนคู่แรกก่อนใคร ในโลก นับแต่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นต้นมา ที่ทั้ง สองนายประกาศตนนับถือ พระรัตนะทั้งสอง ดังกล่าวแล้วนั้น เพราะตอนที่กล่าวนี้ สังฆรัตนะ คือ พระสงฆ์ยังไม่มีเกิดมี ด้วยพระพุทธ เจ้ายังมีได้ ตรัสเทศนาโปรดใครเลย

เดินเลียขี้มาทางเดิม ตรงกลางสระด้านหน้าของสถูปพุทธชา มีพระพุทธรูปปางนาคปรกประดิษฐานอยู่ แสดงสถานที่เสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ ๖ ได้ต้นมุลินท์ คือ ต้นจิก

ในสัปดาห์ที่ ๖ พระพุทธองค์ทรงทำสมาธิได้ต้นมุลินท์หรือต้นจิกซึ่งตั้งอยู่ในทิสบูรพาหรือทิศอาคเนย์ แห่งไม้มหาโพธิ์ เสวยวิมุตติสุขอยู่ ณ ที่นั้นอีก ๗ วัน ในกาลนั้น ฝนตกพรำตลอด ๗ วัน พญานาคมีนามว่า “มุลินทน์นาคราช” มีอานุภาพมาก อยู่ที่สระโบกขรณี ใกล้ต้นมุลินท์ พญานาคนั้นมีความเลื่อมใสในพระศรีวิลาสพร้อมด้วยพระรัศมีโอภาสอันงามล่งล้ำเทพดาทั้งหลายจึงเข้าไปใกล้แล้วคดเข้าซึ่งขนคากแวดวง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ๗ รอบและแผ่พังพานอันใหญ่ป้องปกเบื้องบนพระเศียรมิให้ลมและฝนถูกต้อง พระกายพระผู้มีพระภาคเจ้าครั้งล่วง ๗ วัน ฝนหายขาดแล้ว พญานาค ก็คลายขนคากแลงกายเป็นมานพเข้าไปถวายอัญชลี เฉพาะพระพักตร์ พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเปล่งอุทาน วาจาว่า “ความสงบเป็นสุขสำหรับบุคคลผู้มีธรรมอันเห็นแล้วยินดีอยู่ในที่สังครุเห็นตามความเป็นจริง ความไม่เบียดเบียน คือความสำรวมในสัตว์ทั้งหลาย และความปราศจากความกำหนดคือความล่วงกามทั้งหลายเสียได้ด้วยประการทั้งปวงเป็นสุขในโลก ความนำอัสมิมานะ คือ ความถือตัวออกให้หมดไปเป็นสุขอย่างยิ่ง”

เดินข้ามสะพานไปทางทิศใต้ เห็นสระน้ำขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ทางซ้ายมือ เหมือนจะจำลองแม่น้ำเนรัญชราเอาไว้ในบริเวณพุทธภูมิ แล้วเลียขี้เข้าไปที่สถูปสารนาถ หรือที่เรียกกันว่า ชัมเมกขสถูป

พระสัพพัญญูทรงพิจารณาเห็นสัตว์โลกที่พึงแนะนำได้คั่งคอกบัว ๔ เหล่า คือ พร้อมจะบานวันนี้ ๑ ดอก ตั้งเสมอ น้ำจะบานพรุ่งนี้ ๑ ดอก ใต้น้ำอีก ๓ วันจะบาน ๑ ดอก และดอกที่งอกจากเงา ๑ ดอก และเห็นว่าผู้ที่พร้อมจะรับพระสัทธรรม คือ ปัญจวัคคีย์ จึงเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวันทรงแสดงพระธรรมจักกัปปวัตตนสูตรซึ่งทางไม่สมควร ๒ ทาง คือ กามสุขัลลิกานุโยค คือ ปฏิบัติเอาแต่สะดวกสบาย และอัตตกิลมถานุโยค คือ ทรมานตนให้เกิดความลำบาก และชี้ทางปฏิบัติดำเนินโดยวิถีมัชฌิมปฏิบัติ เห็นแจ้งในอริยสัจ ๔ พระโกณฑัญญะบรรลुพระโสดาปัตติผลเป็นพระเสขะ บุคคลในพระศาสนาเป็นคนแรก ในวันเพ็ญเดือน ๘ คือ วันอาสาฬหบูชา มีท่านโกณฑัญญะก็ได้ “ธรรมจักขุ” คือ ดวงตาเห็นธรรม พระพุทธองค์ถึงกับเปล่งวาจา “อัญญาสิ ๆ วตโกณฑัญโญ” แปลว่า โกณฑัญญะ “ได้รู้แล้ว ๆ” ท่านโกณฑัญญะ จึงได้สมญา “อัญญาโกณฑัญญะ” และได้ทรงพระกรุณารับท่านมาบวช โดยกล่าวว่า “ท่านจงมาเป็นภิกษุเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพาสพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด” การอุปสมบทแบบนี้เรียกว่า “เอหิภิกขุอุปสัมปทา”

ด้านหน้าของสถูปสารนาถ หรือ ชัมเมกขสถูปมีพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา มีกวางเป็นสัญลักษณ์และมีปัญจวัคคีย์กำลังรับฟังปฐมเทศนาอยู่สองข้าง

ออกจากสตูปสารนาถเดินไปตามทางคอนกรีตมุ่งไปทางทิศใต้จะถึงสตูปปรินิพพาน สิ่งก่อสร้างเป็นสตูปทรงขันคว่ำเหมือนสตูปทรงลังกาทั่วไป บนสตูปเป็นบัลลังก์และมีฉัตรเหนือบัลลังก์ ภายในสตูปวาดภาพจิตรกรรมเล่าเหตุการณ์หลังพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน และการประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุ ณ หาดทรายแก้วที่หน้าสตูปมีวิหารหลังหนึ่ง ภายในมีพระพุทธรูปปางปรินิพพานเพียงองค์เดียว

เมื่อพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้และได้แสดงธรรมมาเป็นเวลานานถึง ๔๕ ปี ซึ่งมีพระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา ได้ประทับจำพรรษา ณ เวฬุคาม ใกล้เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี ในระหว่างนั้นทรงประชวรอย่างหนัก ครั้นเมื่อถึงวันเพ็ญเดือน ๖ พระพุทธองค์กับพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย ก็ไปปรับภตตาหารบิณฑบาตที่บ้านนายจุนทะ ตามคำกราบทูลนิมนต์ พระองค์เสวยสุกรมัททวะที่นายจุนทะตั้งใจทำถวายก็เกิดอาพาธลง แต่ทรงอดกลั้นมุ่งเสด็จไปยังเมืองกุสินารา ประทับ ณ ป่าสาละ เพื่อเสด็จดับขันธปรินิพพาน ในราตรีนั้นได้มีปริพาชกผู้หนึ่งชื่อสุภัททะขอเข้าเฝ้า และได้อุปสมบทเป็นพระพุทธสาวกองค์สุดท้าย เมื่อถึงยามสุดท้ายของคืนนั้น พระพุทธองค์ก็ทรงปรารถนาปัจฉิมโอวาทว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันว่าสังขารทั้งหลายย่อมมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังกิจทั้งปวงอันเป็นประโยชน์ของตน และประโยชน์

ของผู้อื่นให้บริบูรณ์ด้วยความ ไม่ประมาทเถิด” หลังจากนั้นก็เสด็จดับขันธปรินิพพานในราตรีเพ็ญเดือน ๖ นั้น ณ สาละวันอุทยาน กุสินารา สมัยกาลวัน วิสาขปุณมี ราตรีปัจจุสมัย อนันตมหัศจรรย์ก็บังเกิดทั่วเมฆนิล สกลนภากาศ

ได้อะไรจากการเยี่ยมชมพุทธภูมิ

เมื่อเข้าไปสู่พุทธภูมิจะเห็นสถานที่ประสูติเป็นจุดเริ่ม และเห็นสถานที่ปรินิพพานเป็นจุดสุดท้ายเป็นเครื่องเตือนสติว่า ทุกคนที่เกิดมาแล้วย่อมดับไปเป็นธรรมดา และในระหว่างเวลาตั้งแต่เกิด จนตายพระพุทธองค์ทรงสั่งสอนธรรมอันยิ่งใหญ่ โดยใช้พระองค์เองเป็นเครื่องทดลองศึกษาวิชาการทดลองปฏิบัติจากอาจารย์ผู้ทรงวิทยา จนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง มิใช่จากการบอกเล่าหรือได้ยินมา จนได้พระนามว่า สัมมาสัมพุทธเจ้า คือ การตรัสรู้ และเมื่อรู้แจ้งเห็นจริงแล้ว พร้อมทั้งจะเผยแพร่เพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์และสังคมอย่างเต็มกำลังความสามารถเสด็จเผยแผ่ศาสนาเต็มเวลาที่ทรงพระชนม์ชีพเป็นข้อเตือนใจได้ดีว่า “เกิดมาทั้งทีควรที่จะทำตนเป็นคนมีความสามารถ และหาโอกาสช่วยเหลือสังคมให้สมบูรณ์ ผাগชื่อเสียงไว้เป็นอนุสรณ์ก่อนตาย”

อนึ่งผู้เยี่ยมชมพุทธภูมิ ยังจะได้สิ่งเหล่านี้ติดไปอย่างแน่นอน คือ ได้อานิสงส์จากการบูชา ได้ศึกษาพุทธประวัติ ได้ปฏิบัติธรรมและได้ออกกำลังกายพักผ่อน ดังนี้

๑. ได้อานิสงส์ของการบูชา ดังนี้

- ผู้สักการะสังเวชนียสถาน ๔ ตำบลด้วยความเลื่อมใสศรัทธา จะบังเกิดผลสมปรารถนา

- สักการะสถานที่ประสูติ จะได้มีชีวิต
ดีมีหลักประกัน ได้ความเลิศ
ประเสริฐสุด
- สักการะสถานที่ตรัสรู้ จะได้ปัญญา
ได้ความรู้แจ้ง ได้รับชัยชนะ
- สักการะสถานที่แสดงปฐมเทศนา
จักได้บิรवार เป็ดมิตร ปิดศัตรู
ปราศจากความวุ่นวายได้ดวงตา
เห็นธรรม
- สักการะสถานที่ปรินิพพาน จะได้
อายุยืนยาว ป่วยหาย ได้มรดก
ยกฐานะ พ้นจากเครื่องเสียดแทง
มุ้งร้ายทั้งปวง

๒. ศึกษาพุทธประวัติ

โดยสัมผัสสถานที่จำลอง มองเห็น
เรื่องราวได้ชัดเจน ตาเห็น สมองคิด ทำให้จำติดตา
จิตใจ

๓. ปฏิบัติธรรม

- เดินจงกรมรอบสังเวชนียสถาน
๔ ตำบล
- ร่วมพิธีเวียนเทียนวันสำคัญทาง
พระพุทธศาสนา
- ร่วมสวดมนต์ ฟังธรรมในโอกาส
พิเศษต่างๆ
- สนทนาศรรม ตามเวลาอันสมควร

๔. ออกกำลังกาย พักผ่อน

ออกกำลังกาย ตามแนวถนนรอบ
สังเวชนียสถานทำให้สุขภาพแข็งแรง จิตเบิกบาน
แจ่มใส หรือนั่งพักผ่อนหย่อนใจริมสระ จะเย็น
กายสบายใจ สูดอากาศบริสุทธิ์ได้เต็มปอด เพราะ
อยู่ในจุดห่างไกลจากมลภาวะทั้งปวง

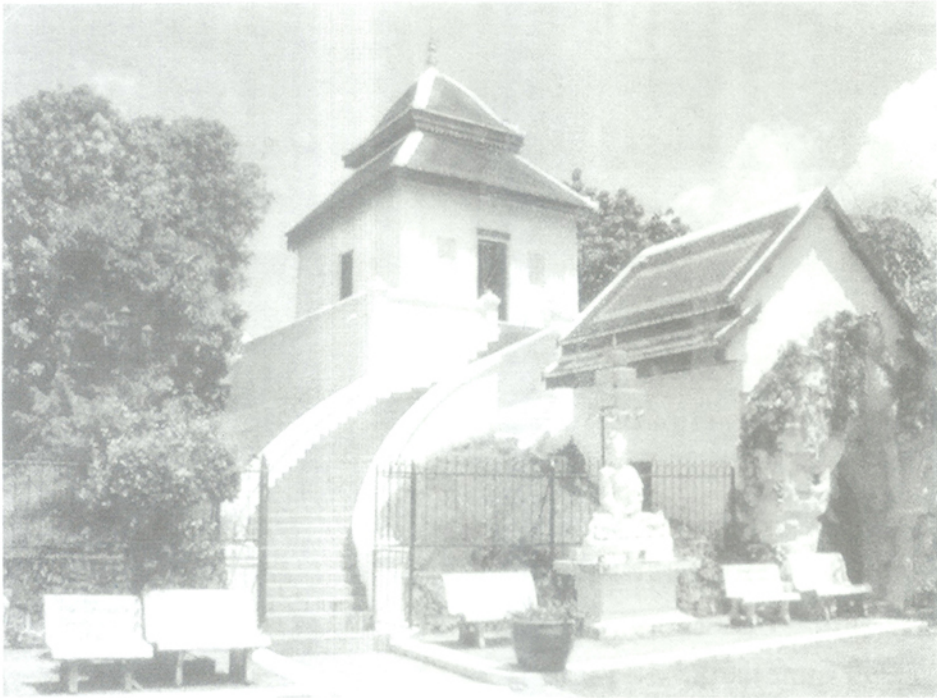
ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัน
มาฆบูชา วิสาขบูชา อัญญมัญญา และอาสาฬหบูชา
กองศาสนาและวัฒนธรรมจะจัดกิจกรรมพิธีทาง
ศาสนา และในวันเวลาปรกติ หากมีคณะไปเยี่ยม
ชม ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนประถม มัธยม คณะ
ทัศนอาจร คณะศรัทธา หรือกลุ่มองค์กร กอง
ศาสนาและวัฒนธรรม จะจัดวิทยากรนำชมให้
ตามสมควร พุทธภูมิจึงเป็นสถานที่ที่ทุกคนควร
จะได้สัมผัส ทัศนศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

พระพุทธบาทจำลอง
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

สมพุทธ ธีระเจน

มณฑปที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

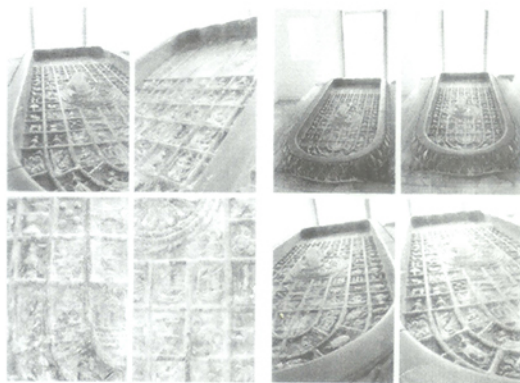
พระพุทธรูปจำลอง ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นศาสนสถานทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้นำฝ่ายสงฆ์ คือ พระศรีธรรมมุนี (ม่วง) และผู้นำฝ่ายฆราวาส คือ พระยาตรังคภูมาภิบาล (ถนอม) ผู้ว่าราชการเมืองนครศรีธรรมราช ร่วมกับพุทธบริษัทได้สร้างขึ้นเพื่อสักการบูชา ตั้งแต่ครั้งพระพุทธเจ้าหลวง พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังครองราชย์อยู่

ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธรูป

“พระพุทธรูป” เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธองค์อย่างหนึ่ง บางครั้งเรียกว่า “รอยพระพุทธบาท” และบางครั้งเรียกง่าย ๆ ว่า “ฝ่าพระบาท” เมื่อประเทศไทยรับพระพุทธศาสนาเข้ามา จึงรับเอาวัฒนธรรมเกี่ยวกับพระพุทธรูปเข้ามาปฏิบัติด้วยการรับพระพุทธศาสนา ซึ่งกำเนิดในประเทศอินเดีย

จากประเทศอินเดียสู่ประเทศไทยโดยตรงหรือผ่านทางลังกาและพม่า ทำให้ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธรูปแตกต่างกัน ฝ่ายลังกาเชื่อว่าเป็นรอยพระพุทธบาท ที่พระพุทธองค์ทรงประทับไว้ตามที่ต่างๆ จริง ตามตำนานอ้างว่า มีรอยพระพุทธบาทที่พระพุทธองค์เสด็จประทับไว้ ๕ แห่ง ได้แก่ เขาสุวรรณมาลิก เขาสุวรรณบรรพต เขาสุมนภูฏ และหาดทรายในลำน้ำนัมมทานที แต่ทางอินเดียถือพระพุทธรูปเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นไว้เคารพสักการะ แทนพระพุทธองค์มาตั้งแต่ครั้งยังไม่มีการสร้างพระเจดีย์หรือพระพุทธรูป แม้เมื่อมีพระพุทธรูปแล้ว ก็ยังมีความนิยมสร้างพระพุทธรูปอยู่

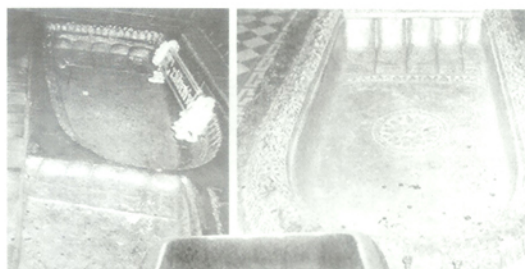
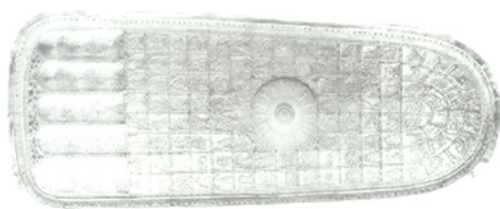
พระพุทธรูปจำลองบางแห่งสร้างเป็นรอยพระพุทธบาทคู่ แต่ส่วนใหญ่เป็นรอยพระพุทธบาทเดี่ยว ถ้าเป็นพระพุทธรูปเดี่ยวจะเป็นพระพุทธรูปเบื้องขวา มีขนาดใหญ่กว่าพระบาทจริงเป็นอันมาก

ลักษณะรอยพระพุทธบาทจำลอง
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ภายในผ้าพระบาทจำลองจะสลักเป็นรูปต่างๆ เช่น รูปพระพรหม เทวดา ปราสาท รูปช้างม้า แก้วแหวน เงินทองของมีค่าต่างๆ หมายความว่า ความเป็นพรหม เป็นเทวดา เป็นพระราชา และของมีค่าอื่นๆ ที่คนส่วนใหญ่ปรารถนา อยากจะเป็น อยากจะเอาไว้ครอบครองเอาเป็นของตนนั้น พระพุทธองค์ทรงเหยียบอยู่ได้ผ้าพระบาทหมดแล้ว หรือยืนอยู่เหนือสิ่งเหล่านั้นทั้งสิ้น เรียกว่าทรงยืนอยู่เหนือความอยากเป็นนั้นอยากเป็นนี้ โดยประการทั้งปวง

พระองค์ทรงรู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง เป็นผู้สามารถฝึกสอนบุคคลที่ควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยพระธรรม และทรงเป็นผู้จำแนกธรรมสั่งสอนของโลกอย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยสิ้นเชิง ไพบเรงดงาม ทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด ด้วยพระหฤทัยอันบริสุทธิ์ เปี่ยมล้นด้วยพระมหากรุณาธิคุณ อันหาประมาณมิได้ ชาวโลกทั้งหลายจึงกราบไว้บูชา แม้เพียงรอยพระบาทพระศาสดา นับเวลาผ่านมาสองพันห้าร้อยกว่าปีไม่มีเสื่อมคลาย และสืบต่อไปตราบนานเท่านาน ชั่ววินิจนिरันดร.

พระพุทธบาทในประเทศไทย

พระพุทธบาทในประเทศไทย มีกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ บางแห่งเชื่อว่า เป็นรอยพระพุทธบาทของพระองค์จริงๆ โดยสร้างเป็นตำนานย้อนไปถึงครั้งพุทธกาล เช่น พระพุทธบาทที่สระบุรี พระพุทธบาทตากผ้าที่จังหวัดลำพูน และพระพุทธบาทวกที่จังหวัดอุดรธานี และบางแห่งมีหลักฐานชัดเจนว่านำมาจากพุทธคยา ประเทศอินเดีย เช่นพระพุทธบาทจำลอง ที่เกาะสีชัง เป็นต้น

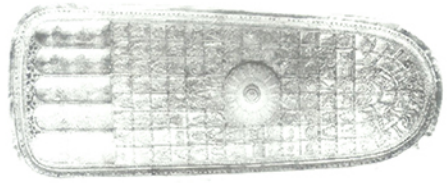
พระพุทธบาทในประเทศไทย โดยทั่วไปสร้างขึ้นเป็นวัตถุที่เคารพสักการะแทนพระพุทธรูปมิได้อ้างว่าพระพุทธองค์ ได้ทรงเหยียบรอยพระพุทธบาทไว้ เช่น พระพุทธบาทจำลองที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พระพุทธบาทที่รู้จักกันกว้างขวางในประเทศไทยมี เช่น

๑. พระพุทธรูปที่จังหวัดสระบุรี

ประวัติดิการค้นพบพระพุทธรูปแห่งนี้ มีตำนานเล่าว่ามีพระสงฆ์ไทยจำนวนหนึ่ง เดินทางไปถึงลังกาทวีปเพื่อบูชารอยพระพุทธรูปที่เขาสุมนกูฏ ถูกพระสงฆ์ลังกาถามว่า รอยพระพุทธรูปที่มีอยู่ทั้งหมดนั้น เขาสุวรรณบรรพตก็อยู่ในประเทศไทย คนไทยไม่ไปบูชารอยพระพุทธรูปที่นั่นดอกหรือ จึงต้องออกมาบูชาถึงลังกาทวีป พระภิกษุสงฆ์จำนวนนั้นกลับมานำความขึ้นกราบทูลพระเจ้าทรงธรรม พระองค์จึงโปรดให้มีคำสั่งไปยังหัวเมืองที่ตรวจค้นตามเขาว่าจะมีรอยพระพุทธรูปอยู่ ณ ที่แห่งใด จึงพบรอยพระพุทธรูปเบื้องขวาประทับรอยอยู่บนเนื้อหินบนยอดเขาลม จึงโปรดให้สร้างเป็นมหาเจดีย์สถาน ที่พระมณฑปสวมรอยพระพุทธรูป โปรดให้สร้างสังฆาราม และทรงพระราชอุทิศที่ส่วนหนึ่งโดยรอบพระพุทธรูปถวายเป็นพุทธบูชา

ต่อมาถึงรัชสมัยพระเจ้าเสือ ราว พ.ศ.๒๒๔๖ - ๒๒๕๑ ทรงปฏิสังขรณ์พระมณฑป โปรดให้เปลี่ยนแปลงเป็นมณฑป ๕ ยอด และไม่มีหลักฐานว่าได้มีการบูรณะอีกเลย จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๓ กรมศิลปากรได้ตั้งงบประมาณเพื่อบูรณะซ่อมแซมพระมณฑป ๕ ยอด ซึ่งชำรุดทรุดโทรมไปมาก

ในการซ่อมแซมครั้งนี้ ช่างได้เคลื่อนย้ายรอยพระพุทธรูปจำลองออกไป จึงได้พบว่าใต้ปูนซีเมนต์เก่า นั้น มีทรายหยาบปนอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อคุ้ยทรายออก จึงปรากฏเห็นรอยพระพุทธรูปเด่นชัด ลักษณะเป็นรอยพระพุทธรูปเบื้องขวา ตรงกลางมีรอยธรรมจักรถูกต้องตามลักษณะทุกประการ

๒. พระพุทธรูปตากผ้า จังหวัดลำพูน

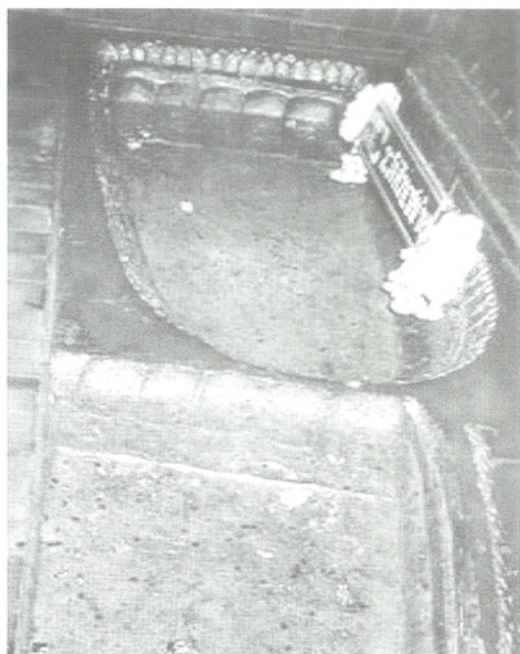

พระพุทธรูปตากผ้า ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระพุทธรูปตากผ้า บนเนินเขาระหว่างดอยหม่อนช้างกับดอยเคือ ตำบลมะกอก อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน รอยพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ในวิหารจตุรมุข มีสองรอย คือ รอยพระพุทธรูปใหญ่ มีขนาดกว้างประมาณหนึ่งเมตร ยาวประมาณสองเมตรครึ่ง รอยพระพุทธรูปเล็ก มีขนาดกว้างประมาณ ๓๒ นิ้ว ยาวประมาณ ๖๖ นิ้ว

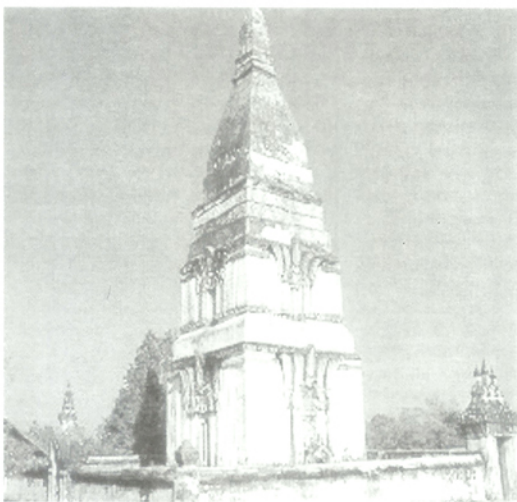
ตามตำนานกล่าวว่า ในสมัยพุทธกาลวันหนึ่งพระพุทธองค์ทรงทราบด้วยพระญาณว่า ในดินแดนสุวรรณภูมิจะเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศาสนามั่นคงต่อไปในอนาคต สมควรที่พระองค์จะเสด็จไปประดิษฐานพระศาสนา เมื่อทรงมี

พระดำรินั้นแล้ว จึงได้เสด็จมาสู่สุวรรณภูมิโดยพุทธรนิมิต มีพระอานนท์ตามเสด็จ พระองค์ได้เสด็จจาริกมาตามคาบณิกมชนบทต่างๆ ได้ทรงเหยียบรอยพระบาท และประทานพระเกศาธาตุประดิษฐานไว้ในที่นั้นๆ แล้วเสด็จลงมาตามฝั่งแม่น้ำปิง จนมาถึงวังน้ำแห่งหนึ่ง มีน้ำใสสะอาด มีที่ราบเตียนงาม พระพุทธรองค์ได้ทรงหยุดพัก และได้ทรงเปลื้องจีวร ให้พระอานนท์นำไปซัก จากนั้นก็เสด็จไปถึงลานผาลาด ซึ่งปัจจุบันคือบริเวณที่ตั้งวัดพระพุทธรบาทตากผ้า ณ ที่นี้พระพุทธรองค์ได้ทรงเหยียบพระบาท ประดิษฐานรอยพระบาทลงไว้บนผาลาดและตรัสพยากรณ์ว่า

“ดูอรอนนท์ สถานที่แห่งนี้จะปรากฏชื่อว่า พระพุทธรบาทตากผ้า โดยนิมิตที่เราตถาคตมาหยุดพักตากผ้ากาสาวพัสด์นี้ และจะเป็นปูชนียสถานที่สักการะของมหาชน ผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จะอำนวยการประโยชน์สุขแก่ปวงชนตลอด ๕,๐๐๐ พรรษา”

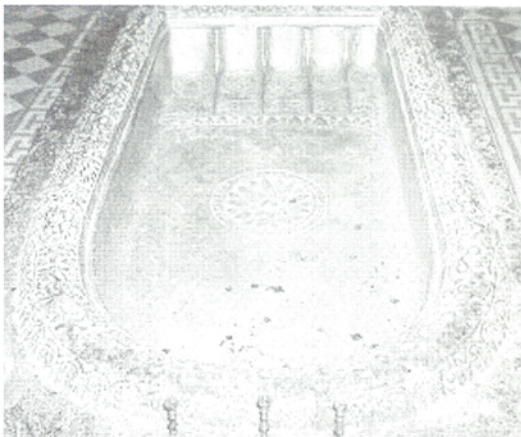
๓. พระพุทธรบาทบัวบก จังหวัดอุดรธานี

พระพุทธรบาทบัวบก ประดิษฐานอยู่ภายในพระธาตุเจดีย์ที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ตามตำนานเล่าว่า ครั้นเมื่อพระพุทธรองค์เสด็จมาโปรดสัตว์และประทับอยู่ ณ คอยแห่งหนึ่งในหลวงพระบาง ทรงทราบว่านาคแถบฝั่งโขงมีความโหดร้ายรบกวนมนุษย์และสัตว์อยู่เป็นประจำ เพื่อที่จะโปรดสัตว์ให้พ้นทุกข์ พระองค์จึงได้เสด็จไปยังถ้ำหนองบัวบาน และถ้ำบัวบก อันเป็นที่อาศัยของนาค ๒ ตัว คือ กุทโรปาปนาค และมิลินทนาค พระองค์ได้แสดงธรรมแก่ กุทโรปาปนาค เมื่อกุทโรปาปนาคได้สดับพระธรรมเทศนา ก็บังเกิดความเลื่อมใส ประกาศตนเป็น อุบาสก ถือพระไตรสรณาคมน์ เป็นสรณะ หลังจากนั้น กุทโรปาปนาคก็นึกถึง มิลินทนาคว่าควรจะได้สดับพระธรรมเทศนาจากพระพุทธรองค์เช่นตน จึงได้กราบทูลพระพุทธรองค์เสด็จไปโปรดมิลินทนาคด้วย เมื่อพระพุทธรองค์เสด็จถึงถ้ำบัวบกมิลินทนาคได้แสดงฤทธิ์อำนาจ ไม่ย่ำเกรงพระพุทธรองค์ แต่ในที่สุดได้แปลงร่างเป็นมนุษย์เข้าไปนมัสการพระพุทธรองค์ พระพุทธรองค์จึงทรงแสดงธรรมโปรด

มิลินทนาถ มิลินทนาถขอบรรพชา แต่พระพุทธองค์
บวชให้ไม่ได้เพราะมิใช่มนุษย์ แต่ทรงประทาน
ไตรสรณคมณ์ไว้เป็นสรณะ เมื่อมิลินทนาถรับ
ไตรสรณคมณ์แล้วจึงทูลขอรอยพระพุทธบาท
พระพุทธองค์ไว้เป็นที่สักการบูชา พระพุทธองค์
ทรงพิจารณาสถานที่แล้ว จึงได้ประทับรอยพระ
พุทธบาทไว้ แล้วเสด็จกลับเขตวันมหาวิหาร
พระพุทธบาทแห่งนี้จึงได้ชื่อว่าพระพุทธบาทบัวบก
ตามชื่อถ้ำของมิลินทนาถ

การบูรณะพระพุทธบาทแห่งนี้ เกิดขึ้นเมื่อ
ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๒ โดยพระภิกษุจำนวนหนึ่ง
จากอำเภออุเทน จังหวัดนครพนม มีพระศรีทัต
เป็นผู้นำ รุดงค์มาค้ำนหารอยพระพุทธบาท ตาม
ตำนานดังกล่าว ในที่สุดได้ค้นพบรอยพระพุทธบาท
แห่งนี้ ได้ร่วมมือกับชาวบ้านในพื้นที่และบริเวณ
ใกล้เคียง สร้างเจดีย์ครอบรอยพระพุทธบาท
การก่อสร้างดำเนินไปด้วยความยากลำบากเพราะ
เป็นพื้นที่ห่างไกล ต้องใช้เวลาถึง ๑๔ ปี จึงก่อสร้าง
เสร็จ.

๔. พระพุทธบาทจำลองที่เกาะสีชัง

พระพุทธบาทจำลองที่เกาะสีชังแห่งนั้น
เป็นพระพุทธบาทจำลองที่นำมาจากพุทธคยา
ประเทศอินเดีย มีเรื่องเล่าว่าพระเจ้านั่งยาเธอ
กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เป็นผู้นำมา ทรงเล่าเรื่อง
รอยพระพุทธบาทจำลองนี้ไว้ในหนังสือนิทาน
โบราณคดีมีความตอนหนึ่งว่า

“ฉันพบศิลาจำหลักเป็นรอยพระพุทธบาท
เบื้องขวาขนาดยาวสักศอกเศษ อยู่ที่วัดพุทธคยา
แผ่นหนึ่ง สักเกตดูเป็นของเก่ามาก น่าจะสร้างมา
แต่ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช หรือแม้ภายหลัง
ก็ไม่ช้านัก

.....ฉันออกปากขอมหาพราหมณ์หันตักก็ให้โดย
เต็มใจ จึงได้นำมาถวายสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง
โปรดให้ประดิษฐานไว้ในมณฑปบนยอดเขาพระ
จุลจอมเกล้าที่เกาะสีชัง”

รอยพระพุทธบาทจำลองนี้ได้รับการ
อัญเชิญขึ้นไปประดิษฐาน ณ ไหล่เขาศิระ ยอดเขา
พระจุลจอมเกล้าเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๕
ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
โปรดเกล้าฯ ให้จัดเป็นพิธีหลวง และมีการเฉลิม
ฉลองกันเป็นพิธีใหญ่ สืบมาจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธบาทจำลอง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

สถานที่ประดิษฐานพระพุทธบาทจำลอง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเขตพุทธาวาส มองเห็นได้เด่นชัดจากถนนราชดำเนิน มณฑปที่ประดิษฐานพระพุทธบาทจำลองสร้างบนเนินดินรูปสี่เหลี่ยมมีกำแพงกันไว้อย่างมั่นคง

ลักษณะของมณฑปเป็นอาคารคอนกรีตสี่เหลี่ยมหลังคาซ้อนเป็น ๒ ชั้น หลังคาบนยอดสูง มีประตูเข้าออกทั้ง ๔ ด้าน ไม่มีหน้าต่างแต่มีช่องลมระดับหน้าต่างข้างละ ๒ ช่อง เพดานเป็นไม้มีลายประจำยมตกแต่ง ตรงกลางภายในมณฑปสร้างเป็นแท่นหินอ่อนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธบาทจำลองหันพระบาทไปทางทิศตะวันออก ด้านขวาและซ้ายของพระพุทธบาทจำลองมีคำจารึกถึงประวัติการสร้างและวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน คือ

ด้านซ้ายมือ (ทิศเหนือ)

“ได้ลงมือทำจำลองรอยพระพุทธบาทนี้ ในวันที่ ๑ มกราคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๖ พระพุทธศาสนยุคาล ล่วงแล้ว ๒๔๕๐ ปีมะแม

จุลศักราช ๑๒๖๕ นพศก ตรงกับเดือนอ้าย แรมสิบสามค่ำ วันพุธ พระศิริธรรมมุนี (ม่วง) พระครูกาแก้ว (สี) พระยาตรังภุมมาภิบาล (ถนอม) พร้อมด้วยผู้มีศรัทธาเป็นอันมาก ได้จำลองแผ่นศิลา ของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (พร้อม)”

ด้านขวามือ (ทิศใต้)

“รอยพระพุทธบาทนี้ สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์เป็นที่นำมาซึ่งความเชื่อและความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าซึ่งดับขันธุ์พระนฤพาน ล่วงลับไปแล้วสู่กาลนาน กุศลอันยิ่งใหญ่ จงมีแก่ท่านทั้งหลายผู้เป็นศาสนิกชน ผู้ได้ทำการสักการะซึ่งจะนำมาซึ่งความสุข และประโยชน์เกื้อกูลให้สำเร็จกิจวิญญูผลจนตลอดกาลนาน”

ภายในฝ่าพระบาท นอกจากแกะสลักเป็นนิ้วพระบาทแล้วได้แกะสลักเป็นตารางรวมแล้วมี ๑๐๘ ตาราง แต่ละตารางสลักเป็นรูปต่างๆ เช่น พระพุทธรูป รูปครุฑ รูปช้างสามเศียร รูปพานพุ่ม รูปบาตร รูปพานใส่พระคันธิด์และรูปไม้เท้าใจว่ามีความหมายอย่างไร เช่น สลักเป็นรูปกลมๆ ๕ ลูก ในตาราง และตรงกลางฝ่าพระบาทแกะสลักเป็นรูปกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๘ เซนติเมตร ลักษณะคล้ายดอกไม้อย่างใดอย่างหนึ่งขนาดของฝ่าพระพุทธบาทแห่งนี้ยาว ๑๕๖ เซนติเมตร และกว้างตรงนิ้ว พระบาทประมาณ ๗๖ เซนติเมตร

พระพุทธบาทจำลองที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประวัติการสร้างมานานนับร้อยปี ซึ่งแสดงความเลื่อมใสศรัทธาของผู้นำในการสร้างและพุทธศาสนิกชนทั่วไปในยุคนั้นได้มอบไว้เป็นมรดกของชาวพุทธในปัจจุบันและต่อไป ควรที่พุทธศาสนิกชนจะได้ไปสักการะบูชาเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตสืบไป

เดือนสิบ : เสื้อผ้าใหม่ - ไปชิงเปรต

สาทร ดิษฐสุวรรณ

ระยิบแดดแผดจ้ามาตั้งแต่รุ่งเช้าแล้ว ไกล่
เที่ยงวันก็ยังร้อนระอุขึ้นเป็นทวีคูณ ปุยมะขขาว
ก้อนน้อยๆ ลอยเร็วจากทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออก
ไปก่อนแล้วก่อนเล่าและก็ดูเหมือนจะยิ่งมากขึ้น ๆ
ช่วงนี้ฝนพรัดจะพายุสายในตอนเย็นเกือบทุกวันและ
มิเคยเว้น

แม่เตือนพ่อให้รีบไปขึ้นมะพร้าว เพื่อเก็บ
ลูกมะพร้าวให้ได้มากที่สุด เพื่อจะได้เคี้ยวเอาน้ำมัน
เยอะ ๆ ไว้สำหรับทอดขนมเจาะหู ขนมจู้จุน และ
ไว้ใช้ทำอย่างอื่นด้วยเพราะตอนนี้ที่นครวัด น้ำมัน
มะพร้าวเหลือน้อยเต็มทีแล้ว

พ่อหนุ่มผ้าขาวม้า พร้อมกับปืนเตี๊ยมลอกวาน
จนเห็นแก้มกันขาวๆ หยิบพร้าบ้องแล้วก็ตรงไปที่
มุมรั้วบ้าน ฟันต้นปอฉับ ๆ ได้ต้นปอเล็ก ๆ มาต้น
หนึ่ง จากนั้นก็ลอกเปลือกออกดังกราวๆ ไว้สำหรับ
ทำเป็นปลอกใส่ดินเพื่อปักขึ้นต้นมะพร้าว

ฉันรีบชวนลำควนตามพ่อไปที่สวนหลังบ้าน
เห็นพ่อกำลังแหงนเงยขึ้นมองไปบนต้นมะพร้าว
เอาปลอกที่ทำด้วยเปลือกปอ วนเข้าเหมือนเลข ๘
ใส่เข้าที่ดินทั้งสองข้าง จากนั้นก็ยัดตัวขึ้นสู่ต้น
มะพร้าวต้นแรกทันที ราวกับเดินขึ้นไป

“พ่อ....เอามะพร้าวอ่อนด้วย” ลำควนตะโกน
บอกพ่อ

“ออกไปไกลๆ โน่นพาน้องไปทางโน่น”
พ่อตะโกนลงมา สั่งให้ฉันพาลำควนออก
ไปห่างๆ ครู่ต่อมาลูกมะพร้าวก็หล่นลงมากะแทก
พื้นเสียงดัง ตูบๆ ติดต่อกันเป็น ๑๐ ครั้ง แม่ถือ
ลูกขวานมาด้วย พร้อมกับเดินไปเก็บลูกมะพร้าวที่
กระเด็นไปทางโน้นบ้างทางนั้นบ้างฉันกับลำควน
ก็ช่วยแม่เก็บด้วย

“แม่ ผ่าพร้าวอ่อนให้น้องหน่อย” ลำควน
อ่อนแม่

“เออ! เดียวได้กิน แม่เก็บพรว้ามากองที่นี่ให้หมดก่อนนะ”

ลูกมะพรว้าถูกเก็บมากองไว้ได้ต้นกำขำ จนหมดพอดี พ่อก็ลงมายืนหอบแฮ่ๆ พลางดึงลูกขวานจากมือแม่ไปผ่ามะพรว้าอ่อนให้ลำควนกิน ลำควนถึงกับกระโดดอยู่โหยงหยางจนตัวลอย คุณลำควนจะติดนิสัยเสียแล้วเพราะทุกครั้งที่คุณขึ้นมะพรว้า ลำควนจะขอกินมะพรว้าอ่อนทุกที แต่ก็ถือว่าดีด้วยลำควนกินไม่เคยหมด ฉันจึงพลอยได้กิน

พ่อกับแม่ช่วยกันปอกเปลือกมะพรว้าจนหมดทุกลูก พ่อก็ผละไปขึ้นมะพรว้าต้นอื่นอีก จนกระทั่งถึงต้นที่ ๕ ซึ่งเป็นต้นสุดท้าย พ่อได้หันไปถามลำควนว่าจะเอามะพรว้าอ่อนอีกไหม ลำควนไม่ตอบเอาแต่ยิ้มพร้อมกับสั่นหัวอยู่ไปมา

“อืม และเมื่อแล้วซิทำ....” แม่ว่า

พ่อ แม่และฉัน ช่วยกันขนมะพรว้าที่ปอกเปลือกแล้วไปบ้าน ยกเว้นลำควนที่ไม่ช่วยเลย บอกเพียงคำเดียวว่าหนัก ขอช่วยถือลูกขวานก็พอแล้ว ถึงบ้านพ่อใช้ขวานตีลูกมะพรว้าที่ละลูกดังโปกๆ จนน้ำร่วงกราว เมื่อมะพรว้าแตกออกเป็น ๒ ซีก จนหมดทุกลูกแล้ว แม่ก็ไปเอาเหล็กขูดมา ๒ ตัว เพื่อขูดมะพรว้า โดยให้พ่อช่วยขูดด้วยตัวหนึ่ง ได้ตาเหล็กขูดก็มีบาดไว้รองรับเนื้อมะพรว้า ขูดไปได้สักพัก ป้าซ้อยตาเหล็กมาที่บ้านเรา เกะจะมาขอมะพรว้าไปแกงสัก ๒ ลูก เหตุที่ที่บ้านเรามีมะพรว้าก็เพราะแก่ได้ยืนเสียงมะพรว้าหล่นดัง

ตุ๊บๆ แม่บอกว่า เอาลูกที่ขูดแล้วก็ได้ จะได้ไม่ต้องเสียวเลาขูด ป้าซ้อยตาเหล็กเกะจะเกรงใจกระมัง จึงช่วยแม่ขูดมะพรว้าด้วย จนกระทั่งขูดหมดเกะก็นำเนื้อมะพรว้าที่ขูดแล้วกลับบ้านไป

แม่เอาเนื้อมะพรว้าจากในถาดใส่ลงในกะละมังใบใหญ่ จนเกือบเต็ม ส่วนพ่อไปตักน้ำมันใส่และช่วยปั่นกะทิ ในขณะที่แม่ไปเตรียมก่อไฟระหว่างหินก้อนใหญ่ ๓ ก้อน เมื่อไฟติดพินแม่ก็ไปเอากระทะใบใหญ่มาตั้งบนก้อนหินใหญ่ ๓ ก้อนนั้น พ่อก็เอาน้ำกะทิไปใส่ลงในกระทะ

พินท่อนแล้วท่อนเล่าถูกผลักเข้าไป น้ำกะทิในกระทะก็ค่อยๆ แห้งงวดลง แม่เริ่มใช้พายอันเล็กๆ กวนจนทั่วกระทะ นานทีเดียวน้ำกะทิก็หายไปเปลี่ยนเป็นน้ำมันมะพรว้า แม่จึงดึงไม้พินออกจนไฟค่อยๆ มอดลง ก็เอาจุกจิ้งจกตักน้ำมันมะพรว้าใส่หม้อหุใบใหญ่ จนหมด

ความร้อนในกระทะยังมีช่วยเผาไหม้ ให้น้ำมันที่เหลืออยู่น้อยนิดระเหยหายไป จนเหลือแค่คราบกะทิ ซึ่งเรียกกันว่า “ขี้มัน” เท่านั้น

“ลำควน.....กินขี้มันไหม?” แม่ถาม

“กิน” ลำควนตอบพร้อมกับยิ้มสวยๆ

แม่ขูดขี้มันใส่ลงบนใบตองให้ลำควนและฉัน ขี้มันอร่อยมากเด็ก ๆ ชอบกินด้วยกันทั้งนั้น ฉันขอขี้มันจากแม่บ้าง เพื่อเอาไปให้เพื่อน ๆ คือนายลูกไข่ นายนกเค็ด และนายหมาขาวกินด้วย เพราะบ้านของพวกมันอยู่ไม่ไกลกับบ้านของเรา

เมื่อฉันเอ้าขึ้นมาให้ พวกเพื่อนๆ ของฉัน ต่างก็ดีใจกันทุกคน พวกมันตื่นเต้นมากที่ได้กิน ของอร่อยๆ

“เคี้ยวเสร็จเมื่อใด” นายหมาขาวถามฉัน
“เพิ่งเสร็จเมื่อเดี๋ยวนี้เอง ยังร้อนอยู่นะ”

ฉันตอบ

หลังจากกินอิ่มหมดแล้ว ที่มือยังมีคราบ น้ำมันมะพร้าวติดอยู่บ้าง พวกเราเอาไปเช็ดกับ หัวย้าง แข็งขาบ้าง ทำให้ดูแฉะๆ สวยดี ลักครูนายมั่งก็เดินเข้ามาหา มันโผล่มาจากไหนก็ไม่ว่า

“พวกสูทำอะไรกัน” นายมั่งถาม
“กินไขมัน..... มึงอดแล้วแหละ มั่งเอ๊ย มาช้าไป”

ในปากของนายหมาขาว ยังมีไขมันอยู่ มันเคี้ยวบๆ พลางหันหน้าไปหานายมั่ง พร้อมกับร้องเพลงขึ้นว่า

“หย่ำๆ แฉะๆ ไม่ได้กิน คางคกหัวหิน กินแล้ว
ลกรู แฉะๆ แฉะๆ อดกิน.....อดกิน.....”

วันรุ่งขึ้น แม่ลงมือต้มแป้งในครกไม้ยาง โดยใช้สากอันใหญ่ที่ขูดข้าวสารที่แช่น้ำเอาไว้เมื่อคืนนี้ เสียงดังปั๊ปๆ แล้วใช้ตระแกรงกรองจนได้แป้งละเอียดจนขาว แม่เอาแป้งไปผสมกับน้ำตาล โตนดทำขนมเจาะหู ด้วยการทอดในกระทะที่ใส่น้ำมันร้อนๆ ลุก ส่วนพ่อไม่อยู่เปล่า ใช้ไม้ไฟหลายอย่าง คล้ายๆ คันเบ็ด ช่วยเขียนขนมเจาะหูขึ้นมาจากกระทะใส่ลงในถาด

“ทำขนมกันเหอะ.....” ลุงหวางตะโกนมาแต่ไกล

“จ๊ะ.....แวะกินขนมก่อนตะ” แม่ว่า

ลุงหวางหยิบขนมเจาะหูส่งเข้าปากเคี้ยวกรุบๆ แล้วก็พูดว่า ขนมเจาะหู บางแห่งเขาเรียกว่าขนมศิลา สำหรับให้ผีเปรตนำไปใช้เป็นทองหู

“ผีเปรตมันใส่ทองหูด้วยหรือลุง” ฉันถาม

ลุงหวางบอกว่า เขาเล่ากันมาอย่างนั้น ผีเปรตมันถูกปล่อยขึ้นมาจากเมืองนรก มันใช้เราทำเป็นผ้านุ่ง ทำเสื้อ ขนมเจาะหูมันทำเป็นทองหูของมันเอาไปต่อเป็นเรือหรือแพ ลอยน้ำได้

“มึงกลัวผีเปรต ไหมล้าควน” ลุงหวางหันไปถามล้าควน

ล้าควนส่ายหน้าบอกเป็นนัยว่าไม่กลัว ลุงหวางจึงพูดต่อไปว่า มึงไม่กลัวเพราะมึงไม่รู้จักเปรตนะมันน่ากลัวมาก ขนาดกูยังกลัวเลย ตัวมันสูงเทียมต้นโหนดแหละ ตัวพอมหอยของเหย้ง มีแต่หนังหุ้มกระดูก ตาแดงเหมือนแสงไฟ ปากมันเล็กเท่ารูเข็ม มึงกลัวมันแล้วยัง แทะหันไปถามล้าควนอีก แต่ล้าควนก็ยังเฉย ฉันอดจำไม่ได้ที่เปรตเป็นอย่างนั้น จึงถามลุงหวางว่า ตัวมันใหญ่ แต่ปากมันเล็กเท่ารูเข็มมันเป็นเพราะอะไร

“ปากมันเล็กก็เพราะว่า ชาดิก่อนที่เป็นคนมันให้ของแก่ใครๆ เขาแล้วก็ขอคืนนะซิ มึงไม่เคยได้ยินหรือ ที่เขาว่า “ให้แล้วเอาหลบเล่า ปากเท่ารูเข็ม” จำเอาไว้ละ ให้อะไรใครแล้วอย่าขอคืนเด็ดขาด มิเช่นนั้น ต้องเป็นเปรต”

บรรยากาศในช่วงเดือนสิบ คูน่าตื่นเต้นไปเสียทุกอย่าง เพราะในวันนัดที่ตลาดนัดกลางหมู่บ้าน มีผู้คนไปซื้อของกินกันมากเป็นพิเศษกว่าวันนัดก่อนๆ ชาวบ้านที่ไปอยู่ที่อื่นต่างก็ทยอยกันกลับบ้านเพื่อมาทำบุญเดือนสิบด้วยกันทั้งนั้น ทุกครัวเรือนมีพฤติกรรมเหมือนกันหมด คือไปตลาดนัด เพื่อซื้อใบพ้อไว้ห่อขนมต้ม ซื้อสะตอ ไว้ผัดกับหมู ซื้อหน่อไม้คองไว้แกงส้ม ซื้อพอง ซื้อรา ซื้อขนมเจาะหู หากว่าไม่ทำเอง

นอกจากนั้นก็ซื้อเสื้อผ้าสำหรับตัวเอง และคนในครอบครัว เพื่อใส่ไปทำบุญที่วัด และยังได้ใส่ต่อไปจนถึงวันลากพระเดือนสิบ ๑๑ ด้วย

แม่ไปตลาดนัดเหมือนกัน ขากลับแม่ซื้อ
เสื้อผ้าใหม่พร้อมกับผ้าถุงสำหรับทุกคน คือ ของแม่
ของพ่อ ของฉันและของลำควน พ่อได้ผ้าถุง
ผืนใหม่เป็นผ้าโสร่ง ตาหมากรุก ส่วนเสื้อของพ่อ
เป็นเสื้อเชิ้ต ผ้าแวววาวเป็นมันสวยมาก ของแม่เอง
ผ้าถุงเป็นผ้าปาเตะ ส่วนเสื้อเป็นผ้าลายลูกไม้ มีรู
พรุนทั้งตัว แม้ว่าเสื้อแบบนี้เขากำลังนิยมกัน ส่วน
ของฉันเป็นผ้าถุงเหมือนของพ่อ แต่เป็นสีน้ำเงิน
กับเสื้อยัดสีขาว สำหรับลำควนผ้าถุงเป็นผ้าชิ้นผืน
เล็ก ๆ ส่วนเสื้อแม่ไม่ซื้อให้ บอกว่าเสื้อตัวเดิมยัง
ใช้ได้อยู่ ยังใหม่อยู่ แต่ก็พิเศษคือแม่ซื้อกำไลเท้า
ให้ ๒ วง

แม่นำผ้าถุงทั้งหมดไปบ้านพี่หนูพวงให้
เขาเย็บเข้าถุงให้ ฉันและลำควนจึงตามไปด้วย
จุดประสงค์ที่ตามไปก็เพื่อไปขอเศษผ้ามาเล่น
ทั้งนี้ก็เพราะว่าเศษผ้าที่เหลือเป็นริ้วเล็ก ๆ จากการ
ตัดเสื้อ ล้วนแต่สวย ๆ ทั้งนี้ หากชายายชีที่อยู่
ในวัดก็จะไปขอเสียหมด แกเอาไปเย็บเป็นธงราว
ใน

แล้ว..... วันทำบุญเดือนสิบแรก ซึ่งเป็นวัน
รับเปรตก็มาถึง แม่ตื่นตั้งแต่เช้ามีด เตรียมทำสำรับ
กับข้าวไปทำบุญ ถวายพระ จัดแจงเตรียมขนมทั้ง
หลายลงในกระเฉดจนเต็มเทินไปบนหัว พ่อช่วย
หิ้วปิ่นโต และถือช่อดอกไม้รูปเทียน ฉันกับลำควน
เดินตามหลังไปติด ๆ มุ่งหน้าไปวัดซึ่งอยู่ไม่ไกล
จากบ้านเรานัก ลำควนยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ตลอดเวลา
เพราะชอบผ้าชิ้นถุงน้อยเป็นที่สุด รวมทั้งชอบ
กำไลที่สวมติดด้วยเพราะเวลาเดินจะกระทบกันดัง
กรุ๊งกริ๊ง

ที่ในวัดฉันได้พบกับเพื่อน ๆ คือ นายแดง
นายลูกไข่ นายมั่ง นายนกเค็ด และนายหมาเวร
พ่อพบเพื่อนของพ่อ ส่วนแม่ลำควนเข้าไปนั่งใน
โรงธรรม ซึ่งมีคนนั่งอยู่กันเต็มและจนล้น ต่อมา
ก็ทยอยกันไปที่ศาลาเพื่อตักบาตร พร้อมกับแบ่ง
กับข้าวจากปิ่นโตใส่ภาชนะที่ทางวัดเตรียมไว้ถวาย
พระ

ได้เวลา ลุงทองจันทร์ได้กล่าวนำชาวบ้าน
ไหว้พระ พิธีเริ่มขึ้น เสียงพระสวดดังแซ่ แต่ฉัน
และเพื่อนๆ ไม่ได้สนใจ พวกเราวิ่งเล่นกันที่ได้ดิน
มะขามยักษ์ ในขณะที่พวกเด็กผู้หญิงบางกลุ่มกำลัง
เล่นกระโดดเชือกกันอยู่ใกล้ ๆ ด้วยความสนุก
สนานและบางพวกกำลังคลุกดินเล่นหมากเก็บ
ซึ่งดูน่าเบื่อจะตายเพราะเห็นเล่นกันทุกเมื่อเชียววัน

นายหมาขาวได้เข้าไปถามเด็กหญิงแยมว่า
มีชิงเปรตไหม เด็กหญิงแยมตอบว่า ชิงอยู่แล้ว
ที่มั่ววัดวันนี้ก็เพราะตั้งใจจะชิงเปรตนั่นแหละ
ถ้าไม่มาชิงเปรตก็ไม่รู้ว่าจะมาทำบุญเดือนสิบทำไม
ให้เสียเวลา พร้อมกับย้อนถามนายหมาขาวว่าแล้ว
มีชิงหรือไม่มีชิง

นายหมาขาวตอบว่า ชิงและต้องชิงให้มาก
กว่าใครๆ ทั้งหมด จะเอา รา กับต้ม เท่านั้น อย่างอื่น
ไม่เอา เด็กหญิงแยมก็ได้กลับมาว่า ภูเขาเอา รา
กับต้ม เหมือนกัน นายหมาขาวจึงตะโกนไล่หน้า
ว่า ไม่มีทางชนะกู

“คอยคุกกี้แล้วกัน อัยยัศว์เปรตว่าใครจะได้
มากกว่าใคร” เด็กหญิงแยมคำ

“มีงั้นแหละ อีสัศว์เปรต.....อิสัศว์เปรต
แยม มีงั้นจุกะจกแล้วยังว่าหน้าเหมือนอะไร.....”

“เหมือนเปรต.....” นายนกเค็ดช่วยต่อให้

“เออ.....เดี๋ยวกูบอกแม่มีง ว่ามีงว่ากูเหมือน
เปรต”

พิธีสงฆ์เสร็จแล้ว ผู้คนต่างก็ทยอยกันออก
มาจากโรงธรรม บางคนนำข้าวของตรงไปที่ร้าน
เปรต บางคนนำออกไปนอกวัด เพราะเชื่อว่า
เปรตซึ่งเป็นญาติของตนนั้นบาปหนักเข้าวัดไม่ได้
ต้องยกไปให้กินนอกวัด มีเสียงตะโกนว่าจะชิงเปรต
ได้ก็ต่อเมื่อได้ยินเสียงโพนตีขึ้นเป็นสัญญาณก่อน
ขอให้ทุกคนได้คาดให้พ่อแม่ตายายก่อน หรือเปรต
ได้กินก่อน อย่าเพิ่งชิง.....อย่าเพิ่งชิง

ฉันเองใจเต้นตึก ๆ ไม่แน่ใจว่าจะชิงอะไร
บ้าง เพราะผู้คนแน่นเหลือเกิน หันไปดูพ่อกับแม่
และลำคองก็ไม่เห็น นายหมาขาวซึ่งยืนอยู่ใกล้ ๆ
กระซิบว่าพอเสียงโพนดังให้กระโดดเข้าไปเลย

“ตั้ง....ตั้ง.....ตั้ง.....ตั้ง.....”

ทุกคนกรูกันเข้าไปแย่งชิงสิ่งของที่ต้องการ
แบบสายฟ้าแลบทีเดียวผสมเสียงฮือฮา.....เฮีย.....
โห....

ชั่วเสี้ยววินาทีจริง ๆ ข้าวของที่ตั้งไว้บน
ร้านเปรต ก็หายวับไปกับตา เหลือเพียงแต่เศษ
เล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น ฉันเองชิงได้แค่ต้ม ๓ ลูก
เพราะถูกใครก็ไม่รู้กระแทกจนล้มลงไปเสียก่อน
พยายามล่าตาหาเพื่อน ๆ ก็หาไม่พบ จนกระทั่ง
เห็นนายมั่งงู้นายหมาขาวไปที่บ่อน้ำ จึงรีบตามไป

“มันเป็นอะไร ?” ฉันถามนายมั่ง

“น้ำแกง.....น้ำแกงฉูดเข้าตาอ้ายหมาขาว”

“มันมองอะไรไม่เห็น แสบตาด้วย เลยไม่ได้
อะไรสักอย่าง กูก็พลอยอดไปด้วย เวรกรรมจริง ๆ
ต้องคอยชิงตอนส่งเปรตแล้วแหละ”

ฉันเห็นเสื้อผ้านายหมาขาวเต็มไปด้วย
คราบน้ำแกง รวมทั้งบนหัว ใบหู และหน้าตาของ
มันด้วย จึงสงสารมันนัก

“หมาขาว....” ฉันเรียก

“เออ.....กูมองอะไรไม่เห็นถึงบ่อน้ำ
แล้วยัง ช่วยตักน้ำให้ที”

“อ้ายหมาขาว มีงได้รา บ้างไหมละ อัย
เปรต ฮิฮิฮิ... ตลก มีงเหมือนเปรตแล้วนะ” “
เด็กหญิงแยมพูดพลางก็เขี้ยวราตืบ ๆ อยู่ในปาก
ที่มุมปากของมันมีรอยยิ้มนิด ๆ แฉมตาทั้ง ๒ ข้าง
ยียวนชอบกล ขณะที่นายหมาขาวกำลังถอดเสื้อออก
พร้อมกับพูดเสียงอู้อี้ว่า

“พอที...พอที...ต่อไป กูไม่ชิงเปรตแล้ว
สกปรกฉิบหาย.....เหม็นก็เหม็น อายคนก็อาย
แหละมีงเฮีย.....”

(เนื่องจากปกหลัง)

คำว่า "หมักรับ" ออกเสียงอักษรในภาษาไทย สามตัวควบกล้ำพร้อมกับเป็นภาษาถิ่นได้ โดยเฉพาะในพื้นที่บ้านของ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรงกับภาษาในภาคกลางว่า "สำรับ" หมายถึง การจัดอาหารคาวหวานใส่ในภาชนะเป็นชุดๆ หรือที่พูดเป็นคำคล้องจองว่า "จัดสำรับกับข้าวไว้เลี้ยงดูปู่เสื้อ"

แต่คำว่า "หมักรับ" ในนครศรีธรรมราชหมายถึงการจัดขนมที่กำหนดความเชื่อพร้อมสิ่งประกอบอื่นๆ นำไปถวาย พระตามวัดวาอารามต่างๆ ในวันแรม ๑๔ - ๑๕ ค่ำ เดือนสิบ สิ่งของที่นำไปถวายพระนอกจากขนมที่กำหนดตาม ความเชื่อแล้ว ก็มีประเภทพวกพืชผัก เช่น กล้วย อ้อย มะพร้าว พักทอง พักเขียว ข้าวโพด เผือก มัน และผลไม้ตามฤดูกาล นอกจากนี้ก็มีจำพวกอาหารแห้ง ข้าวสาร กะปิ น้ำปลา น้ำตาล เกลือ พริก หอม กระเทียม และของในครัวที่เก็บไว้ได้นาน ยาสามัญประจำบ้าน รูป เทียน ไม้ขีด เป็นต้น จัดเป็นองค์ประกอบเป็นภาชนะ เช่น กระบุง กาละมัง ถาด หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสมสะดวกที่จะยกทามไปถวายพระในวัดได้

สำหรับขนมที่กำหนดตามความเชื่อมาแต่โบราณมี ๕ อย่าง ที่เป็นเอกลักษณ์จะขาดไม่ได้คือ

๑. ขนมพอง เป็นสัญลักษณ์แทนเรือแพ ที่บรรพบุรุษใช้ข้ามห้วงมหรรณพ
๒. ขนมลา เป็นสัญลักษณ์แทนแพพรหม เครื่องนุ่งห่ม กันร้อนกันหนาว
๓. ขนมบ้า เป็นสัญลักษณ์แทนลูกสะบ้าสำหรับใช้เล่นในเทศกาลสงกรานต์
๔. ขนมดีซำ เป็นสัญลักษณ์แทนเงินเบี้ยสำหรับใช้สอย
๕. ขนมกง (ไข่ปลา) เป็นสัญลักษณ์แทนเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย

การยกหมักรับ ในงานประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบของชาวเมืองนครศรีธรรมราชที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็น เวลาช้านานจนเป็นเอกลักษณ์นับมรดกทางประเพณีความเชื่อ ความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา ที่สอดประสานสายใยรัก ต่อแผ่นดินถิ่นเกิด บรรพชนอย่างลึกซึ้ง แนบแน่น สายเลือดลูกนครศรีธรรมราช ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกล ไปทำมาหากิน ต่างบ้านต่างเมืองเมื่อถึงบุญเดือนสิบเมืองคอนทุกคนต่างมีพันธกิจทางจิตใจที่จะต้องรำลึกถึงบ้านเกิด รำลึกถึงบรรพชน คิดถึงญาติพี่น้องจะต้องกลับมาทำบุญวันสารทวันญาติพี่น้อง กันปีละครั้ง และถ้าหากไม่สามารถจะกลับมาทำบุญในบ้าน เกิดของตนเองได้ ก็จะรวบรวมสายเลือดลูกเมืองคอน จัดเป็นงานประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ เช่น ในชุมชนที่อยู่อาศัย นั้นๆ เพื่อทำบุญอุทิศให้กับบรรพชน โดยยึดเอาเอกลักษณ์ของเมืองนครศรีธรรมราชเป็นแบบอย่าง ตัวอย่างเช่น ที่สมาคมชาวปักษ์ใต้ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

